Grifonul lui ULISE

Vladimir Colin

VLADIMIR COLIN

GRIFONUL LUI ULISE



Editura Cartea Românească-1976

— Cum aşa, spuse Zadig, e oare nevoie de crime şi de nenorociri, şi ca nenorocirile să cadă peste oamenii de ispravă?

— Cei răi, spuse Jesrad, sunt întotdeauna nefericiţi: slujesc la încercarea unui mic număr de oameni drepţi răspândiţi pe pământ, şi nu se află rău din care să nu se nască un bine.

— Dar, spuse Zadig, dacă n-ar exista decât binele şi niciun fel de rău?

— Atunci, reluă Jesrad, pământul ăsta ar fi un alt pământ.

Voltaire, *Zadig*





1

Ca de obicei, se deşteptase devreme. Afară, găina cotcodăcea în cascade, înceta şi proclama din nou un obscur triumf împotriva morţii, dar el ştia că nu strigătele bietei trâmbiţe înfofolite în pene şi fulgi îl treziseră şi, cu ochii închişi, încercă să regăsească sfâşietoarea încântare care-l smulsese din somn, bucuria atât de pură şi de intensă încât îi dăduseră lacrimile şi nu mai putuse respira, ca şi cum ar fi trăit din nou, ca şi cum s-ar fi aflat din nou *acolo.* Trebuie să-i pot povesti lui Teoclimene... dar alungă gândul de teamă să nu piardă ce era mai de preţ, ştia că prinsese un capăt al firului şi se concentră luptând pentru a smulge uitării imaginile colorate ce ţâşneau şi mureau sub pleoape, ardeau şi se stingeau ca pictura de pe pereţii unei încăperi în care, învinse de beznă, torţele au fost suflate pe neaşteptate.

Se făcea (recunoscător, sorbi încântarea pe care magicul *se făcea* o declanşa prin simpla lui rostire – acorduri de harfă vestind viitoarea cântare, cufundare în apa încropită a băii – şi repetă ca o incantaţie cele

două cuvinte până ce visul izbucni cu violenţa unei stihii şi el nu mai auzi chemările discordante răzbătând din curte sau sunetele se integrară fluxului de imagini şi nu-l mai supărară), se făcea că era într-un pod uriaş, cu bârne nemaipomenite, dispuse altfel decât ştia că stau bârnele într-un pod, nelalocul lor dar mai armonios parcă, şi toţi ai lui se aflau acolo, tineri şi strălucitori,

Polites, Euriloc, Perimede – ba chiar şi prostănacul Elpenor, la care nu se mai gândise niciodată, cine se gândea oare la Elpenor? şi până şi el zâmbea sfâşietor de bleg – toţi erau tolăniţi într-o lene, o destindere regească, deşi ştiau că scăpaseră dintr-o grea încercare, una dintre multele lor încercări, iar lenea şi bucuria veneau tocmai din faptul că scăpaseră teferi şi acum liniştea aceea fericită îi cuprinsese pe toţi.

Stăteau acolo mult, o zi sau o noapte întreagă, o veşnicie. Se aflau dintotdeauna acolo sau poate că se născuseră chiar în podul sprijinit de bârnele groase şi dătător de fericire. Dormeau, se trezeau şi din nou adormeau cu simţământul de neomenească pace, de timp închis între parantezele unui timp duşmănos, de timp scos din timp, până când cineva strigă: „Cocorii! Cocorii!” şi totul era scăldat în culori calde şi strălucitoare, totul era cum ar fi trebuit să fie şi nu fusese. Au sărit în picioare şi s-au repezit afară, de parcă ar fi aşteptat anume semnalul, de parcă pentru pândirea lui s-ar fi aflat acolo.

Când au ieşit, au văzut că se adăpostiseră într-un fel de hambar pe jumătate dărâmat, înălţat pe o plajă nesfârşită, sub lumina orbitoare. El s-a uitat pe cer şi a văzut apropiindu-se păsările cu miile, cu sutele de mii şi, când au trecut pe deasupra lor, lumina aurie s-a prefăcut într-o baie albastră.

Cocorii alcătuiau o masă albă, compactă, un nor uriaş, aveau gâturile perfect întinse şi o expresie de indiferenţă jignitoare, cel puţin el aşa a resimţit-o după o atât de îndelungată aşteptare.

Odată cu trecerea norului, care-i încântase totuşi, lumina de aur a revenit şi ei s-au întors în hambar.

Dar, cocoţate pe bârne, adunate pe duşumele, agăţate de pereţi, peste tot se aşezaseră sute de păsări de toate mărimile, de toate culorile. Erau strălucitoare, ca turnate într-o aramă de nuanţele curcubeului, aveau reflexe uluitoare, mai ales porumbeii, graşi şi înfoiaţi, îmbinând lucirile portocalii şi violete, argintul şi aurul. Părea limpede că fugiseră din calea cocorilor şi, extaziaţi, bărbaţii înţeleseră că trebuiau să le lase locul.

Au ieşit deci pentru a doua oară, dar nisipul nu mai era acolo, de data asta cât vedeau cu ochii se întindea un câmp ars de secetă. Pământul crăpase, părea făcut din bucăţi mari de talpă scorojită, iar lângă mare, cu spatele către ei, o femeie stătea în picioare. Ea a întins mâna şi marea s-a înroşit, apoi, ca nişte vietăţi, sumedenie de maci au început să înainteze pe apă. El s-a apropiat, femeia s-a întors, un văl îi acoperea faţa şi nu i-a putut vedea trăsăturile, dar macii se revărsau acum pe plajă şi atunci, cu mişcări încete, femeia a început să-l împodobească, bărbaţii făcuseră roată în jurul lor şi-i priveau, toţi tăceau, femeia îl umpluse de maci din cap până în picioare, îi împletea maci în plete, în barbă, era neînchipuit de frumoasă în ciuda feţei acoperite şi râdea, numai râsul ei răsuna sub cerul albastru, iar soarele sclipea pe platoşe, pe căşti, pe pumnale şi scuturi...

Îşi şterse ochii. Deschise ochii. Pentru o clipă îi păru rău că nu simte lângă şold, cald, trupul Penelopei.

Regretă absenţa răsuflării ei egale, calmă ca torsul unei pisici, aşa cum şi-o amintea atunci când veghea întins pe spate, alături de Calypso, nemuritoarea. Imaginea perfecţiunii. Şapte ani de convieţuire cu perfecţiunea. Calypso, bineînţeles, răsufla neauzit. Până şi în somn.

Încântarea visului se destrăma lent, imaginile ardeau acum fără flacără, lăsau un gust de cenuşă.

Toţi ai lui. Polites... Tineri şi strălucitori, puternici ca nişte fiare nepăsătoare, lacome de glorie, gata să-şi înfigă colţii în toate ciosvârtele de viaţă. De ce spun asta? Vorbesc ca unul dintre cei rămaşi acasă... Şi erau atât de tineri! Îşi dădu seama că se văzuse şi pe el, cu barba şi pletele de aur, înalt şi drept. Pe zei, aşa fuseseră într-adevăr, toţi ca atunci. Şi-l îmbătă faptul că rămâneau tineri şi strălucitori în amintire, tineri şi strălucitori ca în poemele care-i vor cânta şi când amintirile vor fi pierit de mult. De ce, atunci, gustul cenuşii?

Ca în atâtea dimineţi, pipăi pătura groasă, albă şi moale. Lăsă braţul să lunece. Sub pătură erau covoare, sub covoare stofe de purpură, sub ele, blănuri de preţ. Fuseseră aşternute peste chingile croite din piele de bou, iar chingile erau şi ele vopsite cu purpură şi prinse în găurile pe care le făcuse cu mâna lui, după ce retezase măslinul bătrân care-şi înălţa coloana groasă în curte. Pusese să se zidească dormitorul în jurul trunchiului, apoi tăiase măslinul la înălţimea potrivită şi, pe butucul ale cărui rădăcini se mai întindeau şi acum sub duşumele, potrivise lemnăria patului.

Degetele-i pipăiră podoabele de aur, de argint şi fildeş pe care tot el le încrustase în tăbliile de măslin. Atunci, demult, când se întorsese ca un bătrân cerşetor şi numai Argus, câinele bătrân şi orb îl recunoscuse,

murind de bucurie, descrierea patului neobişnuit fusese principala dovadă care o încredinţase pe Penelopa că el era, într-adevăr, Ulise. Şi din ziua răpunerii pretendenţilor se obişnuise să pipăie în fiecare dimineaţă lemnăria şlefuită de el şi de vreme, ca şi cum ar fi simţit nevoia să-şi repete cine era şi că izbutise să ajungă acasă. Gestul însă nu mai avea de mult semnificatia pe care i-o dăduseră cei dintâi ani domestici, după cei douăzeci ai războiului şi ai rătăcirii, era acum un simplu obicei, înrădăcinat ca un tic.

Se furişă sub pătură şi trase cu urechea. Pe vremuri, Penelopa se trezea întotdeauna înaintea lui, dar vârsta îl învăţase să fie îngăduitor. Nu-i uşor să-ţi aştepţi douăzeci de ani bărbatul când eşti în plină putere, când sângele te face să te zvârcoleşti în aşternut. Ce fuseseră cei mai frumoşi ani ai Penelopei? Povestea cu giulgiul lui Laerte, ţesut peste zi şi destrămat în orele nopţii pentru a înşela nerăbdarea pretendenţilor care-i făgăduiseră să aştepte până îl va sfârşi, a făcut ocolul tuturor ţărilor locuite de Ahei. Pilduitoare, nobilă poveste.

N-a întrebat-o niciodată ce era adevărat în şoaptele pretinzând că ea şi Antinous... Fusese cel dintâi pretendent pe care-l ucisese. Antinous se prăbuşise, cu gâtul străpuns de săgeată, pe când ducea la buze o cupă cu vin. Bineînţeles, soarta îi era pecetluită, toţi pretendenţii care-l umiliseră trebuind să moară – de câte ori, rătăcitor împiedecat de Poseidon să revină în Ithaca, nu visase răzbunarea, măcelul purificator atunci când, la curtea vreunui rege, asculta cântăreţii lăudând statornicia Penelopei şi veştejind neobrăzarea pretendenţilor cuibăriţi în palatul lui Ulise – dar de ce începuse cu el? De ce la vederea sângelui lui Antinous îl încercase bucuria sălbatecă, triumful care nu-i mai

întunecase minţile atunci când se întorsese împotriva celorlalţi? Eurimac era mai vestit, Melanţiu îl jignise cel dintâi... Sărmana Penelopa. Ar fi azi mai îngăduitor?

În picioarele goale trecu în baie şi cuprinse dintr-o privire mica încăpere. Fusese mândru de cada de aramă în care se putea cufunda întreg, era o invenţie recentă şi se dădea pe atunci în vânt după ultimele născociri. Când o instalase, Penelopa ţinuse să-l frece chiar ea pe spinare. N-o răbdase lângă ei nici pe Euricleea. Înduioşat, rechemă amintirea intendentei pe care încă Laerte o cumpărase cu preţul a douăzeci de boi, pe când era copilă. Îl crescuse pe Ulise, fusese apoi doica lui Telemac, avusese casa pe mână şi cenuşa îi era demult adunată în urna ce nu păstra nimic din ceea ce Euricleea fusese, credinţă şi zâmbet.

Cenuşă. Gustul cenuşii. Culorile din vis erau înşelătoare, visul nu putuse veni decât pe poarta de fildeş care lăsa să treacă vise ce nu se vor adeveri niciodată. Toţi tineri şi strălucitori. Am să-l întreb, totuşi, pe Teoclimene, îşi spuse apropiindu-se de oglinda de metal. Şi, întâlnind chipul slăbit, barba aproape albă, fruntea înălţată de părul tras spre creştet, dar care mai cădea în plete pe umeri, cercetând cutele din jurul ochilor şi privirea verde, acum înceţoşată, îşi aminti cum se văzuse în vis, aidoma celui pe care aezii nu osteneau să-l cânte, de parcă şi el s-ar fi oprit o dată pentru totdeauna la vârsta când ceilalţi se opriseră.

— Eu, Polites, se pomeni rostind cu glas tare, am ajuns să semăn cu bătrânul în care m-am deghizat la întoarcere. Înţelegi, am fost mai norocos decât voi toţi... Trăiesc.

Şi-şi mai spuse că viaţa adevărată era a celor ce muriseră, deşi aşa nu se gândise niciodată la ei, deşi în

toţi anii scurşi îl încercase de nenumărate ori dorul după râsul lui Euriloc, după privirea ageră a lui Perimede. În toţi aceşti ani suferise datorită lipsei lui Polites, şi înţelegea dintr-odată că ei erau laolaltă, tineri şi strălucitori, în timp ce numai el îmbătrânise. Nu ştiu ce-i cu mine, şopti, şi clătină din cap.

Până şi dimineaţa era mohorâtă. Soarele nu ieşise din nori şi afară era, cu siguranţă, umed şi rece.

Auzi din curte lătratul unui câine, fâşâitul măturii, cumpăna scrâşni, acum cineva crăpa lemne, dar totul se petrecea încet, într-o depărtare vătuită.

De bună seamă, îşi spuse nemulţumit, cred că mai dorm. Dar simţi că adevărul era altul, şi refuză să stăruie.

Atunci auzi un glas de femeie, una dintre fetele Penelopei; măcina făina şi cânta în şoaptă, dar glasul nu izbutea să acopere uruitul râşniţei de mână şi el se surprinse trăgând cu urechea pentru a încerca să desluşească vorbele. Nu era însă decât un lălăit care-l nemulţumea, stârnea în el o amintire nedesluşită, supărătoare deşi nostalgică parcă, dorul unei supărări apuse. Toţi tineri şi strălucitori. Pe drumurile întoarcerii, care nu-i duseseră nicăieri. În oaza de timp unde, zei tineri şi strălucitori, urmau să râdă în soare.

— Încetează, auzi?

Glasul se frânse. Telemac, bineînţeles. Ca întotdeauna, primul în picioare. Acum îl auzea certând, ameninţând în şoaptă. Crede că mai dorm. Îi fu milă de biata fată căreia i se strivea cântecul pe buze şi, dând în lături pânza, se plecă pe fereastră.

— Ei, Telemac, ce-i acolo?

— L-ai deşteptat, ticăloaso, vezi?

Strigase şi amândoi, tânărul şi fata (care o fi? aşa, cu părul în ochi, nu-mi dau seama!), îşi ridicaseră

privirile spre el.

— Las-o în pace, băiete. Eram treaz.

Dar Telemac ocoli altarul lui Zeus ridicat în curte şi se apropie de fereastră. Bine făcut, se mişca sigur de el, muşchii braţelor şi picioarelor erau lungi, armonioşi, aşa că Ulise zâmbi, bucuros de unda fierbinte care-i năpădi inima. Tânărul avea nasul subţire şi buzele lui, dar ochii erau ai Penelopei, căprii. De fapt, are vârsta pe care o aveam când am pornit atunci, cu cele douăsprezece corăbii. Şi eu, vârsta lui Laerte. Totul reîncepe.

— Nu te mai încrunta, spuse Ulise. Nu dormeam.

Ajuns în dreptul ferestrei, Telemac îl privi neîncrezător.

— Tată...

Îşi muşcă buzele.

— Spune, băiete.

Sub streaşină, fata încremenise asupra râşniţei, cu faţa îndreptată spre ei. Nu făcuse nicio mişcare, nu-şi înlăturase părul din ochi. Telemac îşi trecu degetele prin barba creaţă, dar lupta pe care o dădea cu el însuşi fu scurtă. Hotărându-se, întrebă:

— N-ai auzit ce cânta?

— Parcă nu rostea niciun cuvânt. Să mă fi înşelat?

— Nu-i vorba de cuvinte. Melodia... Chiar n-ai recunoscut-o?

Ulise îşi îndreptă trupul. Nu-i plăcuse niciodată să pară nătâng, dar nerăbdarea îi sporise cu vârsta.

Se răsti:

— Ei bine?

— Era un cântec troian, spuse Telemac, parcă fără a nuanţa cuvintele.

Şi aşteptă, privindu-l cu o ciudată curiozitate.

Dorul unei supărări apuse. Ecoul supărării de

demult, schimbat de trecerea anilor în nostalgie.

Un cântec troian. Şi nu mi-am dat seama! Doar, în adâncurile fiinţei, amintirile tresăriseră... Acum recunoştea, bineînţeles, tristeţea leneşă, senzuală, farmecul adormitor al cântecului. Miresme care prind glas, dansul pântecului, moliciune. Tot ce urâse cândva.

— Dar a trecut atâta vreme...

Fără să vrea, gândise cu glas tare. Faţa lui Telemac se întunecă şi curiozitatea făcu loc îndârjirii amare.

— *Tu* vorbeşti aşa!

Întunecaţi, ochii Penelopei acuzau.

— Prostule, zise Ulise. Spuneam că n-am recunoscut melodia pentru că a trecut atâta vreme de când n-am mai auzit un cântec troian.

— Ieşi rar din casă, tată...

Toţi tineri şi strălucitori. Dar însemnaţi cu toţii de muşcătura bronzului. Când Ulise vorbi, cuvintele se înşiruiră cu o ciudată blândeţe. Sunau însă aşa numai pentru că erau neutre, simplă comunicare a unei informaţii.

— Călători sosiţi la răstimpuri ne-au înştiinţat că Troia s-a ridicat din ruine...

— Călătorii nu ţi-au spus tot ce ştiau! Izbucni Telemac.

Nu putea sta locului şi-şi muta greutatea trupului de pe un picior pe altul. Broboane de sudoare îi acoperiseră fruntea. Vorbea repede, înghiţea jumătăţi de cuvinte ca şi cum s-ar fi temut că nu va avea răgazul să spună tot ce avea pe inimă, tot ce adunase în el şi nu-şi îngăduise să împărtăşească omului intrat în legendă care-i era tată.

— Călătorii ştiu cine le dă găzduire şi-şi cântăresc cuvintele. Doar tu nu ştii... Fetele noastre împrumută

pieptănătura troienelor şi tinerii se arată mai dornici să deprindă dansurile urmaşilor lui Paris decât mânuirea arcului. De la Troia sosesc sulimanuri şi cântece neruşinate. Ithaca a uitat, tată... Tu n-ai adus sclave pe insulă, zeii s-au îngrijit să-ţi risipească în valuri prada dobândită pe drept, dar toţi cei întorşi din război au împrăştiat molima printre Ahei şi, dacă Troia şi-a refăcut zidurile, o sută de Troie nevăzute se înalţă acum din Creta până în Chalcidica, din Chefalonia până în Eubeea. Am vegheat cu străşnicie ca duşmanul să nu pătrundă şi aici, în palatul tău, dar el n-a trebuit să se ascundă într-un cal de lemn. Primul cântec troian a răsunat în dimineaţa asta în curtea lui Ulise.

Cu pumnii strânşi, Telemac tăcu. Gâfâind, aştepta.

Acum, că spusese tot ce se străduise să ascundă, se simţea uşurat. Nu trebuia să mai hotărască de unul singur şi nici să se prefacă. În răcoarea dimineţii umede se înfioră şi-şi trecu mâna peste frunte.

Cu ochii aţintiţi departe, acolo unde nevăzutul se arată, Ulise tăcea.

— Ai făcut rău cu nu m-ai vestit din vreme, spuse în cele din urmă. Cine cânta?

— Eurinoma.

— Să mi-o trimeţi.

Dădu să se tragă îndărăt, dând drumul pânzei ce acoperea fereastra.

— Tată!

Descumpănit, Telemac aştepta. Ulise se milostivi de nopţile în care se va fi perpelit, singur cu gândurile lui, cum singur cu gândurile se perpelise şi el amar de vreme, înaintea întoarcerii.

— Înţeleg. Ai vrut să mă cruţi. Dar eu sunt Ulise.

Ochii Penelopei se luminară şi pânza căzu peste bucuria lor mândră. Dar mai sunt eu Ulise? Fericirea

visului se vădea amăgitoare. Totul reîncepea, vârstele erau un semn. Tineri şi strălucitori, eroii cereau răzbunare. Ştiau ce nu ştiuse şi nu se resemnau la gândul că muriseră degeaba, exilaţi pe tărâmul legendei. Atunci? Un nou război? Nu mai sunt tânăr. Să plece Telemac? Visul putea însemna şi reînvierea gloriei celor căzuţi sub zidurile Troiei sau pe lungile căi ale întoarcerii. Tineri şi strălucitori, nu păreau mânioşi, nu arătau mâhniţi.

Dreptatea fusese de partea lor. Doar dacă n-au aflat... în oaza cu tineri strălucitori poate că Troia mai arde încă. Trebuie, totuşi, să vorbesc cu Teoclimene...

Cuvintele lui Telemac sfâşiaseră o lume de fantome. Într-adevăr, cu prieteni şi slugi credincioase, ieşea din palat tot mai rar. Ştia Ithaca aşa cum îşi cunoştea liniile din palmă. Ajunsese la vârsta vorbelor domoale schimbate în jurul mesei, când cupele trec de la prieten la prieten şi amintirile ţin locul faptelor. Iar amintiri, pe zei, aveau destule.

Atâtea încât cineva spusese într-un rând că urmaşii lor se vor putea hrăni cu ele timp de secole... Şi nu aflase nimic, se legaseră cu toţii să-l mintă. De teamă? De milă? Sigur, veştile nu puteau fi oprite cu desăvârşire şi el auzise de refacerea Troiei. Doar nu voiseră s-o nimicească pentru totdeauna, chiar dacă nu se gândiseră că se va ridica atât de repede din ruine şi, mai ales, că va urma să le dea de furcă. Aveau să gândească la atâtea. Soarta lumii era în mâinile lor şi trebuiau s-o croiască în aşa fel, încât să poată privi în ochii orişicui. Căci acolo, atunci, îşi făcuseră datoria. Elena se înapoiase la Sparta... O undă fierbinte, Elena, fericire violetă, dar nu mai era, desigur, decât o frumoasă îmbătrânită ferecată de stânca propriei sale legende, ca el însuşi, prizonier al tânărului Ulise, ca toţi

cei porniţi cu flota grecească de dragul ei. De dragul ei s-au jertfit, deşi se iviseră tineri şi strălucitori în visul care îi lăsase amarul gust de cenuşă.

Afară, Telemac îi aştepta hotărârea. Oftând, Ulise începu să se spele.

Mai apoi, în marea sală care văzuse atâtea vesele ospeţe, dar şi dezmăţul şi uciderea pretendenţilor, se aşeză lângă foc pe scaunul împodobit cu fildeş şi argint de vestitul meşter Icmaliu, care nu uitase să-i potrivească şi rezemătoarea pentru picioare. Castianira, urmaşa Euricleei la grija casei, aşternuse blăni de râs peste tăblia şi spătarul scaunului. Penelopa coborâse în încăperile de la subsol pentru a da porunci şi femeile ei scoteau acum din lăzi ţesăturile de preţ, le întindeau la aer, frecau tipsiile de argint şi vânturau boabele din chiupuri. Ziua era atât de asemănătoare cu fiecare dintre cele ce o pregătiseră încât, pentru o clipă, Ulise simţi îndemnul de a se supune obişnuinţelor: cu o seară înainte, când se culcase, îşi pusese în gând să inspecteze beciul în care mormanele de aur şi aramă erau gospodăreşte stivuite de-a lungul pereţilor, apoi să cerceteze armele de care nu se mai atinsese de ani de zile. Dar pe pragul de frasin al sălii, rezemată cu umărul drept de tocul de chiparos, Eurinoma aştepta pe locul unde, cu atâta vreme în urmă, Ulise, cerşetor necunoscut, răbdase batjocurile pretendenţilor.

În lumina de afară rotunjimile trupului tânăr se citeau prin pânza subţire şi regele le urmări, nehotărât dacă să cheme fata, parcă nemaiştiind ce să-i spună. Cu degetul mare de la picior, Eurinoma desena pe prag linii şi cercuri. Părea plictisită, se prefăcea că nu-l vede, dar el ştia că se teme. Oftând, se înălţă în scaun:

— Eurinoma!

Simpla rostire a numelui însemna trecerea unui hotar, pătrunderea în necunoscut. Din nou îl ispiti trecutul, dar era prea târziu, fata tresări şi, pe măsură ce înainta, pânza devenea tot mai opacă, ascunzând amănuntele trupului. Eurinoma păşea cu fereală, privea în jos ca şi cum fiecare lespede ar fi însemnat locul unei trape gata să i se deschidă sub picioare şi Ulise o privea înaintând şi nu se mai gândea la nimic. Răsuflând scurt şi repede, fata se opri apoi în dreptul scaunului. Şi se făcu deodată o linişte, care era a altui timp.

— Nu te teme, începu Ulise.

Glasul răsunase mai aspru decât ar fi dorit, nici nu ştia ce spusese. Fata nu-şi ridică fruntea. Şi el se întrebă dacă se gândeşte la cele douăsprezece femei ale Penelopei care petrecuseră, în timpul de demult, cu pretendenţii. Poruncise să li se treacă o frânghie pe după gât şi toate douăsprezece fuseseră spânzurate cu una şi aceeaşi frânghie. Câţi ani să fi avut Eurinoma atunci?

— Câţi ani ai, Eurinoma?

— Douăzeci.

Poate că le privise dând din picioare, douăsprezece osândite albe înşirate în cele douăsprezece laţuri ale frânghiei.

— Te-ai născut în palat?

— Nimeni nu s-a plâns niciodată! Întreab-o pe Castianira... făina pe care o macin e mai fină decât a tuturor şi o cern până curge ca apa...

Îşi dădu capul pe spate şi-l înfruntă, strigând.

I se zbătea pieptul. Pe faţa rotundă, nasul era mic şi buzele pline. Peste câţiva ani, îngreunată, va fi moale şi puhavă.

— Mi se pare că strigi la mine, spuse Ulise.

Zâmbetul lui îngăduitor se adresa celei ce avea să-şi piardă obrajii de caisă, trecând în tagma femeilor asupra cărora Afrodita nu se mai osteneşte să-şi oprească privirile. Dar acum era încă un animal de casă, plăcut ca o pisică şi prost ca un căţelandru.

Descumpănită de zâmbetul celui de la care aştepta ameninţări, dacă nu o pedeapsă, Eurinoma rămase cu gura căscată. Noul cal troian. Totul se degradează, până şi duşmanul.

— Cântecul de azi-dimineaţă... îi ştii cuvintele?

Zâmbea. Dar întreba de cântec, aşa că, pentru orice eventualitate, Eurinoma căzu în genunchi, întinse braţele şi începu să plângă.

— Iartă-mă... Un duh rău mi-a luat minţile... Eu, niciodată... Castianira ştie...

Atunci, uluită, îl văzu pe Ulise ridicându-se, apucând de pe scaun una dintre preţioasele blănuri de râs şi aşternând-o lângă rezemătoarea pentru picioare.

— Ţi-am spus, nu te teme. Aşează-te aici. Vreau să-ţi aud cântecul, cu cuvinte.

Şi regele se lăsă din nou pe scaunul lui Icmaliu, în vreme ce fata se smiorcăia, îşi ştergea ochii cu podul palmei şi se cuibărea pe blana roşcată. Ulise îşi lăsă mâna pe creştetul ei, mângâie coada groasă ca un şarpe cald. Furându-l cu privirea pe bărbatul ale cărui isprăvi făcuseră ocolul lumii, Eurinoma oftă şi-şi mai trase o dată nasul. Părea blând şi trist, dar ea ştia că bărbaţii nu sunt aşa nici măcar după ce, istoviţi, gâfâie lângă trupul ei. Bărbaţii sunt nişte fiare, toţi, până şi Polimel, care i-a dat agrafa de bronz pe care piatra albastră străluceşte ca ochiul unei nereide.

— Ascult, spuse Ulise trăgând-o încetişor de coadă.

Şi, cu un firicel de glas, răsucind între degete capătul cingătorii şi neluându-şi privirile de la

crăpătura lespezii pe care se afla unul dintre picioarele scaunului, ea începu să cânte:

Apropie-ţi gura de buzele mele,
Lasă-i pe cei ce se-ntrec să te-nşele.
Unde-i Ahile? Iubite, mi-e lene,
Uită de arc şi de coiful cu pene.
Clipei te-nchină. Trăim doar acum,
Mâine pe rug şi noi vom fi scrum...

— Nu ştiu mai departe, zise Eurinoma. Dacă vrei, îl întreb pe Polimel... Oh!

Palma îi strivi buzele. Ochii mari, stupizi, păreau ai unei junci aşteptând cuţitul.

— Întreabă-l, spuse Ulise. Deocamdată însă, du-te. Şi nu mai cânta... asemenea cântece. Adăugă încet: Se supără Telemac.

Neînţelegând, Eurinoma nu se clinti.

— Pot să plec... aşa? Nu-mi faci nimic?

— Ce să-ţi fac?

Şi o văzu deodată îndreptându-şi trupul, umflându-şi pieptul şi trecându-şi alene peste buze vârful trandafiriu al limbii. Dar totul dură foarte puţin; sub privirile lui verzi, puţin tulburi şi care străpungeau făptura fetei, Eurinoma se chirci de parcă ar fi aşteptat o lovitură. Se trase îndărăt de-a buşilea, apoi se ridică şi ţâşni, alergă către poartă şi dărui încă o dată bărbatului viziunea curbelor săltăreţe de care nu se atinsese.

Neclintit lângă foc, îşi repetă în minte cuvintele care-l izbiseră şi se roteau acum sub fruntea lui pleşuvă: Unde-i Ahile?... Tânăr şi strălucitor în visul cuiva, dar nu mai puţin mort. Şi se întrebă ce însemnau ei toţi, eroii poemelor, pentru Eurinoma şi pentru Polimel. Era

o întrebare pe care până atunci nu simţise nevoia să şi-o pună. Totul păruse limpede din clipa când cei mai buni dintre cei buni au aşezat lumea pe făgaşul sănătos al datoriei. Păruse. Gândea la trecut.

Tulburat, se ridică şi începu să umble de-a lungul coloanelor ce sprijineau tavanul, iar fiecare coloană i se năzări deodată a purta un chip. Acum îl priveau Agamemnon, Menelau, Nestor şi Diomede, Ahile şi Idomeneu şi Aiax şi Tlepolem, şi toţi erau întunecaţi la faţă, nemulţumiţi şi trişti. Ar fi vrut să-i întrebe ce se întâmplă, prieteni, ziua de azi e bolnavă, doar ştim cine suntem şi ce avem în urmă, dar se făcu o mare lumină şi pereţii, scaunele, lambriurile şi coloanele părură de foc. Chipurile întunecate fură mistuite de văpaie. Drept care

Ulise nu se miră văzându-l deodată pe Mentor, prietenul credincios căruia îi lăsase casa în grijă în ziua plecării şi care murise demult.

— Ca întotdeauna, mă bucur să te întâmpin, rosti Ulise fără a lăsa să se înţeleagă că ştie cine se ascunde sub trăsăturile bătrânului şi-şi vesteşte prezenţa prin focul fără flăcări.

Iar Pallas Atena îi fu recunoscătoare.

— Sfătuieşte-te cu Teoclimene, aşa cum ai avut de gând, divinule Ulise, căci visul de azi-noapte nu te-a ajuns trecând pe poarta de fildeş.

— Mă urmăreşte gustul cenuşii.

— Nu eşti tu cel ce vrea să ştie? Ulise, cel mai înţelept dintre oameni?

— Am fost... şi, cum celălalt se mulţumea să zâmbească tăcând, adăugă: – Sunt bătrân, dragul meu Mentor... Şi, totuşi, ai dreptate. Aş vrea să ştiu.

Focul din pereţi se stinse, scaunele, lambriurile şi coloanele se întoarseră la ce erau. Mentor pierise.

— Tată, strigă Telemac năvălind pe poartă, arde?
Întors cu spatele către el, Ulise răspunse liniştit:
— Nu, fiule... Focul e în noi!
Şi zâmbi. Abia se plânsese de bătrâneţe, dar bătrâneţea i se păru deodată străină, ca o boală despre care auzise de la alţii. Şi i se făcu foame.
— Eram în curte, spunea Telemac. Am văzut vâlvătaia ţâşnind de aici, dinăuntru...
Deşi se liniştise, nu înţelegea şi nu se îndura să plece. Ridică de jos blana de râs pe care se ghemuise Eurinoma, o aşeză peste celelalte potrivite pe scaunul lui Icmaliu, mişcă o cupă.
— Iart-o pe Eurinoma, spuse Ulise, cu faţa la perete.
— Mă învinovăţeşti, ţi-am ascuns adevărul...
Amărăciunea din glasul lui Telemac îl înduioşă. Dar urmă să vorbească încet, fără să se întoarcă, ascultându-şi mirat sunetul cuvintelor:
— Ţi-am povestit cum am ajuns în insula Lotofagilor, cum oamenii mei au gustat din fructul lotusului şi au uitat de toate. Ar fi vrut să rămână pentru totdeauna acolo, pe insulă.
— Tată!
Încet, ca o statuie care ar fi prins viaţă, Ulise se răsuci pe călcâie. Văzu pe chipul lui Telemac mirare şi spaimă şi bucurie, apoi tânărul căzu în genunchi, iar şoapta lui era pură fervoare:
— Zei nemuritori!
— Ce este?
— Aşteaptă, şopti Telemac. Mă întorc îndată.
Şi se ridică pentru a se năpusti pe scara ce ducea la încăperile de la etaj. Ulise îl auzi tropăind.
Întreaga sală era schimbată, culorile păreau mai proaspete, până şi zgârietura de pe coloana lângă care stătea fusese parcă făcută adineauri. Dincolo de tocul

porţii, curtea sclipea într-o poleială şi miresmele se întăriseră.

Telemac coborî sărind treptele din două în două.

— Priveşte! gâfâi ridicind în faţa lui Ulise oglinda de mână după care se repezise în încăperile de la etaj.

Şi, ca în visul lui, Ulise îşi văzu barba şi pletele de aur. Întinsă, pielea obrajilor; agere, privirile verzi. Zâmbi, şi dinţii îi fulgerară printre buze neofilite. De parcă n-aş fi dat cu piciorul nemuririi, părăsind-o pe Calypso... Nu uita însă nimic, era cel întors în Ithaca unde, ca să nu fie recunoscut, Atena îl deghizase odinioară în bătrân cerşetor. Iar înţelegând că se cuvenea să-şi caute tinereţea, spuse cu glas tare, deşi vorbea pentru el însuşi:

— Acum m-a deghizat în Ulise.

Teoclimene era prezicător, moştenind astfel darul tatălui său Polifide. Cobora dintr-o ilustră familie ai cărei reprezentanţi avuseseră în repetate rânduri de-a face cu zeii, dar, ucigând în împrejurări nelămurite un cetăţean de vază, fusese nevoit să fugă din Argos. Cu ani în urmă, pe când Ulise încă nu se întorsese şi Telemac pornise în lume să afle dacă mai trăieşte, Teoclimene îl întâlnise într-un port şi-l rugase să-l ia pe corabia lui, ca să scape de răzbunarea fraţilor celui răpus. Telemac îl adusese cu el în Ithaca şi prezicătorul i se dovedise credincios. Mai apoi, murind bătrânul Haliters, unul dintre puţinii prieteni ai lui Ulise, priceput să citească viitorul în zborul păsărilor – îi proorocise că se va întoarce acasă, singur şi necunoscut, abia după douăzeci de ani de rătăciri – Teoclimene rămăsese în Ithaca să prezică celor ce veneau să-i ceară sfaturi.

Chemat la palat, îl asculta acum pe Ulise povestindu-şi visul. Întinerirea regelui nu-l mirase, Teoclimene fiind deprins să sondeze intenţiile zeilor şi

primind liniştit dovezile, oricât de năstruşnice, ale amestecului lor în viaţa muritorilor. Asculta deci cu pleoapele lăsate, încercând să vadă visul cu ochii lui. Mâinile împreunate îi odihneau pe măciulia toiagului de care nu se despărţea şi şedea la loc de cinste pe scaunul lui Icmaliu, în vreme ce Ulise umbla nerăbdător de colo-colo, povestind. Nu se opri nici după ce sfârşi, dar bătrânul tăcea.

— Visul nu ţi-a fost trimis pe poarta de fildeş, zise într-un târziu, fără a deschide ochii, ci pe cea de corn, care lasă să treacă visele ce nu înşeală.

Dealtfel, te-ai văzut tânăr şi strălucitor, şi tânăr şi strălucitor te văd, divinule Ulise, în chiar palatul tău. Dar soarta ta e să te afli mereu pe drum, şi acesta e al doilea tâlc al visului. Iar, după ce vei întâmpina ce-ţi este scris, aşa cum şi înţeleptul Tiresias ţi-a prezis în împărăţia lui Hades, după ce a băut din şanţ sângele jertfelor tale, cel ce te va ucide va veni de pe mare. Nu-mi cere însă să-ţi destăinui şi ultima taină, căci omul nu trebuie să ştie chiar tot ce-l aşteaptă.

— E vorba de numele ucigaşului?

— Da.

— Teoclimene, spuse atunci Ulise oprindu-se în faţa bătrânului, nu te socoti mai înţelept decât zeii.

De vreme ce au deschis visului poarta de corn înseamnă că au ţinut să-mi descopere viitorul.

— Poate. Dar eu, bătrân prost, cred că măsura zeilor nu-i şi măsura noastră.

— Nu mi se spune divinul Ulise? Nu m-ai numit şi tu aşa, chiar adineauri? Măsura mea e a celor din Olimp.

Teoclimene deschise ochii abia acum şi Ulise văzu că erau verzi şi înceţoşaţi cum şi ochii lui fuseseră, de dimineaţă.

— Ai să te căieşti, slăvite. Zeii nu mor... Jură că,

vorbind, nu-mi pun viaţa în primejdie.

Ulise nu stătu la cumpănă:

— Jur. Zeus şi ocrotitoare Atena, ascultaţi-mi jurământul!

— Fie, oftă Teoclimene sprijinindu-se în toiag şi ridicându-se. Află deci că omul care te va răpune va fi sânge din sângele tău.

Undeva, departe, tunetul se rostogoli bubuind şi palatul trosni din încheieturi.

— Telemac? Ulise strigase şi-şi repezise dreapta, apucându-l de piept. Bătrân fără minte!... am să te fac să-ţi înghiţi minciuna şi am să aflu a cui unealtă eşti!

Îl zgâlţâia răcnind, iar ochii înceţoşaţi îl priveau aşa cum îl priviseră de dimineaţă, în oglinda din baie. Ochii lui, pe faţa celuilalt.

— Ai şi început... să te căieşti, rosti întretăiat bătrânul. Dar... ai jurat.

Ulise îl împinse scurt şi Teoclimene se prăbuşi pe scaunul lui Icmaliu.

— Da, tată! M-ai chemat?

Telemac se ivise în prag:

— Tu? răsucindu-se ca o fiară, regele privi încruntat. Apoi se repezi spre tânărul încremenit:

Ce gânduri roiesc sub fruntea asta, Telemac?

— Ulise, şopti Teoclimene.

Dar sângele bubuia în auzul celuilalt şi lumea se prăbuşea, cutremurându-se.

— Tată...

— Îndrăzneşti?! Mai rosteşte o dată vorba asta!

Alb ca varul, Telemac se trase îndărăt. Şopti răguşit:

— Nu înţeleg...

— Nici eu! Fusese un răcnet al măruntaielor zdrobite şi Ulise gemu, clătinându-se. Şi nimeni, în ceruri şi pe pământ, n-ar înţelege...

— Ulise, şopti Teoclimene din nou, iar glasul lui pătrunse de astă dată în auzul tânărului rege, care părea fratele lui Telemac.

Bubuitul sângelui descrescu, răsuflarea şuierătoare se potoli.

— Încă de pe acum? întrebă, nepierzându-l din ochi pe cel ce avea să ridice arma împotriva lui.

— Măsura zeilor nu e măsura noastră, repetă bătrânul în vreme ce privirile lui Telemac alergau îngrozite de la unul la altul.

— Tată...

— Eu, spuse cu greu Ulise, nu te-am chemat.

Ai auzit greşit. Mă certam cu Teoclimene.

— Din pricina mea? M-am făcut vinovat cu ceva?

— Încă nu! Înciudat, Ulise bătu cu piciorul în lespedea pardoselei. Eu sunt vinovat. Aşa-i, Teoclimene?

Şi râse scrâşnit.

— Nimeni nu-i vinovat, spuse Teoclimene. Toţi suntem vinovaţi.

— Ciudate cuvinte, răspunse Telemac. Dar e o zi ciudată...

— Uită-te în ochii mei, strigă Ulise. Şi îndată, dând din mână, şopti: Degeaba. Din tine mă priveşte Penelopa...

Apoi, cuprinzând în braţe coloana lângă care se afla, îşi lipi fruntea de lemnul lustruit. I se păru că lemnul frige.

— Poate că-i mai bine să plec, şovăi Telemac.

Înţelegea că se petrecuse ceva cumplit, ar fi vrut să-şi ajute tatăl, dar Ulise îşi întorcea faţa de la el.

— Lasă-ne, băiete, spuse Teoclimene. Şi mergi în pace.

— Du-te, încuviinţă şi Ulise. Iar când Telemac ieşi în

curte, se apropie de bătrânul rămas pe scaunul lui Icmaliu şi-i puse mâna pe umăr: – Ei bine, da, nu trebuia să ştiu. Sunt doar un om... Dar până şi prezicătorii se pot înşela.

Era singura speranţă de care se putea agăţa.

— Azi-dimineaţă mi-am prezis şi mie ceva, răspunse bătrânul.

— Îţi dai seama că suntem de aproape aceeaşi vârstă? întrebă Ulise ca şi cum nu l-ar fi auzit.

Dar tu eşti singur.

— A fi tânăr şi bătrân, bărbat şi femeie, rege şi sclav. A prezice înseamnă a înţelege.

— Ajută-mă atunci să înţeleg. Vino cu mine.

Trist, zâmbetul lumină faţa lui Teoclimene când bătrânul răspunse încet, uitându-se lung la tânărul rege:

— Azi-dimineaţă mi-am prezis că voi porni la drum.

— Nicio speranţă, aşa-i? Toate cercurile se închid, pe rând. Telemac... Agamemnon ucis de Clitemnestra. Ulise ucis de Telemac... Nu cumva era vorba de Penelopa?

— Ţi-ar fi mai uşor?

— Nu ştiu. Nu mai ştiu nimic. Dar Telemac...

Oricum, plecând, îl feresc de ispită.

Pe scaunul lui, Teoclimene oftă. Nu-i aminti tânărului strălucitor care era Ulise că moartea avea să-i vină de pe mare şi că, plecând, nu făcea decât să uşureze realizarea profeţiei. Ştia că şi Oedip încercase să împiedice sentinţa oracolului.

Înţelegea zbuciumul lui Ulise. Era prezicător.

— Nu ştiu cât am să lipsesc, spuse mai apoi Ulise, cu lancea în mâna dreaptă, ca pe vremuri.

Tu, Telemac, poţi foarte bine cârmui Ithaca.

— Nu atâta vreme cât eşti în viaţă.

Ulise se posomorî. Schimbă o privire cu Teoclimene, care aştepta în picioare şi părea departe, apoi aminti cu o blândeţe ameninţătoare:

— Plecarea e un fel de moarte, fiule. Şi, uneori, te scuteşte de a muri într-adevăr.

— Nu te înţeleg, spuse Penelopa. Nu te înţeleg deloc. Timp de douăzeci de ani te-ai străduit să te întorci acasă...

Repeta întruna aceleaşi cuvinte, ca şi cum ar fi înfăţişat un argument. Faptul că plânsese n-o făcea mai frumoasă, n-o făcea măcar înduioşătoare.

Mare, împovărată de conştiinţa demnităţii ei, Penelopa nu mai era decât o femeie jignită, care se cutremura ori de câte ori dădea cu ochii de tânărul Ulise. Avea dreptul la linişte, o spusese de nenumărate ori, îşi făcuse datoria. Dacă era Ulise, ea era Penelopa. Un rol greu, un rol ingrat pe care-l jucase cu toată nobleţea de care fusese în stare. Nu i se putea cere acum să reintre în scenă, mai mult, să-şi schimbe personajul. Avea dreptul la linişte.

— Înţelege, Penelopa...

— Nu înţeleg. Timp de douăzeci de ani…

Într-adevăr, noul rol nu i se potrivea. Ulise simţea că plecarea lui o mulţumea, deşi vărsase râuri de lacrimi. Retrasă îndărătul cuvintelor pe care nu se ostenea să le schimbe, regina se putea întoarce la caierul ei. Dând din umeri, Ulise ieşi pe poartă.

Din curtea întinsă, înconjurată de ziduri înalte cu acoperişul în două ape, se uită la palatul cu mai multe etaje pe care-l părăsea acum, ca odinioară. Laerte îl ridicase, Ulise îl mărise şi adunase între pereţii lui averi şi glorie. Avea dreptate Penelopa. Încotro pornea? Profeţia. Fără ea ar fi rămas în palat, nu-i nevoie să te vânturi pe drumuri pentru a afla adevărul. Dar nu mai

sunt cel pe care îl ştie. Nu era nici cel de odinioară. Cine sunt eu, bătrân pornit să-şi întâlnească tinereţea?

Nu Polites, cel mai drag dintre prieteni, se află lângă mine, ci Teoclimene. Şi Penelopa e femeia greoaie care repetă cu încăpăţânare că nu înţelege, ca şi cum din partea ei m-aş putea aştepta la înţelegere. Sunt rău şi nedrept. La ce să mă aştept?

Soarta Penelopei e să fie părăsită şi credincioasă.

Dar Antinous?... Se ruşină de fantoma geloziei de pe vremuri, cu atât mai mult cu cât Penelopa nu mai putea stârni gelozie. Dar putea unelti. Cu Telemac. Punând la cale uciderea prezisă de Teoclimene. Îşi aminti de Agamemnon, regele regilor, namila de bărbat care făptuise tot ce-şi pusese în minte şi se întorsese biruitor pentru a sfârşi ca un şobolan ucis în baie, şi se bucură că se poate înfuria, deşi nu era atât de naiv încât să nu înţeleagă că îşi legitima, anevoie, furia.

— Nu de înţelegere am nevoie, ci de ascultare, spuse încruntat.

Şi se apropie de altarul din curte, pe care Laerte şi el însuşi, apoi el şi Telemac arseseră coapsele atâtor tauri închinaţi lui Zeus. În clipa plecării s-ar fi cuvenit să-i aducă jertfe, dar sufletul îi era tulburat. Nu în starea asta se putea apropia de altar.

— N-aş fi vrut să plec aşa, adăugă, amintindu-şi de cealaltă plecare, când durerea despărţirii se topea în vuietul uralelor.

Acum totul era altfel. În pragul marii săli, cu braţul trecut pe după umerii Penelopei, Telemac îl privea mustrător. Nu spunea nimic, dar ochii Penelopei îl priveau de două ori, pe chipul femeii, pe chipul fiului. Era o neînţelegere, îi iubea pe amândoi, singurii pentru care inima lui sângerase, şi fusese fericit alături de ei,

în toţi aceşti ani.

Ce-i îndârjea acum, de se înfruntau ca şi cum scuturi nevăzute i-ar fi despărţit? Prezicerea lui Teoclimene. Dar Penelopa şi Telemac încă nici nu bănuiau, poate, ce le fusese scris.

Se răsuci pe călcâie şi, cu paşi mari, se apropie de pragul de frasin. Aruncă suliţa şi-şi desfăcu braţele:

— Soţia şi fiul meu...

Hohotind, Penelopa i se aruncă la piept. Telemac îngenunche. Capetele slujitorilor se iţeau pe la porţi, pândeau pe după pânzele ferestrelor.

— Ne-a fost scrisă şi această despărţire, spuse Ulise. Nu plânge. Telemac e acum bărbat.

— Nu te înţeleg... Te-ai străduit timp de douăzeci de ani...

— Ştiu, răspunse deodată răbdător Ulise. Nici eu nu înţeleg totul. Dar trebuie să plec.

— Tată... măcar să fi plecat împreună!

— Nu, fiule. Ithaca are nevoie de tine. Şi maică-ta.

Îi îmbrăţişă. Dar totul era încurcat, dragoste, neîncredere, lehamite şi milă. Bucuria plecării.

Teama. Tinereţea, ştia, nu va veni nicăieri la întâlnire. Vor fi alţi oameni şi alte flori, nu se va recunoaşte în oameni şi nu va recunoaşte florile.

Doar macii. Sângele lui... Să nu plece oare decât pentru a ajunge mai repede acolo unde sângele trebuia să curgă, după ce trupul îi va fi străbătut cele o sută de Troie nevăzute?

— Rămâneţi cu bine, spuse. Şi, aplecându-se, ridică lancea. Gata, Teoclimene. Plecăm.

Ieşind din ascunzători, bărbaţii şi femeile palatului se înghesuiau să-i sărute mâinile, umerii.

Penelopa şi Telemac încremeniseră pe pragul marii săli. Iar el păşea sprinten, mantia verde îi sălta în

mers, lancea grea era din nou uşoară.

— Ulise! strigă Penelopa în clipa când el trecu pe poartă.

Dar Ulise nu se întoarse. Poarta ferecată se închise în urma lui. Şi lumea îi întinse sute de braţe.





2

ce vrei să înţelegi? întrebă Teoclimene.

Urcau de două ore poteca şi-i venea tot mai greu să se ţină după Ulise, care mergea cu sporul noii lui vârste. De când plecaseră nu scosese o vorbă şi bătrânul nu-i tulburase tăcerea, dar, dacă întineritul voia să înţeleagă ceva, ar fi putut începe prin a înţelege nevoile celorlalţi. Nevoia de popas a prezicătorului, în primul rând.

— Totul, răspunse Ulise, continuând să urce.

— Mai ţii minte bătrâneţea?

— Da şi nu.

Era limpede că răspunde gândindu-se la altceva; nici nu întorsese capul. Soarele strălucea pe pletele lui şi Teoclimene se surprinse invidiindu-l pe bărbatul care părea să fi redescoperit nepăsarea tinereţii, odată cu noua lui înfăţişare. Apoi îşi spuse că, dacă i-ar fi lăsat şi înţelepciunea la care anii îi dădeau dreptul, zeii l-ar fi făcut deopotrivă cu ei. Poate că-l şi făcuseră? Cu atât mai mult se cuvenea să-l domolească.

— Opreşte, Ulise. Mi se taie răsuflarea şi de tălpi mi

s-au prins toţi anii pe care îi număr.

— Încă puţin, bătrâne. Poteca mai coteşte de două ori şi îndată ajungem pe un tăpşan.

— De ce să ne oprim abia acolo? întrebă Teoclimene apăsându-şi cu amândouă mâinile pieptul în care plămânii şuierau.

Dar Ulise o luase înainte şi un bot de stâncă îl şi ascunsese privirilor. Păsările se chemau, mirosea a iarbă, a flori şi ace de pin. Dimineaţa mohorâtă rămăsese undeva jos, în jurul palatului, şi prezicătorul desluşi un semn în faptul că, pe măsură ce se depărtau de zidurile lui, ziua se făcea mai frumoasă, de parcă părăseau amândoi un anotimp pentru un altul. Un zeu ţine cu omul ăsta... o zeiţă, se îndreptă. Şi avu presimţirea fabuloasei lumi în care legile oamenilor îşi pierd puterea, a lumii căreia se deprinsese să-i descurce semnele, dar în care nu i se îngăduia să pătrundă.

Sus, în albastrul vioriu, plana un vultur.

Când ajunse pe tăpşanul pomenit de Ulise îl află pe rege cu faţa în jos, cu braţele desfăcute în iarbă. În stânga se ridica un perete de piatră în care Teoclimene văzu gura unei peşteri, în dreapta era o prăpastie. Jos, mărunt, zări portul adăpostit de două şiruri de stânci înaintând departe în mare şi-şi aminti cum debarcase acolo, fugind de răzbunarea neamurilor bogatului chefliu pe care îl ucisese. Acum, o corabie ieşea din port. Eforturile vâslaşilor se materializau într-o tăcută succesiune de semnale, sclipirea în răstimpuri a soarelui pe lopeţi. De la înălţimea aceea nimic nu mai avea însemnătate, lumea oamenilor se reducea la mişcări tot atât de obscure ca lunecarea peştilor prin apă, a gâzelor prin iarbă. Era nivelul măruntei lumi căreia se străduia să-i descopere un viitor şi se întrebă

cu umilinţă dacă peştii şi gâzele n-au şi ei prezicătorii lor, ascultaţi cu respectul de care se bucurau în lumea oamenilor. În splendida, sălbateca şi înmiresmata lume a oamenilor. Clătinând din cap, se apropie de Ulise.

— Frumos loc, spuse, lăsând în iarbă desaga şi toiagul.

Se aşeză. Ulise deschise ochii, îi închise din nou.

— Aici am ţinut pentru prima dată în braţe o fată, mărturisi cu glas domol. Aici am devenit bărbat, Teoclimene. Nu mai ştiu cum o chema, era blondă şi sfioasă şi lângă ea mă simţeam puternic. Cunoşti fetele de felul ăsta, Teoclimene? întredeschise ochii pentru a întâlni zâmbetul bătrânului, apoi pleoapele se lăsară din nou peste fărâmele de iarbă ce păreau lipite de albul ochilor lui. O ascundeam în peşteră şi făceam tărăboi afară, luptând pentru ea cu fiare şi balauri... Mai târziu aveam să lupt la fel pentru Elena.

— Se ştie, balaurii pot lua orice înfăţişare, spuse prezicătorul. Paris, un balaur... de ce nu?

Râzând, Ulise se răsuci în iarbă şi rămase cu faţa în sus.

— Eram cu toţii îndrăgostiţi de Elena. Tu n-ai văzut-o... Acum vorbea încet, cu ochii închişi, ca şi cum ar fi vrut să păstreze imaginea celei pe care o evoca. Dureros de frumoasă, Teoclimene, făcea parte tot din tagma celor lângă care te simţi puternic, ocrotitor, lângă care te simţi bărbat. Cred că până şi Menelau ştia că o iubim şi-şi cam râdea în barbă. Atunci când am petrecut-o în cortul lui mi s-a părut că sunt Menelau şi totodată l-am urât aşa cum uram balaurii pe care îi răpuneam aici, pe iarba asta...

— Şi iată şi pricina războiului troian, spuse din nou Teoclimene. O armată de tineri îndrăgostiţi, porniţi să răpună balaurul Paris şi să elibereze femeia care-i

făcea să se simtă bărbaţi.

Ulise se aşeză în iarbă, îşi cuprinse genunchii cu braţele.

— Glumeşti, bătrâne, spuse încet privindu-l visător, dar suntem un popor tânăr. Iar războiul nostru a fost şi el tânăr... îţi închipui că fiica lui Zeus avea nevoie de braţele atâtor eroi pentru a se întoarce în palatul din Sparta?

— Dacă dorea, într-adevăr, să se întoarcă...

— Dacă dorea, într-adevăr, să se întoarcă, încuviinţă Ulise. Elena a fost un simbol, un steag... Bietul Paris! Lângă ea se va fi simţit şi el întreg şi om în toată firea.

— Hotărăşte-te, zâmbi Teoclimene. Balaurul? Sau bietul Paris?

— Şi una şi alta. Vezi tu, războiul nostru n-a fost o greşeală.

— Dar ce a fost? întrebă Teoclimene, iar Ulise îl privi de parcă atunci l-ar fi văzut pentru întâia dată. Apoi îl ispiti, la rândul lui: Teoclimene, cum se face că n-ai plecat şi tu? Nu te-am întrebat niciodată...

— Ştiu eu, poate că mă simţeam bărbat şi fără război...

Ulise îşi lăsă bărbia pe genunchi. Şi amândoi tăcură, aproape de cer.

— Altă dată nici nu ţi-aş fi vorbit, reluă regele, într-un târziu, firul întrerupt. Erai unul dintre cei rămaşi acasă... şi cei rămaşi în urma noastră nu puteau fi decât ticăloşi sau vânduţi.

Teoclimene oftă:

— Şi eu am crezut că voi, care porneaţi cu gândul să ucideţi, eraţi uşuratici, cruzi sau nebuni...

— Adevărat? se miră Ulise.

Privirile li se întâlniră şi amândoi începură să râdă. Dar era un râs peste timp, drojdia unui râs cu amintiri

strivite.

— Şi totuşi, războiul n-a fost o greşeală, repetă Ulise. Dacă ai şti cu cât avânt, cu câtă bărbăţie am pornit pentru dreptate...

Teoclimene se pregătea să răspundă, când un bărbat se ivi pe tăpşan. Suise pe altă potecă şi păşea cu ochii în jos, cocârjat de burduful pe care îl căra în spinare.

— Îl cunoşti? întrebă Ulise.

— Nu ştiu... parcă l-am mai văzut...

— E Eupites. Hei, veteranule, ce cauţi aici?

Bărbatul se clătină, burduful căzu în iarbă. Eupites dădu să fugă, apoi se apropie în silă, neliniştit:

— Eşti chiar tu, divinule, sau un zeu ţi-a împrumutat chipul?

— Eu sunt, nu te teme. Nu aşa m-ai cunoscut?

— Ba da, dar demult, pe corabia care ne purta spre Troia.

Mărunt de stat, slab, Eupites avea un nas lung cu care parcă tot adulmeca şi ochii îi fugeau în lături, la adăpostul sprâncenelor ţepoase şi groase cât nişte mustăţi. O bărbiţă de ţap, blondă cândva, acum sură, îi ascundea bărbia şi tremura la fiecare vorbă pe care stăpânul ei o rostea.

— Vino-ţi în fire şi stai lângă noi, prietene, îl îndemnă Ulise. Şi spune-i şi lui Teoclimene ce vânt te aduce.

— Am auzit de Teoclimene. Prezicătorul, nu?... Iertaţi, dar nu pot zăbovi.

Ulise îl trase de braţ şi omuleţul se pomeni şezând lângă el. Tot mai neliniştite, privirile îi fugeau în toate părţile în vreme ce Ulise îi povestea lui Teoclimene că Eupites era singurul dintre cei care îl însoţiseră în război şi avusese norocul să se întoarcă. Nimeni nu-l

putuse găsi pe plaja Troiei în ziua plecării, aşa că triremele porniseră fără el în îndelungata călătorie care avea să le poarte prin ţara Ciconienilor, a Lotofagilor, pe insula lui Polifem şi pe ostrovul Eolia, printre Lestrigoni, pe insula Aeaea şi pe cea a Sirenelor, printre Scilla şi Charibda, pe insula Trinacria, pe cea a nimfei Calypso şi pe ţărmul Feacienilor pentru a le risipi rând pe rând echipajele, îngăduindu-i doar lui Ulise să pună piciorul în Ithaca. Aici află într-un târziu că Eupites se îmbătase şi adormise la adăpostul unei tufe de leandru, fiind nevoit să se roage de Menelau să-l primească pe una dintre corăbiile sale. Dar scăpase cu viaţă, în vreme ce tovarăşii lui piereau şi ajunsese acasă cu mult înaintea lui Ulise.

— Căci Dionisos îşi ocroteşte închinătorii, încheie Teoclimene.

— Aşa-i, recunoscu Eupites. Dar acum trebuie să plec.

— Tot nu te-ai obişnuit să mă vezi tânăr? Uite, pune mâna pe braţul meu.

Ulise râdea, Eupites însă nu părea să-şi găsească liniştea.

— Iartă-mă, divinule, mă aşteaptă treburi ce nu suferă amânare.

Şi-şi tot sucea gâtul, zvârlind priviri înspăimântate spre cele două poteci ce se uneau pe tăpşan.

— Încep să mă supăr, zise Ulise.

Atunci, vârându-şi capul între umeri, Eupites se apucă să turuie:

— Am ştiut de dimineaţă că ziua de azi e o zi deosebită. Mi-a amintit de ziua când slăvitul Agamemnon, Diomede şi tu, divinule Ulise, aţi fost răniţi, iar Agamemnon voia să fugim, părăsind Troia. Dar tu l-ai dojenit cu vorbe aspre şi Agamemnon şi-a

luat seama, îţi aminteşti? Tot aşa umed fusese şi acolo, sub un cer mohorât, apoi a ieşit soarele...

— E mult de atunci, spuse Ulise, dar Eupites rosti cu o patimă cucernică:

— Tot ce s-a petrecut pe ţărmul Troiei e încă viu. Da, Teoclimene, se întoarse el apoi către bătrânul care-şi mângâia barba în tăcere, noi am fost bărbaţi dintr-o bucată şi regii noştri nu greşeau dăruindu-ne femei şi tripiede de aur!

— Nu mă îndoiesc, răspunse Teoclimene. Dar tu, Eupites, de ce ai plecat la război?

— Ca să-mi fac un nume. Şi s-o aduc pe slăvita Elena. Ţii minte, Ulise, cum ne-ai adunat pe toţi şi ne-ai spus ce prăzi vor fi răsplata vitejiei?

— Şi, totuşi, unii au rămas acasă, stărui Teoclimene. De ce?

— Nişte femeiuşti de teapa troienilor, zvârli Eupites răspunsul, cu dispreţ. Bărbaţii au plecat cu toţii, bucuroşi de luptă.

Ulise schimbă o privire cu Teoclimene. Prezicătorul tăcea. Şi regele găsi că lumea e la fel de frumoasă ca în anii primei lui tinereţi, intrată în legendă. De aceea, lăsându-şi palma pe umărul lui Eupites, întrebă:

— Şi dacă ar fi să pornim din nou?

— Când? tresări omuleţul. Noi doi?

— Acum, strigă Ulise. Dacă aş aduna acum bărbaţii din Ithaca şi i-aş îndemna să urce pe corăbii...

Privirile lui Eupites alergau de la Ulise la Teoclimene. Când vorbi, cuvintele se legară anevoie:

— Noi... Ulise... am fost bărbaţi dintr-o bucată...

— Răspunde, porunci regele.

— Astăzi n-ai putea umple nicio corabie, răspunse Teoclimene în locul celui întrebat, iar Eupites răsuflă uşurat şi se grăbi să încuviinţeze:

— Vorbe de aur, Teoclimene! Cine să se suie pe corăbiile tale, divinule?... Dedulciţii la trândăvie, care se tem până şi de umbra lor? Nu mai e bărbăţie, Ulise, nu mai e credinţă. Lumea s-a stricat, ţi-o spune Eupites.

— Chiar toată lumea?

De ce mă mir? Telemac m-a prevenit M-am bucurat degeaba.

— Noi nu, se sumeţi bătrânul războinic. Uite, vrei să-ţi spun? Chiar ieri mă aflam în port. Şi stătea un vlăjgan pe chei, rezemat de nişte baloturi şi lălăia un cântec... Ţii minte cântecele troienilor, divinule?... „Să-ţi fie ruşine, zic, fătălăule, acum vreo treizeci de ani pentru un cântec ca acesta te alegeai cu burta spintecată!”

— Aşa, spuse Ulise. Şi?

Eupites se foi în iarbă.

— S-a întrerupt din lălăit, a scuipat la picioarele mele şi...

— Ei bine? întrebă Teoclimene, văzând că Ulise tace.

— Şi, cu ochii în ochii mei, s-a apucat să lălăie mai departe.

— Şi tu? întrebă posomorât Ulise.

— A, eu... i-am arătat eu cum se vorbeşte cu un veteran de la Troia, strigă Eupites, încruntându-şi măturoaiele sprâncenelor pentru a părea cât mai fioros.

Dar privirile îi fugeau în lături şi se vedea că şade ca pe ace.

— Polimel, şopti Ulise.

— Îl ştii? se miră Eupites. Pe ăsta l-am pus cu botul pe labe, dar ceilalţi?... Dacă mi-ar fi spus cineva acolo, în tabără, sub zidurile Troiei, că într-o bună zi...

— Nimeni însă nu ţi-a spus nimic.

Ulise vorbise în şoaptă. Lumea nu mai era frumoasă. Ştiam că n-am să mă recunosc în oameni, totul se întâmplă prea repede şi am totuşi nevoie de un punct de sprijin, Pallas Atena, am vrut să încep cu începutul, tăpşanul ăsta, dar ce lăsăm în urmă se schimbă sau moare, viitorul năvăleşte în trecut şi-l răvăşeşte.

Eupites schimbă o privire cu Teoclimene. Voia să spună ceva, dar tresăriră cu toţii când strigătul străpunse liniştea.

— Am plecat, spuse Eupites sărind în picioare şi repezindu-se către burduful căzut în iarbă.

Strigătul se repetă, de mai aproape. Părea o chemare, dar pornită dintr-un gâtlej neomenesc.

Păsările încetară să cânte, până şi frunzele parcă nu mai fremătau. Eupites îşi săltase burduful pe umeri şi se grăbea să străbată tăpşanul.

— Stai, omule, îl îndemnă Ulise. Ce se aude?

Atunci, ca pentru a-i răspunde, un tropot crescu dinspre vârful muntelui şi pământul se zgudui. Miraţi, Ulise şi Teoclimene se uitară la centaurul care năvălise pe tăpşan.

— Eupites, blestematule, te aştept de o oră încheiată... Şi ăştia cine mai sunt?

Plecat sub greutatea burdufului, Eupites se întoarse către centaur, dar Ulise nu-i lăsă răgaz să răspundă.

— N-am văzut niciodată un centaur, spuse, ridicându-se şi apucând suliţa.

Vârful de bronz luci în soare.

— Eu văd oameni mai des decât aş vrea, răspunse centaurul, şi pe Eupites până mi se face lehamite.

Avea un glas gros, plăcut, deşi niciun om n-ar fi putut scoate sunete atât de joase. O tobă catifelată... Curios, Ulise se uită la namila a cărei faţă albă răsărea din mijlocul pletelor şi bărbii negre.

Centaurul era păros pe umeri, pe braţe şi pe piept, dar, de la mijloc în jos, perii scurţi şi deşi ai pielii lui de cal străluceau mătăsos. Coada îi zvâcnea scurt, după care firele stufoase unduiau moale, pierzându-se în iarbă. Ca un armăsar nărăvaş, centaurul juca pe loc. Şi era mai negru decât pana corbului, decât cărbunele, decât tot ce e negru pe lume.

Eupites schimba feţe-feţe şi ochii-i fugeau atât de tare într-o parte încât părea saşiu.

— Divinule Ulise, îngăimă, Astipil nu-i un centaur oarecare. E nepotul lui Chiron, cel mai bun şi mai înţelept dintre centauri...

Nu era limpede dacă voia doar ca Ulise să ştie cu cine are a face sau dacă încerca să se justifice.

— Ulise? repetă centaurul. Cel cu calul troian? şi începu să râdă. Hohotele zguduiau tăpşanul şi Astipil îşi pleca partea omenească a trupului, se pocnea cu palmele peste burta de cal, izbind ca într-o tobă. Îmi plac glumele, lămuri apoi, când se mai potoli. Sunt un centaur vesel. Şi soarta mi l-a scos în cale pe nepricopsitul ăsta, adăugă, îndreptând o mână cât o lopată către Eupites. Ai adus vinul?

— Vezi bine, burduful e plin.

— Numai să fie vinul de care ţi-am vorbit. Dacă mi-ai adus un altul...

— Am înţeles bine, Eupites? întrebă Ulise. Ai intrat în slujba acestui Astipil?

— Slăvite... începu omuleţul clătinându-se sub greutatea burdufului, dar Teoclimene, care tăcuse până atunci şi nici măcar nu se ridicase din iarbă, îi tăie vorba:

— Ca să ajungi aici nu era nevoie să treci marea şi să dai foc Troiei...

— Ce ştii tu? se înfurie Eupites. Partea mea de pradă

s-a dus repede... Nu poţi trăi din amintiri.

— Într-adevăr, zise Ulise. Dar un centaur... De ce n-ai venit la mine?

— Ia ascultă, Ulise, cum vine asta... un centaur? se răsti Astipil. Ai ceva împotriva centaurilor?

— Ştiam că neamul lor locuieşte în Tesalia, ocoli Ulise răspunsul. Cum de ai ajuns tocmai în Ithaca, Astipil?

— M-am plictisit de Tesalia, de vrăjitoarele de acolo, de poveştile cumplite cu Hercule şi Ahile, mărturisi centaurul. Sângele lui Nessus, rana lui Chiron... Sunt o fire veselă, Ulise, ţi-am spus. Şi într-o ţară nouă te simţi alt centaur. Vreau să trăiesc cum îmi place.

— Asta-i tot ce doreşti? Să trăieşti cum îţi place?

Uimit, Astipil se scărpină cu amândouă mâinile în blana de pe piept.

— Tu ai vrea să trăieşti cum nu-ţi place?

Teoclimene zâmbi şi-şi întoarse faţa către Ulise.

— N-am urmărit niciodată discuţia filosofică a unui centaur, dar cred că rău am făcut.

— Nu mi-aţi spus cine-i bătrânul ăsta, aminti Astipil şi, cum mâinile amândouă îi erau ocupate, îndreptă spre Teoclimene piciorul drept din faţă.

Văzură astfel cu toţii că avea copita mai curată decât s-ar fi putut bănui.

— Teoclimene e prezicător, răspunse morocănos Ulise. Nu uita observaţia lui Teoclimene.

— Mă rog, de ce nu, zise Astipil. Poate că-i totuşi un om de treabă.

— Îţi mulţumesc, cuvântă Teoclimene. Dar nu-i îngădui lui Eupites să lase jos burduful?

— Lasă-l, îngădui centaurul. Şi, când Eupites îşi şterse sudoarea de pe frunte, îi porunci să aducă nişte cupe din peşteră. Faceţi-mi plăcerea şi gustaţi cu mine

din vinul ăsta, îi rugă apoi pe Ulise şi Teoclimene, care se învoiră, dar cerură ca vinul să le fie îndoit cu apă.

— Aşadar, te-ai mutat aici, în peşteră, zise Ulise, parcă îmblânzit.

— E un loc liniştit, răspunse Astipil. Cred că nimeni n-a mai folosit-o... Şi, neţinând seama de privirea ucigătoare a lui Ulise, adăugă senin: încă nu mi-ai spus dacă-ţi doreşti să trăieşti cum nu-ţi place.

— Ei da, m-am exprimat greşit. La urma urmei, cu toţii am vrea să trăim cum ne place. Totul e cum ne place să trăim.

— Am răspuns şi la asta, îl asigură centaurul.

Vezi tu, Ulise, lumea a fost făcută pentru fiecare dintre noi şi fiecare avem dreptul să ne bucurăm de ea.

— Crezi că te bucuri de lume la fel ca Eupites?

— La fel, dar nu într-acelaşi fel. Amândoi avem dreptul la bucurie, numai că mie îmi place să beau glumind, iar lui, amintindu-şi de războiul lui.

— Şi îţi închipui, într-adevăr, că îşi poate îngădui tot atâtea bucurii ca tine, care-i eşti stăpân?

— Uite ce-i, Ulise, zâmbi centaurul, nu eu sunt rege. Dacă ar avea cap, Eupites s-ar lega de tine.

Nu eu am schimbat legile vârstei de aur şi nu eu trag foloase de pe urma schimbării lor.

Ulise tăcu. Lucrul i se întâmpla destul de rar ca să-l mai mire. Pe deasupra, îl auzi şi pe Teoclimene rostind:

— Adevărul vorbeşte azi prin gura centaurilor.

— Staţi puţin! strigă atunci. Încă nu se obişnuise cu gândul că regii chezăşuiau împărţirea oamenilor, cândva deopotrivă, în vârsta de aur. Întotdeauna e nevoie de un arbitru. Dacă cineva stânjeneşte bucuria celorlalţi nu-i firesc să fie împiedecat?

— N-aş vrea să fiu împiedecat să mă culc atunci

când poveştile despre Troia ale lui Eupites încep să mă plictisească peste măsură, zise Astipil, deşi ştiu că, nemaiascultându-l, îi stric plăcerea.

Înciudat, Ulise zvârli lancea pe care o păstrase în mână.

— Fleacuri, reduci totul la fleacuri!

— Poate că fleacurile fac totul mai limpede, îşi dădu cu părerea centaurul.

Nu ridicase glasul. Mari, ochii lui negri erau catifelaţi ca nişte ochi de cal.

— Nu-i adevărat, se îndârji Ulise. Din pricina copacilor nu mai vezi pădurea. Una e să descurci neînţelegerile tale cu Eupites şi alta să dezlegi probleme de care atârnă soarta popoarelor.

— Te gândeşti la ceva anume? întrebă Astipil.

— La războiul nostru, răspunse Ulise. I-am cam stânjenit pe troieni, recunosc, dar războiul a fost singura cale pentru a-i sili să respecte dreptatea.

— Hm, mormăi centaurul.

Între timp Eupites adusese din peşteră câteva piei mari de capră sălbatică, pe care le aşternu pe iarbă. Aduse ţâri, brânză şi măsline, aduse pastramă, usturoi şi pâine, precum şi un ulcior mare cu apă proaspătă, din izvorul ce şuşotea în peşteră. Umpluse apoi cupele, având grijă să-i dea centaurului vin curat şi celorlalţi vin îndoit cu apă. Iar cupele fură repede golite.

— Slavă zeilor, e vinul pe care mi-l doream, se bucură Astipil.

Apoi umplu cupa din care băuse şi i-o întinse lui Ulise, care o primi bucuros de cinstea pe care i-o arăta centaurul. Acesta reluă vorba:

— Înseamnă că acum domneşte dreptatea.

— Sper, răspunse Ulise. Adevărul e că am pornit la drum tocmai ca să văd cum stau lucrurile. Poate că o

singură încordare nu-i de ajuns pentru a o înstăpâni.

— Să fie nevoie de un nou război?

— Poate, recunoscu Ulise.

Centaurul oftă.

— Nimic nu îndreptăţeşte războiul. Vezi tu, Ulise, răul pe care-l fac în lume fleacurile mele e un rău mărunt şi el sare în ochi cât ai clipi. Aşa cum ţi-am spus, fleacurile fac totul mai limpede. Cum ai început să vorbeşti în numele popoarelor ai trecut însă cu uşurinţă peste suferinţele războiului, peste cei ucişi de o parte şi de alta, şi te gândeşti senin la noi măceluri... Îţi place vinul?

Ulise tăcu. Logica lui Astipil îl sâcâia ca un tăun.

Ştia că centaurul nu are dreptate şi-i venea greu s-o dovedească, deşi era atât de limpede că ridicarea de scuturi a eroilor fusese o mişcare binecuvântată. O frântură din visul nopţii trecute retrăi în el şi-şi repetă în minte cuvintele: tineri şi strălucitori. Abia îi pomenise lui Teoclimene de avânt, de bărbăţie şi dreptate.

— Nu credeam să-ţi fi pus o întrebare atât de grea, zâmbi Astipil. Apoi adăugă cu tristeţe: Pricepi, logica oamenilor se deosebeşte de cea a centaurilor. De asta nici n-au loc pe pământ amândouă neamurile noastre. Unul dintre ele va trebui să piară... Să bem pentru el!

— Într-adevăr, vinul e bun, răspunse Ulise. Aşadar, pentru neamul care va pieri.

Şi, înălţând cupele, omul şi centaurul băură, privindu-se în ochi.

— Mai e până la moarte, dădu atunci glas Teoclimene. Se străduia să pară vesel, dar semnele erau în jurul lui, şi strigau. Să ne bucurăm de linişte, de aer, de cântecul păsărilor. Să ne bucurăm de vin, dar, mai presus de toate, de prietenie.

Şi, grăind aşa, goli cupa, iar Epites se grăbi să i-o umple. Ulise îşi aminti de cântecul Eurinomei.

Ceva se răzvrăti în el.

— Am avut toate astea pe insula nimfei Calypso, şi mai mult decât atât, aminti. Am avut dragostea celei mai frumoase femei şi nemurirea. Şi am respins nemurirea, dragostea lui Calypso, liniştea, aerul, cântecul păsărilor, şi am respins vinul şi hrana şi poate chiar prietenia, dacă în dragostea femeii e loc şi pentru prietenie...

— De ce? se miră centaurul.

— Pentru că sunt om, Astipil. Şi cred în datoria mea faţă de oameni.

— Înţeleg. Ai o datorie faţă de Eupites. N-are a face că-i leneş, laş şi mincinos.

— Ce... ce? tresări omuleţul. Ascultă, Astipil…

Dar tăcu, înghiţindu-şi cuvintele. Ca de obicei, ochi-i fugeau într-o lature.

— Taci, prostănacule, porunci cu blândeţe Astipil, deşi celălalt tăcuse. Tu nu eşti nimeni. Eşti un exemplu.

— Un exemplu bun, întări Ulise. A fost la Troia.

— Eu n-am fost la Troia, aminti Teoclimene. Sunt un exemplu prost. Şi totuşi zeul mi-a deschis ochii şi desluşesc viitorul.

— Prezicerile nu cer bărbăţie, spuse Ulise.

— Crezi? întrebă Teoclimene.

— Sper, răspunse Ulise.

Nu era sigur, nu mai era sigur de nimic. Chiar îndoit cu apă, vinul centaurului rămânea bun şi tare, totul începea să se amestece şi marginile lucrurilor nu se mai aflau la locul lor. Ce vor de la mine? se întrebă. Era Ulise. Agerul, iscusitul, învingătorul Troiei. Cel ce înfruntase primejdii fără număr şi peregrinase pe unde

picior de om nu călcase pentru a se întoarce în cele din urmă, aşa cum îşi pusese în minte. Dar pleca din nou... Nu înţeleg. Te-ai străduit timp de douăzeci de ani...

— Nu prea înţeleg nici eu, mărturisi Ulise, ba chiar întinse mâna să mângâie obrajii Penelopei.

— Divinule... m-ai iertat! Doar ştii... Împreună, la Troia...

Degetele-i atinseseră barba aspră. Ochii lăcrimoşi ai lui Eupites nu-l priveau nici acum, dar totul se învârtea şi poate că Eupites se uita totuşi în ochii lui. Exemplul bun. Şi Penelopa era un exemplu, deşi nu mai putea spune de ce fel. Dealtminteri, nu era Penelopa, ci un moşneag năsos, care-i şoptea la ureche suflând aburi rău-mirositori şi gâdilându-l cu barba:

— ...ca dovadă! Şi ai să vezi... oameni dintr-o bucată... femei... şi tripiede de aur...

Tresări auzind sforăitul cumplit şi-l împinse pe Eupites. Centaurul se prăvălise pe o rână, iar Ulise îi văzu pielea fragedă a burţii de cal, pepene imens cu patru picioare ce zvâcneau în răstimpuri. Jumătatea omenească a lui Astipil se răsucise de la brâu; centaurul adormise dintr-odată, cu faţa spre cer şi buzele lui roşii vibrau slobozind sforăitul ce părea că vine din partea de cal a trupului alcătuit din două bucăţi străine şi totuşi armonios îmbinate. Faţa lui Teoclimene acoperi pentru o clipă trupul lui Astipil, dar două copite ieşiră din ochii prezicătorului şi începură să se bălăngăne, aşa că Ulise oftă lungindu-se pe pielea de capră. Puntea corăbiei se legăna sub el. Şi acum, bunul meu Polites... dar Polites era un centaur, Calypso se destramă ca un fum şi Telemac rosti desluşit cu glasul Penelopei *nu înţeleg*, deşi Teoclimene lămurise cum nu se poate mai bine semnul ivit pe cer, cupa mare din care picura sânge.

Ulise se trezi pe seară. Avea capul limpede şi, îndată ce deschise ochii, simţi că-i e foame. Îi stăruia în nări mirosul de capră. Boarea înfiora frunzişurile, un liliac fâlfâi în zigzag deasupra tăpşanului, sub luna cât se poate de rotundă. Totul era cenuşiu şi albastru.

Se ridică într-un cot şi văzu că Astipil şi Teoclimene mai dormeau. Eupites se făcuse nevăzut. O lumină slabă ieşea din gura peşterii şi regele îşi spuse că sluga centaurului trebăluia acolo, la lucirea unui opaiţ. Nu-şi amintea mare lucru din convorbirea cu Astipil, dar regăsea în el o nemulţumire şi, ciudat, un fel de prietenie pentru făptura monstruoasă pripăşită pe locul de care-l legau amintirile monştrilor răpuşi de dragul primei lui iubite. Ce-ar fi făcut dacă s-ar fi pomenit atunci faţă în faţă cu centaurul? Zâmbind, privi burta de cal care-i ascundea jumătatea omenească a lui Astipil şi-l chemă în şoaptă pe Teoclimene.

Bătrânul se deşteptă îndată. Adormise cu faţa în miţele blănii de capră şi, când îşi ridică fruntea, păru şi el o făptură neobişnuită, obraz de om răsărind dintre şuviţe încâlcite. Dar se aşeză şi barba i se despărţi de blana roşcată. Teoclimene se întinse, căscă.

— Nu mai sforăie, spuse Ulise, iar prezicătorul se întoarse atunci către Astipil.

— Pe toţi zeii!

N-ar fi trebuit să tresară, semnele se arătaseră pretutindeni în jur, dar bătrânul abia se trezise.

Glasul îi sună atât de răguşit încât Ulise sări în picioare. Centaurul stătea tot cu faţa spre cer, aşa cum adormise, dar avea în jurul capului o mare pată întunecată, care nu era de vin. De-a curmezişul gâtului barba se adâncea într-o linie înspăimântător de dreaptă, pe care o prelungeau la un capăt plăselele de os ale cuţitului, rămas în tăietură.

Din câţiva paşi, Ulise ajunse la intrarea peşterii.

Fosta ascunzătoare a dragostei lui era de nerecunoscut. Podeaua şi pereţii piereau sub mulţimea blănurilor şi în jurul pereţilor se înşirau lăzi cu capacul ridicat. La lumina opaiţului, Eupites răscolea într-una dintre ele şi tocmai zvârlea o cupă de metal peste o grămadă de lucruri îngrămădite pe ţesătura întinsă pe jos. Erau trei asemenea pânze desfăşurate şi pe toate se afla câte un morman de vase, de tipsii, de suluri de blană şi suluri de ţesături.

— Eupites, şopti neîncrezător Ulise.

— Aha, te-ai trezit, divinule! Ţinând într-o mână opaiţul, omuleţul lumină cele trei grămezi: Priveşte... cinstit, ca la Troia. Am îmbătrânit, Ulise, dar am rămas bărbatul de pe vremuri. Să nu-mi spurce nimeni ce-am avut mai sfânt!

— Dar, în somn? Nenorocitule...

Eupites ridică din umeri. Şi lămuri îndată:

— Treaz era prea puternic pentru mine, înţelegi?... Dar zeii mi-au luminat mintea.

Încă buimăcit, Ulise asculta cuvintele care ajungeau la el ca de pe celălalt mal al unei ape late.

Parcă fără vlagă, bâigui:

— Era... bun...

Şoptise, de teamă să nu-l audă Astipil. Eupites ridică din umeri.

— Eh, un centaur!

O clipă amândoi părură nişte chipuri cioplite.

Liniştit, Ulise luă apoi opaiţul de lut din mâna celuilalt şi, închizând cu băgare de seamă capacul unei lăzi, îl aşeză pe capac. Apoi, tot atât de liniştit, fără să se încrunte măcar, îl apucă pe Eupites de piept şi-l ridică până ce faţa îi ajunse în dreptul feţei lui. Curios, o privi de aproape. Piele roşie, zbârcită, peri albi, nas

lung, buze scofâlcite. Ochii lunecau şi acum.

— Divinule...

Zâmbetul ruşinat pieri sub impulsul unei spaime care-l făcu pe Eupites să bâţâie din mâini şi din picioare. Barba-i zvâcnea, prelungind tremurul bărbiei. Voi să strige, dar cuvintele se preschimbară într-o bâlbâială, în vreme ce Ulise îl privea cu ochi de piatră. Apoi întinse braţul, depărtă trupul celuilalt. Se răsuci tot, dintr-o bucată. Şi aşa, cu braţul întins de care omuleţul atârna ca o păpuşă străbătută de ticuri, ieşi din peşteră, se apropie de cadavrul lui Astipil şi, cu faţa la fel de împietrită, dădu cu Eupites de pământ. Apoi îşi şterse mâna pe una dintre pieile de capră. Eupites icnise şi nu mai mişca.

— A fost... un centaur bun, spuse ca în vis Ulise.

Şi faţa îi vădi deodată durere, de parcă ar fi învăţat din nou să fie vie.

— Aşa e, răspunse Teoclimene. Era din neamul care va pieri.

Umăr lângă umăr, priveau chipul lui Astipil luminat de lună. Atât de alb.

— Umbră a lui Astipil, vorbi cu glas scăzut Ulise, treci în pace pe porţile Soarelui în ţara viselor şi ia-ţi locul pe pajiştea cu asfodele.

Se făcuse răcoare. Ulise se înfioră. Intrând în peşteră, se întoarse cu o toporişcă. Începu să taie trunchiurile copacilor din jurul tăpşanului, iar Teoclimene apucă un cuţit şi le curăţă de ramuri.

Apoi clădiră rugul. Încropiră apă, spălară de sânge partea omenească a centaurului şi se opintiră să-i aşeze trupul pe rug. Într-o latură a peşterii, ascunse de tufişuri, găsiră o cuşcă în care se aflau câteva găini şi un ţarc cu două oi. Le uciseră pe toate în jurul rugului, acoperiră jumătatea omenească a lui Astipil cu

grăsimea victimelor, apoi aşezară în jurul lui amforele cu undelemn şi cu miere găsite în peşteră, aşezară tot ce Eupites îngrămădise pe cele trei bucăţi de ţesătură şi aprinseră rugul. La poalele lui zăcea Eupites.

Şi privind amândoi flăcările lui Hefaistos se gândiră că până în dimineaţa aceea nici nu auziseră de Astipil, îşi amintiră de alte ruguri şi se întrebară cine urma să le aprindă pe cele deasupra cărora aveau să se înalţe cândva. Apoi stinseră cenuşa cu vinul din care băuseră şi căutară oasele centaurului. Ulise fu ispitit să adune doar oasele omeneşti, dar îşi luă seama. Nu mai aveau grăsime ca să le învăluie şi nu găsiră un vas destul de mare pentru a le cuprinde. Atunci le aşezară într-una dintre lăzile din peşteră, pe care o căptuşiră cu blănuri. La plecare, Ulise luă cuţitul pătat de sângele centaurului. Se lumina de zi.



3

Când ajunseră în piaţă se făcuse târziu, dar destulă lume se mai învârtea de colo-colo şi culorile ţâşniră din coşuri, de pe rogojini, îmbulzindu-se care mai de care să şteargă din ochii lui Ulise amintirea cenuşii lui Astipil. Ca într-un iureş, privirile îi lunecau peste trupurile caracatiţelor, peste sepii, stele şi arici de mare, peste peştii ce păstrau pe solzi licărul îngheţat al adâncurilor albastre, argintii, însângerate, privirile i se loveau de mormane de nuci, de migdale, de fisticuri şi seminţe de floarea-soarelui, urmăreau albinele şi viespile îmbătate de cleiul dulce mustind din grămezile de smochine negre (una era despicată pentru a i se vedea carnea trandafirie ca taina marilor scoici ţepoase ce nu uită nici pe uscat răsuflarea mării), privirile jucau pe pieliţa lucioasă a roşiilor şi ardeilor, lunecau pe funiile de usturoi şi

poposeau pe globurile incandescente ale cepelor, cântăreau sacii cu grâu şi mei, se căţărau pe dealul de căpăţâni al verzelor, admirau coşuri şi rogojini şi suluri de pânză, sandale, scuturi de piele şi corzi pentru arcuri, oale cu miere şi oale cu untdelemn, descopereau ciuperci, ierburi de leac şi seminţe mărunte cu sclipiri de pietre preţioase, apoi cazane şi seceri şi topoare, vârfuri de lance şi vârfuri de săgeţi, brăţări, cercei, pandantive şi inele, zile şi luni de trudă concentrată, întărită în forme şi culori ce căpătau atâtea nume încât, îşi spuse Ulise, oamenii uitau ce le era comun şi le râvneau pentru a-şi astâmpăra foamea sau lăcomia, pentru a se bucura sau a dărui bucurie. Era un gând care nu l-ar fi încercat niciodată pe regele Ithacăi şi omul deghizat în Ulise îl primi cu mirare, întrebându-se dacă Teoclimene l-ar înţelege la fel. Dar, moleşindu-l căldura şi larma îi fu lene să deschidă gura.

Fără să-şi dea seama, lăsa paşii să-l poarte către oborul de vite, lângă care se frigeau hălci de carne şi de unde suia fumul ce înmiresma norul de praf stârnit din frământatul lut al pieţii. Iar din strigătele amestecate se ridică atunci un glas:

— Ia minunea nemaivăzută, nemaipomenită, ia minunea din ţara Solgomogilor, unde nici Ulise n-a ajuns, ia ciudăţenia, că n-are să-ţi pară rău şi ai să mă pomeneşti până la sfârşitul zilelor tale, ia minunea... minunea... ia minunea!

Era un bărbat scund, tuciuriu, cu ochi de guzgan. Ulise se strâmbă pentru că îi aminti de Eupites, dar, stând pe vine, bărbatul întinse mâna şi-l apucă de poala mantiei:

— Aruncă o privire, slăvite!

— Ţara Solgomogilor, hai? râse Ulise.

— Dincolo de gaura din cer prin care fluviul Egipt se prăvale ca să facă să rodească ogoarele lui faraon. O ţară mare, slăvite. Cu oameni mici şi negri.

— Aşa, mormăi, puţin convins, Ulise.

Dar privirile nu i se mai dezlipeau de pe cuşca ce închidea un pui de leu cu cap şi aripi de vultur, atât de nemişcat încât părea împăiat. De parcă îmbinarea n-ar fi fost destul de ciudată, vietatea mai avea urechi de cal şi o creastă, zimţată ca înotătoarea unui peşte.

— E viu? întrebă Ulise.

Tuciuriul nu răspunse. Neliniştit, se uita acum ţintă la puiul de grifon. Acesta îşi umflă deodată aripile şi se roti încet, atât cât îi îngăduia spaţiul restrâns al cuştii, apoi încremeni din nou. Ochii ageri aveau reflexe sângerii.

Ca la un semn, faţa tuciuriului se destinse.

— Am avut noroc! Credeam că nu mai apuc să-l dau... şi, liniştit, deschise uşa cuştii.

— Stai, ce faci? strigă Teoclimene, dându-se îndărăt.

Grifonul ieşi din cuşcă. Se întinse leneş ca o pisică aurie, vârfurile de pumnal ale ghearelor îi ţâşniră din pernuţele labelor şi se retraseră lent. El îşi desfăcu apoi aripile, care părură deodată nepotrivit de mari faţă de trupul puiului de leu, mult mai mari decât fuseseră în cuşcă. Şi, căscând pliscul, grifonul se înălţă în văzduh.

Pe vine, tuciuriul nici nu ridicase fruntea.

— De ce i-ai dat drumul? întrebă Ulise.

— Pentru că e acum legat... Aşteaptă.

Pe cer grifonul devenise un punct care se rotea, o părere, şi nici atât.

— Aşteaptă-l tu, dacă vrei, zise Ulise ridicând din umeri. Hai, Teoclimene.

Dar tuciuriul zâmbi. Fără a privi spre cer, ridică

arătătorul mâinii drepte şi în clipa aceea Ulise auzi bătaie de aripi: grifonul se lăsă în faţa lui.

— Nu tu l-ai ales, slăvite, spuse bărbatul chircit pe vine. El te-a ales! De azi de dimineaţă aştept aici strigând pentru a-i aduce tot felul de oameni lângă cuşcă şi-mi luasem nădejdea să-l văd hotărându-se. Ai văzut cum stătea, ca împăiat?...

Dar pentru tine s-a mişcat şi am înţeles că aşteptarea mea s-a încheiat.

— Ce să fac cu el? întrebă Ulise.

Mare cât o oaie, grifonul i se freca de picioare.

— Ai să afli, răspunse tuciuriul. Eu doar l-am adus.

— Şi ce să-ţi dau pe el?

Încetişor, omul se ridică în picioare. Când vorbi, glasul îi coborî până la şoaptă, de parcă amândoi ar fi aflat între pereţii unui templu:

— Acolo, în ţara Solgomogilor, am săvârşit un păcat. Puteau să mă ucidă. Dar m-au osândit să iau cu mine grifonul şi să-l dau cui o vrea el. Acum eu sunt liber.

Şi, plecându-se în faţa lui Ulise, tuciuriul se pierdu în mulţime. Cuşca rămăsese uitată, cu uşa deschisă.

— Dă-mi un nume, ceru atunci grifonul ridicând pliscul şi uitându-se la Ulise dintr-o parte, cu un singur ochi.

— Vorbeşti? întrebă regele, cam prosteşte.

— Sunt un grifon, îi aminti grifonul.

Era tare cald. Ulise se simţea toropit şi fără chef, i se părea greu până şi să deschidă gura.

Spuse în silă:

— Nu ştiu nimic despre grifoni. E ciudat că vorbeşti, dar nu văd ce să fac cu tine.

— Deocamdată, dă-mi un nume. Oamenii nu ştiu niciodată ce le lipseşte.

— Şi ce le lipseşte? se amestecă în vorbă

Teoclimene, mereu dornic să afle răspuns la câte o întrebare, iar grifonul îl privi cu dispreţ şi răspunse:

— Un grifon.

— Înţeleg, şopti Teoclimene.

Dar semnele jucau anapoda în jurul grifonului şi felul cum prezicătorul îşi scărmăna barba în răspăr, privind pierdut, îi dezminţea cuvintele.

Ulise căscă, apoi se hotărî:

— Evip! Ţi-ar plăcea să te numeşti Evip?

— E un nume frumos. Întotdeauna mi-am dorit să mă numesc Evip.

Şi, fără a se desprinde de pământ, grifonul bătu din aripi. În jurul lor se aduna fel de fel de lume, ascultând în tăcere.

—Ce-i asta? întrebă un nou venit, iar cineva îi lamuri îndată:

—E grifonul Evip. N-ai mai văzut grifoni?

Toate capetele se răsuciră spre noul venit, care se simţi dator să se dezvinovăţească:

—Ştiţi, locuiesc sus, în munte. Cobor doar de două ori pe an...

Dar nimeni nu-l mai asculta.

—Şi acum? întrebă Ulise.

—Nu te îngriji de mine, îl linişti Evip. Du-te în port, după cum aveai de gând.

Iar, neştiind că dorea să se ducă în port, Ulise se miră că grifonul îi ghicise gândul. Dar nu-şi arătă mirarea şi, trecând printre oamenii care se dădură în lături să-i facă loc, porni cu paşi mari.

Curând începu să coboare poteca deschisă în marginea oborului şi, pătrunzând în răcoarea crângului de măslini, lăsă în urmă larma şi căldura pieţei.

Gândurile i se limpeziră, sau cel puţin nu-i mai fu lene să gândească. Neastâmpărat ca un căţelandru,

grifonul o lua înainte sau rămânea în urmă, aşa că Ulise se folosi de un răgaz în care rămaseră singuri pentru a-l întreba pe Teoclimene:

—Ce zici de Evip? E ceea ce pare?

—Nu ştiu. E destul de neobişnuit, chiar de-ar fi doar ce pare.

—Poate că nu-i, într-adevăr, decât un grifon. Nici bietul Astipil nu era decât un centaur.

—Toate sunt, oricum, destul de încurcate, încuviinţă bătrânul. De ce s-ar apuca zeii să le încurce şi mai tare? Atena ţi se arată sub chipul lui Mentor... Evip e, poate, un simplu grifon. Dacă grifonii sunt simpli...

— Dimpotrivă, spuse Evip oprindu-se în faţa lor. Şi tocmai într-asta ne stă farmecul.

— Ştii, zise Ulise, mă tem că am ajuns să preţuiesc simplitatea.

— Mă îndoiesc, răspunse Evip. Nu eşti Ulise?

Când ajunseră în dreptul peşterii Nereidelor văzură marile urne şi amfore de piatră pe care albinele le prefăcuseră în stupuri. Ştiind că nimfele îşi lucrează ţesăturile de purpură la uriaşele războaie de piatră din peşteră, Ulise nu voi să intre, de teamă să nu le tulbure, dar Evip se strecură sub bolta întunecată:

— Nu-i nimeni înăuntru, vesti, ieşind îndată din nou la lumină.

— Nu se cade, totuşi, să intrăm, spuse Teoclimene. Nu putem aduce nicio jertfă.

Îi dădură ascultare şi Ulise le povesti cum, după întoarcerea în Ithaca şi înainte de a se răzbuna pe pretendenţi, ascunsese în peşteră, la îndemnul Atenei, tripiedele şi ligheanele de aramă, drugii de aur şi veşmintele de preţ dăruite de feacieni. Înduioşat, aminti de Nausicaa, fecioara care-l găsise pe ţărm.

— Muntele Nerit îşi înalţă ca atunci cocoaşa

împădurită, portul bătrânului Forcina se întinde la picioarele noastre, ca atunci... Dar atunci mă întorceam din peregrinările mele şi acum am pornit din nou la drum.

Revăzu faţa plânsă a Penelopei (*Nu te înţeleg. Timp de douăzeci de ani te-ai străduit să te întorci acasă*...), apoi auzi glasul lui Evip:

— Viaţa e o lungă căutare, Ulise.

În jurul lor, pietrele purtau blănuri de muşchi verde, izvorul susura, ferigile şi pămătufurile de coada-calului încremeniseră.

— Uneori ai vrea să te odihneşti, zise Teoclimene.

Neliniştit, se întreba de ce semnele se şterg în jurul lui Evip.

— E adevărat, oftă Ulise. Dar, lungă sau scurtă, oprirea nu e decât un popas înaintea celui din împărăţia lui Hades.

Şi, luându-i cuvintele drept un semnal, Evip porni primul pe potecă. Ulise şi Teoclimene îl urmau în tăcere. Aşa, ieşind din crângul de măslini ce încununa portul, coborâră între cele două braţe stâncoase înaintând departe în mare pentru a ocroti corăbiile de valuri şi vânt. Trecură aşadar pe dinaintea atelierelor, a depozitelor şi se opriră pe chei, unde bărbaţi plecaţi sub lăzi şi baloturi descărcau o corabie greoaie. Lângă podişcă, un scrib ţinea socoteala mărfurilor, în vreme ce căpitanul trăgea o chelfăneală unui marinar înalt şi slab, care se vădi a fi căpetenia vâslaşilor.

— Ah, aveţi un grifon! îi întâmpină căpitanul. Făcu semn căpeteniei vâslaşilor că poate pleca şi întrebă mieros: îmi fac cinstea să-mi spună dacă a primit un nume?

— Căpitane El-Melek, mă cheamă Evip.

—Slăvit fie Baal Hadad! strigă căpitanul. Sunt într-

adevăr nevrednicul El-Melek din portul Ugarit, aşezat de mâna lui El în marginea de sus a pământului său, cunoscut de egipteni ca ţara Amurru şi, iată, descarc acum topoare de aramă şi săbii, aur şi mirodenii, ca să nu mai pomenesc de sclavi.

Rotofei, chel, cu faţa smeadă şi parcă unsuroasă, cu ochii prinşi în cearcăne violete, căpitanul vorbea uşor şi repede, dădea din mâini şi, când pomeni feluritele mărfuri pe care le adusese, îşi îndoi pe rând degetele încărcate cu inele. Teoclimene îşi spuse numele, dar Ulise se dădu drept Castor, negustor din Creta.

— Ştiţi ceva? spuse El-Melek. Mi-e dor să mai schimb o vorbă cu alţii decât marinarii mei. Vă poftesc pe corabie. De ce să ne uscăm la soare, când putem tăifăsui la umbră?

— Nu-mi place să urc pe corăbii străine, zise Teoclimene, dar faţa căpitanului se întunecă atunci şi mai tare, iar cearcănele de sub ochii lui se învineţiră.

— El să mă aibă în sfânta lui pază şi Yam să mă ocrotească! Oare n-aţi auzit de fenicieni cinstiţi? Oare credeţi că toţi fenicienii calcă legile ospeţiei?

Şi, neaşteptând să primească răspuns, căpitanul se trânti la pământ, adună praful cu amândouă mâinile şi şi-l presără pe creştet, ba chiar dădu să-şi sfâşie caftanul.

— Linişteşte-te, cinstite El-Melek, spuse Ulise. De bună seamă, nu credem că toţi fenicienii atrag oamenii prin porturile în care ajung, îi îmbie să urce pe corăbii şi pornesc cu ei în căutarea altui port, unde îi vând ca sclavi.

— Atunci? gemu rotofeiul căpitan. Nu vedeţi că abia descarc? Să vreau, şi nu pot pleca.

— Teoclimene e acasă aici, în Ithaca, aminti Ulise. Îngăduie-ne nouă să te poftim la masă, că tot e ora

când foamea începe să-şi spună cuvântul.

— Numai dacă-mi îngăduiţi să aduc eu vinul de pe corabie, răspunse căpitanul sărind în picioare cu o sprinteneală uimitoare şi uitând pe loc că fusese cât pe ce să-şi dea duhul de supărare.

— Bine, încuviinţă Evip, care nu făcuse decât să asculte, plecându-şi capul spre fiecare dintre vorbitori.

Curând se aflau cu toţii în marginea crângului, la umbra unui măslin. El-Melek adusese cu el o sclavă tânără, îmbrăcată după moda egipteană cu o rochie de pânză albă care-i strângea trupul ca o teacă, lăsându-i braţele goale. Părul des şi negru era prins într-o panglică galbenă, două discuri de bronz îi acopereau urechile şi peste ele coborau şuviţe de păr împletite în cozi subţiri, care se opreau pe gulerul galben, rotund şi lat, al rochiei, încheieturile şi braţele fetei erau strânse în brăţări groase de bronz.

Sclava aşternu o ţesătură pe iarbă şi aşeză pe ea vasele de lut pictate pe care un bărbat, cu inel de aramă trecut prin lobul urechii, le căra într-un coş. Tot el purta amfora cu vin, cupele şi craterul pe care îl umplu cu apă de izvor. Ulise şi Teoclimene luaseră din piaţă pâinea, peştii şi carnea friptă, smochinele şi alte mărunţişuri. Când se aşezară cu toţii, bărbatul cu cercel de aramă se făcu nevăzut, iar sclava îngenunche în spatele lui El-Melek. Avea acum în mâini o lăută cu gâtul tare lung şi degetele îi jucau pe strune.

— Ascultaţi-o pe Regedet, prieteni, îi îndemnă căpitanul înălţând cupa.

Şi sclava cântă:

Apele curg spre miazănoapte,
Vânturile suflă spre miazăzi;
Tot omul se îndreaptă spre ora sorocită.

Bună să-ţi fie ziua!
Şi inima nu-ţi ostenească a fi cu prieteni!
Nu-ţi călca pe inimă câtă vreme trăieşti.
Bună să-ţi fie ziua!
Doar cântece să afli în dreptul feţei tale!
Îmbată-ţi inima cât e ziua de lungă,
Până la sosirea zilei depărtate
Când vei trage la mal.

Cu ochii mijiţi, Ulise asculta în el ecoul cântecului Eurinomei. N-au învăţat nimic. Ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat... Se uită la fata care încremenise cu mâinile pe lăută şi privirile li se încrucişară. Ochii ei se măriră când Regedet schiţă, vinovată, un zâmbet sfios şi trist.

— Să bem, spuse El-Melek, căci ziua neagră e încă departe.

— Cine ştie? hârâi Evip, iar căpitanul făcu repede cu degetele semnul care alungă piaza rea.

Apoi vorbi mustrător:

— Chiar dacă nu bea, nu se cuvine ca nobilul Evip să arunce umbră peste feţele noastre.

Dar grifonul îi întoarse spatele. Degetele sclavei deşteptau din nou zumzetul strunelor, iar Teoclimene privea cearcănele violete de sub ochii lui El-Melek, căci un prezicător nu vorbeşte neîntrebat.

— Ai auzit de războiul Troiei, cinstite căpitan? îl ispiti Ulise.

— Am auzit de multe războaie, bunule Castor.

— N-a fost un război ca celelalte, stărui Ulise, dar El-Melek dădu din mână a lehamite:

— Şi de ce nu, dacă îmi îngădui să întreb?

— Pentru că a fost războiul dreptăţii.

Acum sclava pişcă strunele şi sunetele picurau unul

câte unul, ca nişte mărgele de mărimi şi materiale diferite scăpate pe o piatră netedă.

— Aşa spun luptătorii despre toate războaiele la care iau parte. Ai auzit vreun războinic lăudându-se cu războiul nedrept pe care l-ar fi purtat?

— Dar n-o spun numai cei ce s-au bătut la Troia! Zeii înşişi...

— Zeii au legile lor, oftă El-Melek. Şi sunt atâţia... M-aş mira să nu se fi aflat niciunul de partea troienilor.

Ulise tăcu şi strunele se grăbiră să umple tăcerea. Apollo şi Afrodita, Zeus, chiar...

— Războiul a fost urmărit cu sufletul la gură tocmai pentru că zeii au luat parte la luptă, rosti apoi. Şi lumea a arătat altfel.

— Iartă-mă, spuse El-Melek, ai luat parte la războiul ăsta? N-a început acum mai bine de treizeci de ani? Pari destul de tânăr...

— Tatăl meu s-a bătut la Troia, răspunse cu jumătate gură Ulise şi căpitanul se grăbi să rostească împăciuitor:

— Înţeleg. Dar pământul e poate mai mare decât credea slăvitul tău părinte şi, de la facerea lumii, nenumărate războaie au făcut să curgă râuri de sânge. Mă întreb dacă până şi înţeleptul nostru Sanşoniaton din Tir, care a scris o istorie unde a pomenit destule, a izbutit să le însemne pe toate...

— Hărţuieli nenorocite pentru o cireadă furată, se supără Ulise. Certuri pentru un loc de păşunat... Eu îţi vorbesc despre războiul războaielor, despre sute de corăbii care au străbătut marea pentru a trage la ţărmul Troiei, despre înfruntarea celor mai de seamă eroi pe care-i slăvesc cântăreţii şi tu îmi pui în cumpănă ciocnirile unor barbari de care nimeni n-a auzit niciodată.

El-Melek făcu un semn şi sclava se grăbi să umple cupele.

— N-or fi auzit nici ei de eroii tăi, cinstite Castor... Dar îndată adăugă, la fel de împăciuitor: Poate că ai dreptate... La urma urmei, ce ne privesc pe noi războaiele? Suntem amândoi negustori.

— Dar lumea nu mai e ce a fost, stărui Ulise.

Un război care schimbă faţa lumii...

— Faţa lumii să fie schimbată?

Tineri şi strălucitori. În vis... Telemac, Eurinoma, Astipil. Şi acum acest El-Melek, cu unsuroasa lui înţelepciune negustorească.

— Sper, răspunse Ulise, plecându-şi privirile.

Atunci sclava folosi clipa de tăcere pentru a susura:

Trupul mi-e mulţumit
Când umblăm alături
Şi inima se bucură.
Ameţesc când îţi ascult glasul
Şi trăiesc dacă-l aud.
Când mă uit la tine
Fiecare privire-mi pare mai bună
Decât băutura şi hrana.

— Dragostea, oricum, nu s-a schimbat, râse El-Melek, iar fata îşi împlântă încă o dată privirile în ochii lui Ulise şi-i zâmbi iar, sfios şi trist. Ce-i drept, ai un grifon, îşi aminti cu o bruscă nelinişte căpitanul.

— Îmi pare bine că nu m-ai uitat, spuse Evip.

Şi se făcu din nou tăcere. Nici Regedet nu cuteză să-şi mai plimbe degetele pe strune, într-atât de răutăcios sunaseră cuvintele grifonului. Mirat, Ulise îi aruncă o privire. Ugariteanul şoptea neauzit.

— Ai ceva cu El-Melek? întrebă Teoclimene.

De când se aşezaseră sub coroana măslinului desluşea în jur sumedenie de semne, dar nu se pricepea să tălmăcească decât cearcănele căpitanului.

— Nimic comun, răspunse Evip.

După care bătu din aripi şi, înălţându-se peste crengile măslinului, pieri în văzduh. Stânjeniţi, bărbaţii evitară să se privească. Sclava le umplu cupele şi Ulise fu cel ce rupse tăcerea, mărturisind:

— Nu ştiu nimic despre grifoni. Oare la Ugarit li se cunosc obiceiurile?

— Baal ne-a ferit de grifoni, şopti El-Melek.

— Dar ce ştiţi despre ei?

— Nu devin primejdioşi decât atunci când omul pe care şi l-au ales le dă un nume.

— Primejdioşi? Cum aşa?... Pentru cine?

El-Melek făcu din nou semnul menit să alunge piaza rea.

— Pentru cine e primejdioasă spada? Grifonul e o spadă ascuţită.

Apoi, auzind bătaie de aripi, căpitanul îşi vârî gâtul între umeri şi toţi îşi înălţară privirile. Grifonul se ridicase însă din nou în văzduh. El-Melek părea adormit. Zadarnic încercă Ulise să-l mai tragă de limbă, ugariteanul era acum posac şi nu-şi mai descleştă buzele. Respectând tăcerea stăpânului ei, sclava nici nu sufla. Iar semnele fiind tare încurcate, Teoclimene oftă.

Ivit de nicăieri, grifonul Evip le sporea taina şi prezicătorul se întrebă dacă zeul care îi descoperea viitorul nu-şi întorsese faţa de la el. Mai avea atunci viaţa lui vreun rost? De obicei, pe măsură ce îmbătrâneau şi se depărtau de cele lumeşti, prezicătorii urcau treptele profesiunii şi se apropiau de desăvârşire. Am greşit oare învoindu-mă să-l însoţesc

pe rege şi preţul greşelii e orbirea de care mă simt lovit? Îşi aminti, totuşi, că singur îşi prezisese plecarea. Dar era poate vorba de o altă plecare? Ar trebui să-i aduc o jertfă lui Apollo.

Nici Ulise nu se simţea la largul lui. Ca şi Astipil, El-Melek pusese la îndoială însemnătatea războiului. Era greu de crezut că Atena îl împinsese din greşeală în greşeală. Tineri şi strălucitori, eroii pe care îi revăzuse în vis aveau să fie uitaţi ca nenumăraţii anonimi căzuţi în puzderia războaielor evocate de ugaritean? Şi, mai ales, din sângele lor să nu fi crescut nimic? De ce îl alese grifonul tocmai pe el, stăruind să-i dea un nume?

Şi ce primejdie însemna Evip? Înălţându-şi privirile, întâlni din nou ochii mari, zâmbetul sfios şi trist care se ivi pe faţa sclavei, de parcă Regedet l-ar fi pândit ca să-i amintească: „Sunt aici”. Ar fi putut s-o cumpere. El-Melek i-ar fi dat-o probabil, după inevitabila tocmeală. În ciuda protestelor lui, răpea de bună seamă imprudenţii de pe ţărmurile la care acosta şi-i vindea apoi, în primul port. Dar ce să facă el cu o sclavă? Pornise să afle adevărul. Şi zâmbi, dându-şi seama că, deghizat în Ulise, nu era totuşi Ulise. Sau nu era chiar cel ce fusese. În ciuda înfăţişării tinereşti, rămăsese bătrânul retras în atât de mult doritul palat din Ithaca. Sclava era înduioşător de fragilă şi, pe vremuri, tânărul Ulise n-ar fi trecut nepăsător pe lângă ea.

— Mai cântă-ne ceva, Regedet, spuse înainte de a şti ce avea să spună, iar fata se uită întrebător la El-Melek, care dădu din cap cu un fel de nepăsare posomorâtă.

Atunci, cu ochii în ochii lui Ulise, sclava cântă:

Pătrunse de mirt,

Toate păsările din Punt coboară spre Egipt.
Cea dintâi care apucă viermele nadei
Aduce miresme
Şi ghearele-i sunt pline de balsam.
Aş vrea să-i dăm drumul împreună,
Să fiu singură cu tine
Şi să te fac s-auzi
Ţipătul păsării mele pătrunsă de mirt.

— S-a făcut târziu, căscă El-Melek, dar, fără a-şi lua privirile de la sclava egipteană.

Ulise îi aminti că Evip încă nu se întorsese.

— Te găseşte el, nu te teme, mârâi căpitanul. Nimeni nu scapă de grifonul lui.

De la înălţimea unde se aflau vedeau cheiul şi corabia din Ugarit. Forfota din jurul ei încetase.

— De fapt, încotro porneşti? întrebă Ulise.

— Spre Creta, patria ta.

— În drum te opreşti, fără doar şi poate, la Pylos?

— Nu cumva vrei să vii cu mine? Întrebă El-Melek.

— Mă bate gândul! Ce zici, Teoclimene?

Bătrânul tresări. Apoi, fără a rosti vreun nume, răspunse:

— Îţi aminteşti că feciorul tău m-a luat de la Pylos, unde fugisem venind din Argos… Nu mă încumet să mă întorc acolo.

— A trecut atâta vreme… Crezi că te-ar mai recunoaşte careva?

— Nu ştiu. Mă tem… Ar trebui să primesc un semn.

— Mi-ar părea rău să ne despărţim atât de repede, mai spuse Ulise, dar Teoclimene se mulţumi să clatine din cap.

Oare asta îi cerea zeul? Să se dea pe mâna răzbunătorilor? În cer şi pe pământ nu vedea niciun

semn.

— Rămâi aici, Regedet, porunci El-Melek. Am să trimet pe careva să te ajute să aduceţi lucrurile pe corabie.

Ridicându-se, Ulise mângâie pletele fetei şi, ca o pisică, Regedet se frecă de palma lui. Ochii ei mari îl priveau cu o nouă îndrăzneală, dar zâmbetul rămânea la fel de trist.

Tăcuţi, coborâră în port. Lângă corabie, Berkat-El, căpetenia vâslaşilor, stătea de vorbă cu un vlăjgan, care tocmai râdea. Îşi lăsase capul pe spate şi omuşorul îi sălta, în vreme ce ugariteanul rânjea.

Dar când El-Melek se apropie, făcu un semn vlăjganului să aştepte şi începu să şoptească la urechea căpitanului.

— Tinere, spuse Ulise, vin tocmai din Creta, unde sunt un negustor de vază. Nu cunosc pe nimeni în Ithaca, dar mi s-a vorbit de un tânăr care mi-ar putea fi de folos.

— Oricine ar fi, nu-l mai căuta, străine, răspunse vlăjganul. Tânărul acela sunt eu.

— Îl cheamă Polimel.

Vlăjganul începu să râdă. Era gălbejit de parcă şi-ar fi dus viaţa în beciuri, dar ochii-i luceau.

— Nu ţi-am spus? Eşti norocos, străine. Sunt Polimel. Spune-mi ce doreşti şi te vei încredinţa că în insula lui Idomeneu nu ţi s-au îndrugat verzi şi uscate. N-ai unde trage? Ai adus ceva de vânzare? Vrei o fată?

Dar Ulise nu mai apucă să întrebe dacă fata se numea Eurinoma. Auzind strigăte se întoarse către căpitanul rotofei. Acesta smulsese din mâna lui Teoclimene toiagul de care bătrânul nu se despărţea şi, răcnind şi blestemând, izbea în căpetenia vâslaşilor, în vreme ce Berkat-El bolborosea, ridicând braţele

pentru a se feri de lovituri.

— El-Melek, încetează, porunci Ulise, dar Polimel se şi repezise.

Smulse toiagul din mâna căpitanului, care gemu:

— Baal Hadad! Cu ce m-am făcut vinovat?

Îşi legăna înainte şi înapoi trupul rotofei şi se izbea cu pumnii în piept. Încremenit, Berkat-El avea faţa udă de parcă şi-o cufundase într-o găleată şi buzele-i tremurau.

— Ce-aţi păţit, oameni buni? se interesă Polimel, făcând cu ochiul către Ulise, căruia îi şopti: Nu-i lua în seamă. Aşa-s fenicienii… Când nu-i cunoşti, parcă i-ai crede. Dar totul nu-i decât praf aruncat în ochii străinilor. Acum începe tocmeala.

— Ce tocmeală?

— Le-am vândut ceva, şopti Polimel. Apoi, ridicând glasul: Ei bine, căpitane, facem târgul?

Dar El-Melek nu părea să audă. Se legăna întruna, bolborosind pe limba lui, iar căpetenia vâslaşilor aştepta cu capul plecat. Privindu-i, Teoclimene desluşea întunericul care le apăsa umerii.

El-Melek zvârli în cele din urmă o poruncă şi Berkat-El tresări, privindu-l cu teamă. Dar, dându-i ascultare, se căţără pe podişcă şi urcă pe corabie.

— O năpastă, spuse căpitanul. Cinstite Castor, ştii bine că n-am nicio vină. Eram împreună, vorbeam prieteneşte…

— Dar ce s-a înţâmplat? întrebă Ulise.

— O năpastă. O nenorocire.

— Dacă-ţi închipui că las din preţ… începu Polimel.

Ca toţi ceilalţi, se uita spre puntea corăbiei, pe care Berkat-El se ivise din nou. Căra în spinare un sac şi, coborând podişca, îl lăsă la picioarele căpitanului, care se legăna şi se bătea cu pumnii în piept.

— Ia ascultaţi, fenicienilor! se răsti Polimel.

Căpetenia vâslaşilor desfăcu gura sacului. Apoi, trăgând de fundul ţesăturii, dezveli treptat o cuşcă.

În cuşcă, nemişcat cum i se arătase în piaţă, Ulise recunoscu trupul lui Evip. Dar nu apucă să spună o vorbă, că El-Melek şi căzuse în genunchi:

— Slăvite Evip, tu ştii, sărmanul El-Melek n-are nicio vină...

Şi deschise uşa cuştii.

— Hei, ce faci? Ai înnebunit?

Polimel se repezi să-l împiedice, dar grifonul i-o luă înainte. De unde părea lipsit de viaţă, ţâşni din cuşcă atât de repede încât Polimel se dădu îndărăt, de teamă să nu-l atingă.

— Întreb din nou ce s-a întâmplat.

Glasul lui Ulise nu mai semăna cu molcoma vorbire a cretanului Castor şi mâna îi strângea atât de tare lemnul suliţei că degetele îi albiră dintr-o dată.

Evip se întinse ca o pisică, apoi bătu din aripi. Polimel se ascunse îndărătul lui Berkat-El.

— Mie să-mi plătiţi! strigă, dar mai-marele vâslaşilor îl pocni cu cotul şi rosti gâtuit:

— N-am ştiut. L-a adus în cuşcă...

— Ce atâta zarvă? strigă din nou Polimel, întinzându-şi gâtul peste umărul ugariteanului. Pusesem capcane în pădure şi l-am găsit în capcană. Ei şi?

— Te-ai lăsat prins? se minună Ulise, privind spre grifonul care părea plictisit şi-şi făcea de lucru cu smocul din vârful cozii.

Evip tăcu.

— E un ticălos, reluă El-Melek, arătând spre Polimel, dar Berkat-El e un prost. Nu s-a întrebat dacă ai un nume, slăvite Evip...

— Cum să-mi închipui? se răzvrăti căpetenia

vâslaşilor. A căzut în capcană ca un râs oarecare. Şi n-a scos o vorbă.

— Taci! scrâşni căpitanul luându-se cu mâinile de cap. De ce m-a blestemat Baal Hadad cu o asemenea căpetenie a vâslaşilor?... Am să pun să fie biciuit, sfârtecat, am să-i tai urechile...

— Destul, spuse însă Evip. Voi doi, urcaţi pe corabie şi aşteptaţi.

Arătase cu laba către fenicieni.

— Desigur, cum binevoieşti.

Ridicându-se în grabă, El-Melek îl apucă de mână pe Berkat-El şi îl trase către podişcă. Amândoi suiră pe punte şi se făcură nevăzuţi.

— Nu voiai să vorbeşti cu Polimel? îi spuse apoi Evip lui Ulise. Uite, ţi l-am adus.

Şi, înţelegând că nu Polimel venise cu grifonul, Ulise începu să râdă.

— Trebuia să ghicesc cine a căzut, de fapt, în capcană... Şi acum?

— Vorbeşte cu el, răspunse Evip.

— Am vorbit destul.

— Ucide-l, atunci.

Necrezându-şi ochilor, Polimel asculta cu gura căscată.

— Să... să nu îndrăzniţi, bâigui, trăgându-se îndărăt.

— Cu lancea asta am fost la Troia, spuse rar Ulise, iar cuţitul ăsta e al lui Astipil. Mi-ar trebui o frânghie.

Dar Polimel o luase la fugă. Ochii lui Ulise erau trişti.

— Ai făcut bine cruţându-l, spuse Teoclimene. Eupites a plătit pentru toţi. Pentru Polites, pentru Euriloc, pentru Perimede. Dar pentru Eurinoma?

— În ce lume m-am întors? întrebă cu glas tare Ulise.

— În lume, răspunse Evip. Nu sunt mai multe.

Şi Teoclimene înţelese că-l va urma pe bătrânul rege întinerit, chiar dacă moartea avea să-l aştepte pe drum sau la capătul drumului, căci lumea era una şi orbirea lui în mica insulă Ithaca fusese semnul aşteptat, făgăduiala că ochii i se vor deschide, poate, după ce o va fi părăsit. Lumea fiind una, cer şi pământ, nu putea muri în cer fără să moară pe pământ. Şi, iată, deşi mai trăia printre oameni, murise în cer, ca un semn că trebuia să-şi schimbe locul de pe pământ pentru a pune de acord cele două talgere ale balanţei. Acolo unde urma să ajungă va deschide ochii, înviind în cer, sau, dimpotrivă, se va stinge pentru a potrivi moartea de sus cu cea de jos. Oricum, în Ithaca nu mai putea rămâne.

— Să mergem, spuse înviorat, arătând spre corabie.

Elastic, Evip urcă primul podişca, străbătu puntea şi se opri la proră, chiar deasupra lemnului sculptat care înfăţişa un cap de cal.



4

Era o corabie bondoacă şi murdară, cu extremităţile ridicate aproape vertical. La proră, imediat după capul de lemn al calului vopsit într-o culoare roşie ce făcea şi mai negre coastele smolite ale ambarcaţiunii, un marinar pândea într-o colivie de şipci şi, cu prăjina, sonda din timp în timp adâncimea apei. Corabia naviga mai mult de-a lungul ţărmului. Avea un catarg cu o pânză pătrată, dar o pânză mai mică, tot pătrată, se afla la proră, pentru a ajuta la cârmit. La pupă, două vâsle late aşezate la dreapta şi la stânga alcătuiau cârma propriu-zisă, iar două rânduri de vâslaşi îngăduiau butoiului plutitor să înainteze chiar şi când vântul nu-i umfla pânza. De jur împrejurul punţii, o balustradă din stâlpi scunzi, legaţi la capătul de sus, cu o copastie de bârne geluite, împiedeca prăbuşirea în mare la eventuale aplecări neaşteptate ale punţii.

El-Melek pusese să se aştearnă în jurul catargului câteva piei de oaie peste care întinsese o pânză şi

pasagerii lui stăteau mai tot timpul pe punte, evitând mirosul neplăcut ce stăruia în pântecul corăbiei. Nu-i ceruseră să jure că-i va duce într-adevăr la Pylos, aşa cum ar fi făcut în alte împrejurări, de teamă să nu se pomenească debarcaţi cine ştie unde şi scoşi în vânzare: ştiau că groaza de neînţeles cu care căpitanul se uita la grifonul instalat la proră constituia o apărare mai bună decât eventualele sale jurăminte.

După ani de zile, Ulise înfrunta din nou valurile celei Tare Verzi, cum numise Regedet marea, şi lina legănare a punţii sub tălpile lui schimba călătoria spre viitor într-o continuă cufundare în trecut. Atunci când ţăruşul fusese smuls din pământ şi odgonul încolăcit la locul lui, când prăjina împinse coasta corăbiei şi vântul umflă pânza, cuprinse dintr-o privire portul, crângul de măslini ce-l înconjura şi înălţimile împădurite ale muntelui Nerit, căutând zidurile palatului său, deşi ştia că, de unde se afla, nu le putea vedea. Şi, cu intensitatea unui timp apus, îl încercă dorul după Penelopa şi Telemac, de care îl despărţeau doar o zi şi o noapte. Nu se gândea la profeţia lui Teoclimene, rezemat alături de el de balustrada corăbiei ugaritene şi cufundat în propriile lui gânduri, nici la lipsa de înţelegere a celei ce nu ştia decât să aştepte. Înceata depărtare a Ithacăi reînvia vechile temeri, dragostea adormită în anii petrecuţi sub acoperişul familiar. Acum, plecând, se întrebă dacă se va mai întoarce şi-şi aminti de gestul cu care pipăia în zori încrustaţiile patului spre a se încredinţa că se înapoiase, că izbutise să-şi domine destinul. În spatele lui răsunau comenzile rostite în aspra limbă a ugaritenilor şi el se afla alături de străinii în veşminte ţipătoare, în vreme ce tot ce iubea se micşora treptat, pierzându-se în bruma sclipitoare.

Mai apoi, când cerul şi marea îi înghiţiseră măruntul regat, viaţa i se legă atât de firesc de trecut încât anii petrecuţi în Ithaca se topiră ca imaginea insulei şi el fu din nou rătăcitorul Ulise pe care vânturi şi valuri se sileau să-l abată din drum.

Corabia înainta domol, niciun glas nu mai tulbura aducerile-aminte şi, lipindu-şi spinarea de catarg, Ulise închise ochii. Îndată Sirenele îşi înălţară cântecul şi el îl auzi atât de limpede încât, încercând să se îndepărteze de catarg, se miră că nu se simte legat de mâini şi de picioare. Dar Perimede şi Euriloc nu se grăbiră să-i întărească legăturile şi, când deschise ochii, Regedet îi zâmbi, sfios şi trist.

— De ce nu te uiţi la cea Tare Verde? E mai frumoasă ca niciodată.

Atunci, aşezându-se cu ea lângă catarg, Ulise îi povesti despre Sirene, despre nevăzutele lanţuri cântătoare cu care ele îi leagă pe oameni în marea pajişte din care nu mai pot pleca, deşi îşi cunosc soarta, căci soarele usucă alături de ei leşurile altora, răpuşi lângă oasele albite ale unor şi mai vechi ademeniţi de vraja cântărilor, îi povesti despre ciclopul Polifem, despre sora Medeei, vrăjitoarea Circe, despre Calypso şi Nausicaa, îi povesti despre Elena, dar nu pomeni numele Penelopei.

Când tăcu, sclava şopti:

— Sirenele cântau mai bine decât mine, ştiu, dar nimeni nu moare lângă Regedet...

Doar amintirile mureau lângă ea şi Ulise îi mângâie îndelung sânii în seara ce începuse să aprindă stelele. Mai apoi, când El-Melek îi porunci lui Berkat-El să oprească şi corabia poposi pentru noapte într-un mic golf ferit, îl întrebă pe căpitan dacă nu vrea să-i vândă sclava.

— Tot ce am e al tău, răspunse El-Melek însoţindu-şi cuvintele cu gesturi largi dând a înţelege că nu numai Regedet, ci însăşi corabia, toţi oamenii de pe corabie, stelele de pe cer şi întunecata mare aşteptau bunul-plac al lui Ulise.

Acesta puse în palma ugariteanului un vârf de săgeată turnat din aur curat.

— Mă jigneşti, bunule Castor, strigă căpitanul. Am cheltuit de trei ori pe atât numai cu învăţătura pe care i-am dat-o, ca să nu mai pun la socoteală hrana aleasă, veşmintele de preţ, îngrijirile... Egipteana asta m-a lăsat în sapă de lemn, cinstite Castor, dar Anat ştie că ţi-o dăruiesc din toată inima. Vezi tu, mi-ai plăcut de cum te-am văzut.

— Îţi preţuiesc mărinimia, îi întoarse vorba Ulise, aşezând un al doilea vârf de săgeată în palma ugariteanului.

— Încă un târg ca ăsta şi mă tocmesc vâslaş ca să-mi ţin zilele, se tângui El-Melek. Ce să fac dacă întotdeauna am pus prietenia mai presus de toate?... Bucură-te, dar, de Regedet şi nu-ţi întrista inima cu lacrimile mele.

Apoi, suspinând, căpitanul se duse într-ale lui.

Iar Ulise se întoarse la locul de lângă catarg, unde fata îl aştepta în genunchi.

— Eşti liberă, Regedet.

De cealaltă parte a catargului, Teoclimene dormea. Evip era o sculptură de întuneric împrumutând mister capului de cal de la proră.

— Oare n-ai înţeles nimic? întrebă sclava. Niciodată n-am să mai fiu liberă.

Şi, lăsându-se pe blana de oaie, uitându-se în ochii mari din care nici sfiala, nici tristeţea nu pieriseră, Ulise se simţi deodată, departe de toate, ajuns din nou

pe una dintre insulele destinului său. Era linişte, doar câte un val clipocea moale spărgându-se de coasta corăbiei, iar mirosul mării era mirosul neîncetatelor lui peregrinări. Atunci, cu gesturi melancolice pe care tânărul Ulise, brutal şi nerăbdător, nu le cunoscuse, o iubi îndelung pe Regedet. Lustruit de şiruri de înaintaşi acoperiţi de nisipuri, trupul de sub el avea netezimea trunchiului uitat pe o plajă bătută de valuri şi vânt, dar era fierbinte şi viu şi, deschizându-i poartă după poartă, îl trăgea în lumi colorate pe care el le străbătu lepădând mereu câte o povară, până ce plesni şi ultimul înveliş iar Ulise pătrunse în cea din urmă dintre lumi, acolo unde nu mai fu decât răsuflare grea, legănată.

În zori corabia îşi urmă drumul. Parcă nerăbdător, Evip se rotea deasupra punţii, cobora şi se freca de picioarele lui Ulise, îşi relua locul la proră.

— Evip, îndrăzni într-un rând Regedet întinzând mâna pentru a-l mângâia pe spinare, aş vrea...

— Nu-i nevoie, ştiu.

Fata zâmbi vinovat, dar zâmbetul nu-i lumină privirile. Evip se lăsă mângâiat.

— Păcat, şopti Teoclimene.

După cum bănuise, începea să vadă din nou.

— Regedet? întrebă Ulise.

Apoi, trăgându-l pe prezicător către balustradă, îl îndemnă să vorbească.

— Păşeşte spre ţara de umbră, spuse Teoclimene, închizând ochii. A şi început să plece.

— Tocmai acum? De ce?

Pleoapele lui Teoclimene se înălţară descoperind doi stropi de ceţuri verzi.

— De ce se opreşte vântul? De ce se scutură trandafirul?

Privirile lui Ulise lunecau peste valuri. Încercă să urmărească una dintre bărcuţele de aur legănate în soare, dar bărcuţele erau puzderie, toate aidoma şi nu le putea deosebi. De când privesc au pierit, de bună seamă, o mulţime. Şi nu s-a schimbat nimic...

Regedet îşi lăsă palma peste mâna lui, care strângea lemnul copastiei. Luându-şi seama, Ulise îşi înghiţi cuvintele. Fusese gata s-o întrebe de ce voia să moară.

— Vorbeşte cu mine, îl rugă Regedet.

Ştia acum că El-Melek o furase de pe ţărmul Libiei, împreună cu două însoţitoare, pe care le vânduse la prima oprire. Regedet era însă fiica nobilului, adevăratului Cunoscut al faraonului Viaţă, Sănătate, Putere, însoţitorul Gedi, şi ugariteanul nu se grăbise s-o vândă pentru că spera să obţină pentru ea un preţ mai bun în Creta, unde avea să tragă la înapoiere.

— Vrei să te întorci acasă, Regedet? Poate că tânjeşti după soarele Egiptului... Ţi-am spus că eşti liberă.

Ochii mari, încercuiţi de o subţire linie neagră, îl priviră cu tristeţea pe care Ulise se pricepea acum s-o tălmăcească.

— Şi eu ţi-am răspuns, Castor, că niciodată n-am să mai fiu liberă.

Aerul tremura, ca ţesut din văluri străvezii fluturând mărunt. Corabia luneca apropiindu-se de ţărmul unei insuliţe pustii. Stâncile ei albe sclipeau în soare. Undeva, departe, un delfin sălta pe valuri.

Când butoiul plutitor al lui El-Melek ajunse în dreptul insulei, o altă corabie, ascunsă până atunci de stânci, ţâşni fără veste şi-i tăie drumul. Marinarul de veghe la proră scoase un strigăt, dar o ploaie de săgeţi se şi năpustise asupra corăbiei ugaritene.

Cu ochii la galera de război, Ulise o trase pe Regedet culcând-o lângă el, la adăpostul nesigur al balustradei. Capul ei izbi puntea şi Ulise văzu abia atunci coada săgeţii ieşind din pieptul egiptenei.

Ochii mari se întoarseră către bărbatul care-i amintise, numai cu o clipă înainte, că era liberă.

Regedet zâmbi pentru ultima dată, sfios şi trist.

O spumă trandafirie îi înflori în colţul gurii şi trupul i se destinse.

Surd la larma glasurilor, la şuierul săgeţilor, Ulise apucă suliţa. O mânie sălbatică îi încleşta fălcile, dar rămăsese prevăzătorul Ulise şi nu se ridică în picioare înainte de a zvârli o căutătură printre stâlpii scunzi ai balustradei. Uluit, văzu că Evip se năpustise de la locul lui la proră, izbind chiar dedesubtul vâslelor, aproape de faţa valurilor, trupul galerei care-i atacase. Nevenindu-i să-şi creadă ochilor, văzu trupul grifonului pierind în pântecul galerei pentru a apărea îndată, străpungând din nou lemnul la o depărtare de câteva braţe.

Două găuri se căscau acum în trupul galerei, dar Evip nu se opri să privească apa ce năvălea în nava piraţilor. Liniştit, bătu din aripi şi se lăsă pe punte, lângă Ulise.

— Ar fi trebuit să faci asta mai devreme, spuse regele.

Amândoi priveau trupul egiptenei. Ochii ei se deschiseseră pentru nemărginirea cerului. Evip întinse o aripă plimbând-o peste trupul încremenit şi Ulise îşi aminti că Regedet mângâiase grifonul cu puţin înainte.

— Ţi-am spus că a şi început să plece, rosti Teoclimene, ieşind de după catarg.

— Ştiai că au să ne atace?

— Ştiam că viaţa îi mai atârna de un fir de păr.

Vorbea cu glas scăzut, îi părea rău că Regedet murise, dar în înfăptuirea profeţiei se regăsea pe sine. Aş fi putut s-o ucid ca să-mi dovedesc că am dreptate? se întrebă înspăimântat, descoperind cu câtă nerăbdare aşteptase moartea fetei. Nu erau gândurile unui adevărat prezicător şi, umilit, se trase îndărăt sub privirile sângerii ale grifonului.

— Cretani ticăloşi! Piraţi nemernici!

El-Melek se ivise pe punte. Avea în fiecare mână câte un cuţit şi-şi rotea braţele clătinându-se pe picioarele lui scurte, dar piraţii aveau altceva de făcut decât să-i asculte ocările. Galera lor se pleca pe o rână şi ei săreau în apă, înotând voiniceşte spre ţărmul stâncos al insulei. Berkat-El încordă un arc şi trase câteva săgeţi care se înfipseră în coasta galerei.

Furia lui Ulise se risipea, o durere neliniştită îi lua locul şi privirile nu i se dezlipeau de pe faţa lui Regedet, care se făcea tot mai frumoasă ca şi cum veşnicia s-ar fi apucat să-i netezească pielea, înlăturând cele mai mărunte imperfecţiuni pentru a-i dărui puritatea desăvârşirii. Nu e veşnicia, e ea.

Face asta pentru mine, ca s-o păstrez în minte alături de Elena, de Calypso, de Nausicaa... Îi auzi glasul. Revăzu zâmbetul sfios, nu, vinovat şi trist.

Ştia. Îşi cerea iertare că intră în viaţa lui pentru a ieşi din ea în vârful picioarelor, atât de repede.

De ce? Întâi Astipil, acum Regedet. Cine se apropie de mine trebuie să moară? Grifonul i se frecă de picioare.

— Altădată aş fi răzbunat-o, îi spuse Ulise, mirat că nu află în el decât durere.

— Nu eşti întru totul cel ce pari a fi, îi aminti Evip, apoi i se culcă la picioare.

Piraţii se căţărau pe stâncile insulei, îi ameninţau cu

pumnii pe cei de pe corabie, care le răspundeau cu batjocuri. Doar ciocul ascuţit al galerei cretane mai ieşea din valuri, arătând spre cerul fără nori.

După obişnuitul popas de noapte, corabia îşi urmă drumul. Pe ţărmul pustiu El-Melek se împotrivise din răsputeri atunci când Ulise îşi arătă dorinţa de a ridica un rug pentru Regedet. După ugaritean, arderea trupului era o nelegiuire şi biata Regedet suferea destul datorită faptului că nu putea fi îmbălsămată, aşa cum cerea credinţa ei. Să i se îngăduie măcar să fie îngropată. Nehotărât, Ulise asistă aşadar la truda vâslaşilor care săpară o groapă la marginea plajei, acolo unde marea nu părea să ajungă. Aşternură un pat de scoici, apoi coborâră trupul şi-i potriviră o piatră sub cap. Regedet îşi păstra brăţările şi cele câteva cutiuţe de os cu sulimanuri, o fiolă de parfum, un ulcior de lut. Ulise ceru cea mai scumpă dintre ţesăturile pe care El-Melek le avea în cală şi acoperi cu mâna lui trupul celei ce ştiuse că nu va mai fi niciodată liberă. Ugaritenii psalmodiau pe limba lor. Gândul că greutatea pământului va strivi sânii, pântecul, faţa egiptenei i se păru monstruos şi refuză să-şi închipuie soarta trupului pe care îl iubise. Nu ştia dacă făcuse bine dând ascultare superstiţiilor barbare ale ugaritenilor, oasele şi cenuşa erau curate şi ar fi preferat să le ştie adunate într-o urnă, dar chiar Regedet s-ar fi împotrivit, pesemne.

Nu aşteptă deci ca pământul s-o ascundă şi se îndreptă spre corabie, unde privi îndelung locul de lângă catarg şi locul de lângă balustradă. Câţiva paşi despărţeau dragostea de moarte. Era acesta răspunsul la întrebările lui? La provă, deasupra capului de cal, trupul lui Evip. Oare grifonul ştia? Ithaca, Penelopa, Telemac erau departe şi certitudinile rămăseseră

alături de ei, în palatul de care fusese întotdeauna mândru. Tineri şi strălucitori, tovarăşii lui de luptă erau şi mai departe (se vor întâlni oare cu Regedet pe pajiştea cu asfodele şi vor afla de la ea de noua peregrinare pe care o începuse? Nu era sigur. Până şi morţii au patriile lor şi umbra lui Regedet plecase, poate, să-şi întâlnească strămoşii acolo unde nu cresc asfodele şi unde totul e altfel, limbă obiceiuri şi straie). Singur. Sub stelele căutărilor mele...

Uimit, descoperi că nu ţine să primească niciun răspuns. Noaptea era calmă, valurile clipoceau lângă corabie, apoi lingeau tăcute plaja, se întindeau către mormântul proaspăt. Nu se schimbase nimic, totul continua fără Regedet, aşa cum ar fi continuat şi dacă ea ar mai fi fost de faţă. Cum ar fi continuat dacă nu ea, ci el s-ar fi aflat între patru pereţi de pământ umed. Cum continuase fără Ahile... Nu-şi putuse închipui o lume fără Ahile şi o străbătuse totuşi, iubind, hrănindu-se şi dormind.

Acum, pe puntea tăcută, îşi aminti cântecul Eurinomei, revolta lui Telemac. Am fost nebuni? Ce speram noi, nebunii, pornind spre Troia? Dar ceva în el se împotrivea, striga n-am fost nebuni ridicându-ne, tineri şi strălucitori, în soarele Troiei!... De fapt, recunoscu, era doar o speranţă pe care se apucase s-o verifice. Şi nu voia să primească răspunsul, oricare ar fi fost, pentru că puntea îl legăna acum între dragoste şi moarte, noaptea era umedă şi valurile clipoceau, iar el nu mai era decât legănare amară, amară, amară şi începuse să se obişnuiască până şi cu gustul cenuşii...

Dar asta fusese. În zori corabia pornise şi Regedet nu se mai afla lângă el pentru a istovi amintirile. Briza i se juca prin pletele blonde şi el era din nou Ulise, scrutând apele cu nerăbdarea tinereţii regăsite. Se

îndreptau spre ţara Lestrigonilor? Spre Scilla şi Charibda? Spre insula necunoscută pe ţărmul căreia nu eşuase în trecutele-i rătăciri? Pentru o clipă îi fu milă de rotofeiul El-Melek, neştiutor de primejdiile la care se expusese luându-l la bord pe osânditul la lupta cu valurile, apoi privirile i se îndreptară către grifonul veghind neclintit la proră. Şi îndată se întrebă dacă El-Melek nu era cumva mai puţin vrednic de milă decât îşi închipuise, dacă ugariteanul, cu siguranţă mai familiarizat cu rostul grifonilor, nu-l îngăduise pe corabie numai pentru că prezenţa lui Evip îi garanta că va ajunge cu bine măcar până la Pylos. Fără Evip, butoiul plutitor al lui El-Melek n-ar fi ţinut piept piraţilor... Ulise se afla în siguranţă pentru că grifonul veghea asupra lui (de ce?), dar Evip nu-l putea ocroti fără a ocroti şi corabia. El-Melek, totuşi, se temea de grifon. Ori de câte ori Ulise încerca să afle câte ceva despre ciudatul lui însoţitor, ugariteanul schimba vorba, se arăta grăbit şi găsea o pricină pentru a se îndepărta. Nici Teoclimene nu ştia mai multe, semnele ştergându-se în preajma lui Evip.

Călătoria se desfăşura însă fără surprize, uneori vântul umfla pânza pătrată şi atunci vâslaşii se odihneau sporovăind sau îşi treceau vremea cu jocuri de noroc. De vreo două ori se iscară certuri, dar Bekar-El ştiu să-i potolească pe cei înfierbântaţi. De la o vreme se vedea întruna coasta Peloponezului. Şi într-o bună zi, ajungând în dreptul oraşului lui Neleu, corabia opri în port.

Cu lancea în mâna dreaptă, Ulise privea plaja plină de lume. Evip coborâse de la proră, iar, temându-se că ar putea descoperi un chip cunoscut,

Teoclimene cerceta feţele celor ce păreau adunaţi la o serbare. Dar niciunul nu-i aminti nimic.

— A sosit clipa despărţirii, oftă El-Melek. Nădăjduiesc că nu ai a te plânge de ceva, nobile Castor, dacă nu punem la socoteală moartea sărmanei Regedet. Dar de uciderea ei niciunul dintre noi nu se face vinovat, doar Baal Hadad ştiind ce ne aşteaptă pe fiecare.

— Poate că ar mai fi trăit şi azi printe ai ei dacă n-ar fi întâlnit un anume căpitan de corabie, răspunse Ulise. Faţă de noi însă te-ai purtat bine şi ţi se cuvin mulţumiri, pe drept. Rămâi în pace, El-Melek.

Nemişcat, Teoclimene privea cearcănele ugariteanului. Atunci Evip bătu din aripi. Faţa lui El-Melek vădi o mare mirare înainte de a trăda suferinţă, el îşi duse mâna la inimă şi încet, cu băgare de seamă, lunecă de-a lungul catargului, se lăsă pe vine, se răsturnă pe o rână. Şi nu mai mişcă.

— Tu ai făcut asta? întrebă Ulise întorcându-şi faţa către Evip şi înfiorându-se la gândul că ugariteanul era al treilea trup neînsufleţit cu care se întâlnea, de când părăsise palatul.

— Cei ca El-Melek au inima slabă, răspunse grifonul.

Se uita la Ulise dintr-o parte, cu un singur ochi.

Niciun om neputând citi masca unui vultur, Ulise tăcu. Îngroziţi, ugaritenii răsăreau pe punte.

— Aici a fost să se încheie călătoria lui El-Melek, spuse Ulise. Îngropaţi-l după datinile voastre.

Apoi, urmat de Teoclimene şi Evip, părăsi corabia. Pe ţărm, aşa cum bănuise, pylenii făceau praznic. Văzând cele nouă şiruri de bănci pe care încăpeau câte cinci sute de oameni, Ulise îşi aminti că şi atunci când Telemac sosise la Pylos, cu ani în urmă (îndemnat de Pallas Atena să afle de soarta lui, încă rătăcitor şi despre care nimeni nu mai ştia nimic, ceea ce sporise neobrăzarea pretendenţilor) îi găsise pe pyleni tot adunaţi pe ţărm, pe aceleaşi nouă rânduri de bănci şi

aducând sacrificii lui Poseidon. Din nou i se păru că totul nu e decât o mare întoarcere, că totul se repetă şi numai personajele se schimbă, ca şi cum Parcele ar fi avut la îndemână un număr restrâns de împrejurări sau nu s-ar fi obosit să închipuie altele, viaţa oamenilor fiind destul de scurtă pentru a nu îngădui nimănui să-şi dea seama că nu face decât să repete gesturi reluate din generaţie în generaţie, gesturi obosite, previzibile, ce par mereu noi. Furându-l cu coada ochiului pe Teoclimene se întrebă chiar dacă taina prezicătorilor nu ţinea cumva de darul amintirii. Nu era însă momentul potrivit să-l întrebe, Teoclimene privea încă neliniştit în jur, cu teama de a nu fi recunoscut.

— Vin tocmai din Creta, deschise vorba Ulise tăind drumul unui bărbat care-şi părăsise locul de pe bancă şi căuta, pare-se, să se uşureze. Mă aflu pentru întâia dată în oraşul nobilului Neleu.

Oare înţeleptul Nestor mai domneşte peste cetate?

— Slăvitul Nestor s-a stins încărcat de ani şi de glorie, străine, răspunse bărbatul. Feciorul lui cel mare, regele Pisistrate, domneşte astăzi peste pyleni. Iată-l colo, şezând în mijlocul feciorilor lui, în vreme ce se frig cărnurile pentru sacrificiu. Nu te sfii, îndreaptă-te către el şi te va pofti la ospăţ, căci ziua de azi e zi sfântă în Pylos.

Vorbind aşa, bărbatul arunca priviri uimite spre Evip.

— Iartă-mi o ultimă întrebare, spuse Ulise făcându-se că nu-i ia în seamă privirile. Călătoresc de mult şi mi se pare că am pierdut chiar şirul zilelor. Ce prăznuiesc pylenii?

— Ciudată întrebare, străine, dacă vii din insula slăvitului Idomeneu. Dar poate că nu mai ştii, într-adevăr, în ce zi soseşti... Bucură-te deci aflând că prăznuim ziua, sfântă între toate, a căderii Troiei.

Şi, aruncând o ultimă privire către Evip, bărbatul se îndreptă către o tufă, după care pieri.

Pururi fecioară Atena! Căderea Troiei... Doar în palatul lui sărbătorea şi el an de an victoria, cântăreţii slăveau isprăvile celor deopotrivă cu zeii şi în marea sală făcliile ardeau până târziu. Dar poporul întreg se veselea la Pylos. Am avut dreptate. Fericit, îşi plimba mâna pe lemnul suliţei şi zâmbea. Iată de ce eroii mi s-au arătat tineri şi strălucitori. Ştiau. Pentru întâia dată de când plecase, acolo, pe ţărmul străin, răsuflă în voie. N-a fost în zadar, cuvintele cântau în el şi, la marginea mării, cu lancea în mâna dreaptă, se simţi crescând.

Ar fi strâns lumea la piept. Simţi nevoia să sară, să chiuie şi se încordă, stăpânind zbaterea muşchilor şi fierberea sângelui.

Un tânăr venea spre el:

— Fiţi bine veniţi la Pylos, străini. Regele Pisistrate vă pofteşte la ospăţ. Dar... nu trebuieşte legat? întrebă tânărul, arătând spre Evip.

— Nu-i nevoie. E un grifon.

— Se poate, răspunse tânărul, aşezându-se totuşi în aşa fel încât Ulise să se afle între el şi Evip.

Apoi îi duse până în dreptul băncii pe care Pisistrate îi aştepta, zâmbitor. Regele se ridică, lat în umeri şi, deşi era mai scund decât Ulise, părea un luptător de temut. Luându-i de mână, îi aşeză pe străini la masă pe blănurile întinse pe plajă, le înfăţişă bucăţi din măruntaiele victimelor şi, umplând cu vin o cupă de aur, o întinse către Teoclimene, spunând:

— Străine, cinsteşte amintirea eroilor căzuţi sub zidurile Troiei şi fă libaţiile cuvenite, căci azi le sărbătorim victoria. Prietenul tău va bea după tine, ca unul mai tânăr. Cât despre grifonul care vă însoţeşte,

bănuiesc că ştiţi mai bine decât mine ce are de făcut.

— Mă plec în faţa voastră, umbre ale eroilor, rosti Teoclimene, apucând cupa.

Vărsă câţiva stropi, sorbi şi i-o trecu lui Ulise, care spuse:

— Tineri şi strălucitori aţi rămas în amintirea noastră, eroi ai grecilor, şi tineri şi strălucitori veţi rămâne atâta vreme cât oamenii vă vor cinsti asemenea pylenilor.

Făcu libaţiile şi bău. Apoi se uită la Evip. Spre mirarea celor de faţă, grifonul îşi muie vârful aripei drepte în cupa de aur şi, scuturând aripa, făcu să picure stropi de vin pe nisip. Nu rosti niciun cuvânt, ceea ce nu-i miră pe pyleni, dar Ulise se întrebă din nou ce taină ascundea prezenţa grifonului.

Între timp coapsele şi grăsimea victimelor fuseseră arse pe altar şi acum se frigeau cărnurile.

De îndată ce fură scoase din foc, toţi cei de pe ţărm îşi primiră partea. Dar numai după ce mâncară şi îşi astâmpărară foamea Pisistrate luă din nou cuvântul:

— Străini, v-am primit la masa noastră. Cred că nu ne veţi lua în nume de rău dorinţa de a afla acum cine sunteţi şi ce vă aduce la Pylos.

Dacă Teoclimene privise tot timpul în jur cu teama că putea fi recunoscut, nici Ulise nu se simţise la largul lui până nu se încredinţase că niciun veteran de la Troia nu se afla printre cei ce prăznuiau victoria: toţi pylenii erau prea tineri, ceea ce îl făcu să se întrebe de ce nu vede pe plajă niciun bătrân. Dar Pisistrate aştepta un răspuns.

— Strălucit vlăstar al ilustrului Nestor... începu aşadar Ulise.

Apoi, hotărât să nu se obosească născocind, nu făcu decât să schimbe prea puţin din ceea ce, cu ani în

urmă, îi povestise porcarului Eumeu care îi dăduse adăpost atunci când, deghizat în cerşetor, se întorsese în Ithaca. Era o poveste destul de încurcată pentru a părea adevărată.

Se înfăţişă drept Castor din Creta, fiul unui om bogat, cu mulţi copii. Dar atunci când Parca îl trimisese în palatul lui Hades, fraţii împărţiseră averea părintească în aşa fel încât bietului Castor, feciorul unei străine pe care tatăl lui o cumpărase, nu-i rămase mai nimic. Din fericire, se însură cu fiica unui om bogat, bucuros să-şi dea fata după un tânăr de treabă, despre care se ştia că, în luptă, nu dă bir cu fugiţii. Plăcându-i tot ce ţine de galere, de război, de suliţi şi săgeţi, comandase câteva expediţii pe mare împotriva unor străini şi, având dreptul să-şi aleagă din pradă partea leului, se îmbogăţise şi ajunsese un om cu vază.

Într-un rând, după ce se întorsese dintr-una din expediţiile lui, i se năzări să se repeadă pe fluviul Egipt. Zis şi făcut. A pornit cu nouă corăbii care străbătură cu bine marea şi intrară în apele fluviului. Acolo, lăsând flota, coborî pe mal cu o mică ceată, pentru a cerceta locul. Dar nechibzuiţii lui tovarăşi se apucaseră să prade ogoarele egiptenilor, punând mâna pe femeile şi copiii lor. Vestea se lăţi şi, în zori, tot ţinutul fu împânzit de călăreţi şi pedestraşi care-i uciseră o parte din oameni şi-i luară pe ceilalţi în robie.

Cu gândul la trista lor soartă şi-a lepădat coiful, pavăza şi lancea şi, apropiindu-se de carul regelui, i-a cuprins genunchii cu braţele. Regelui i se făcu milă de Castor şi-i dărui viaţa. Mai mult, suindu-l în car lângă el, îl duse la palat. Şi Castor rămase în palatul lui faraon timp de şapte ani de zile, adunând averi nenumărate, până ce un fenician îl înduplecă să plece cu el în Fenicia, unde avea casă şi avere. A stat şi

acolo un an, când ticălosul de fenician a început să stăruie pe lângă el să-i dea bani ca să încarce o corabie cu care să plece amândoi în Libia. Planul fenicianului era să-l vândă în Libia pe bani buni şi să rămână cu corabia şi cu încărcătura. Stăruinţele lui îi dăduseră de gândit, dar, neavând încotro, Castor îi făcu pe plac.

Şi porniră deci pe corabie, dar se iscă îndată un vânt puternic care-i mână spre miazănoapte, până prin dreptul Cretei. Şi tocmai când Castor îşi spunea că soarta se pregătea să-l aducă acasă, se stârni o furtună şi fiul lui Cronos adună deasupra corăbiei un nor gros, care întunecă marea. Mânios, zeul zvârli un trăsnet şi, în miros de pucioasă, întreg echipajul fu înghiţit de valuri. Doar Castor se bucură de mila lui Zeus, căci se pomeni cu marele catarg în braţe şi rătăci timp de nouă zile pe valuri. Iar într-a zecea fu cules de o corabie egipteană al cărei căpitan îl recunoscu pe ocrotitul regelui. Drept care, la rugămintea lui Castor, îl lăsă în drum în Ithaca, egipteanul având de dus la capăt niscai treburi tocmai în Corcyra.

De astă dată norocul îi surâse lui Castor, căci află în port o corabie ugariteană care pleca spre Creta. Era chiar corabia ce se vedea la chei, echipajul hotărând să poposească o zi şi o noapte înainte de a-şi urma drumul. Dar suferinţele lui Castor nu luaseră sfârşit, de vreme ce, în clipa când opri la Pylos, căpitanul ugaritean se prăbuşi pe punte, fără suflare. Acum, cretanul râvnea să uite pentru câteva ore toate câte i se întâmplaseră şi mulţumea din inimă nobilului Pisistrate, care-l poftise la ospăţ.

Cât despre Teoclimene, pe care Ulise îl boteză Agenor, era un cinstit locuitor din Ithaca al cărui fecior

făcuse avere în Creta şi care se urcase şi el pe corabia ugariteană, cu gândul să ajungă pe insula lui Idumeneu pentru a-şi sfârşi zilele în casa feciorului său. Iar grifonul, făptură ciudată dar neprimejdioasă, era plin de bunăvoinţă şi de înţelepciune, după cum măritul rege îşi va fi dat seama încă de când grifonul făcuse libaţiile în cinstea eroilor.

— Într-adevăr, exclamă Pisistrate, care ascultase cu sufletul la gură vorbele lui Ulise, zadarnic spunem că doar părinţii noştri au avut parte de întâmplări nemaipomenite. Iată, oamenii trec şi în zilele noastre prin încercări vrednice de neasemuitul Ulise.

Cei de faţă încuviinţară zgomotos şi cupele fură umplute. Ulise citea în ochii tuturor atâta admiraţie, încât îşi spuse că l-ar fi adorat, dacă ar fi ştiut cine era. Astipil şi El-Melek greşiseră, marea ridicare de scuturi schimbase, într-adevăr, faţa lumii. Nimic nu fusese în zadar, fiecare strop de sânge îşi afla îndreptăţirea şi (gândul se înfiripă în mijlocul poporului lui Pisistrate) cei doi muriseră poate tocmai pentru că nu înţeleseseră şi nu-şi aflau de aceea locul în bărbăteasca lume a învingătorilor.

Aici, pe plajă, se simţi fericit ca în visul în care se văzuse printre ai lui. Telemac exagerase ca de obicei, Eupites, Eurinoma şi Polimel nu erau decât umbrele mărunte ale unui mare şi falnic tablou. Îl încercă părerea de rău pentru pripeala cu care părăsise Ithaca înainte de a se încredinţa de adevărul spuselor lui Telemac, apoi îşi aminti de prezicerea lui Teoclimene. Lângă el, bătrânul tăcea.

— E timpul să-l ascultăm pe Diomede, vesti Pisistrate şi un bărbat cu faţa ca de piatră se ridică în picioare.

Ulise băgă de seamă că era orb.

— Ştiu, adăugă regele, n-are să ne cânte căderea Troiei, deşi în sfânta zi de azi inimile noastre s-ar bucura să asculte povestea calului de lemn şi a izbânzii lui Ulise... Tot n-ai aflat cântarea, Diomede?

Cântăreţul ridică din umeri. Degetele i se plimbară pe strunele lirei.

— Să-ţi cânt mânia lui Ahile, slăvitule?

Dar Ulise dădu glas mirării:

— Chiar nu cunoşti căderea Troiei? Cum e cu putinţă?

Posomorât deodată, Pisistrate se răsuci către Ulise:

— Vii de departe, nobile Castor, şi n-ai de unde ştii... Te lămuresc mai târziu.

— Am să vă cânt eu căderea Troiei, spuse atunci Evip, stârnind uimire printre pylenii care nu-l auziseră încă vorbind şi nu-l bănuiau înzestrat cu darul vorbirii. Dar Diomede să facă lira să răsune.

Nedumeriţi, bucuroşi, pylenii se pregătiră să asculte. Şi Evip povesti întocmirea calului de lemn prin arta fără seamăn a Atenei, tragerea la sorţi a războinicilor care se furişară în pântecul de lemn şi zvonul răspândit de Ulise potrivit căruia calul uriaş era un dar al păcii. Povesti retragerea corăbiilor greceşti pe după stâncile insulei Tenedos, aflată în faţa Troiei, şi ieşirea troienilor din cetate, felul cum pătrunseră în tabăra părăsită de greci şi gâlceava iscată de propunerea lui Timoetes de a duce darul Atenei în cetate; mânia lui Laocoon, preotul lui Poseidon, care, necrezând în greci nici când aduc daruri, şi-a înfipt suliţa în pieptul calului de lemn, apoi vorbele prefăcute ale lui Sinon, lăsat anume de Ulise pe ţărm pentru a-i înşela pe dardani. Povesti cum Laocoon a înjunghiat un taur pentru sacrificiu şi cum doi şerpi gigantici au venit atunci dinspre mare, s-au încolăcit în jurul celor doi fii ai săi, apoi în jurul

bătrânului preot sărit să-i scape şi cum, strivindu-i în inelele lor cumplite, muşcându-i, i-a ucis pe câteşitrei sub ochii îngroziţi ai troienilor, înainte de a se repezi în cetate şi în templul Atenei, ascunzându-se sub scutul zeiţei. În sfârşit, cum înţelegând troienii că Laocoon fusese pedepsit de zeiţă pentru că îndrăznise să-şi împlânte suliţa în calul de lemn trimes de ea, s-au apucat cu toţii să aşeze roţi sub copitele calului, i-au prins funii de gât şi, cu mic cu mare, l-au tras în cetate, cântând şi jucând. Povesti sărbătoarea fiilor lui Dardan, templele împodobite cu ramuri verzi, ospăţul vesel din cetatea ce se credea mântuită.

Apoi, când se lasă noaptea şi, istoviţi de petrecere, troienii adorm, flota grecească iese din ascunzătoare, trage la mal, Sinon desprinde bârnele şi, în frunte cu Ulise, Menelau, Neoptolem, ginerele său şi feciorul lui Ahile, războinicii se răspândesc în cetatea ameţită de vin şi de somn, deschid dinăuntru porţile care-i înfruntaseră nouă ani de zile.

Grecii năvălesc în Troia, pretutindeni se dă foc caselor, dardanii sunt ucişi în somn. Cei pe care larma de glasuri şi trâmbiţe apucă să-i trezească sunt buimăciţi, degeaba luptă. Preoţii încearcă să salveze odăjdiile şi chipurile zeilor. Când se adună, în cele din urmă, troienii rămaşi în viaţă se bat deznădăjduit, dar tot mai multe scări sunt aduse şi lipite de pereţii caselor, grecii împrăştie jăratec prin poduri şi pe acoperişuri. Berbeci puternici sparg zidurile palatului lui Priam, stâlpii suflaţi cu aur se prăbuşesc. În fruntea grecilor, Neoptolem năvăleşte în palatul ale cărui femei se vaietă, ajunge în faţa altarelor, unde dă peste bătrânul Priam, încins cu sabia şi ţinând suliţa în mâna lui slăbită.

Sub ochii regelui îi ucide un fecior, iar când Priam dă

să arunce suliţa în pieptul năvălitorului, Neoptolem îl târăşte spre altar prin sângele fiului abia răpus şi-l înjunghie. Afară, măcelul se dezlănţuie, femeile şi copiii sunt mânaţi ca vitele, de pretutindeni se adună prăzi. Troia a căzut, Troia e cuprinsă de flăcări, războiul de nouă ani a luat sfârşit...

Şi Evip încremeni ascultând strigătele pylenilor.

Se izbeau cu palmele peste coapse, săreau de pe bănci, mimau scene de luptă. Tuturor le ardeau privirile. Dar, ascultând glasul aspru al grifonului,

Ulise se simţi din ce în ce mai singur. Oare aşa se petrecuseră lucrurile? În amintirea lui trăia o noapte eroică şi ameţitoare, însufleţirea nenumăratelor lupte corp la corp prin fumul străpuns de scântei, înaintarea pe străzile necunoscute sub ploaia de bârne aprinse şi pietre, vacarmul şi bucuria, o bucurie care-l făcea să chiuie învârtind spada pentru că era noaptea victoriei, îndelung aşteptatul triumf al dreptăţii. Totul apărea josnic în cântarea lui Evip, se preschimba într-o înşelăciune grosolană, urmată de măcelul unor oameni adormiţi. Şi nimeni nu-şi dădea seama? Cum de se puteau înflăcăra ascultând povestea unui şir de ticăloşii de felul celor la îndemâna unor piraţi de rând? Asta fusese căderea Troiei? Orele de vârf ale războiului în care se avântase floarea lumii greceşti?

Atunci când propusese întocmirea calului de lemn totul era altfel. Fusese un vicleşug, dar cerea pricepere şi curaj. Câtă muncă şi îndemânare numai pentru înălţarea uriaşei alcătuiri de lemn, minune a iscusinţei la care nimeni, în afara lui Ulise, nu visase! Îşi amintea planurile, încercările neizbutite. Mirosul lemnului crud... Apoi tragerea la sorţi a celor ce urmau să se ascundă în golul întunecat, înăbuşindu-se, strânşi unii într-alţii, simţindu-şi răsuflările. Nesiguranţa, teama că

totul va fi zadarnic, că aveau să fie descoperiţi. Clipa îngrozitoare când Laocoon îşi zvârlise suliţa şi ei erau încredinţaţi că troienii vor sparge scândurile, scoţându-i unul câte unul din ascunzătoare. Apoi venirea Elenei care îi chemase pe nume, schimbându-şi de fiecare dată glasul ca şi cum ar fi fost soţia celui strigat, chinul de a nu răspunde şi nevoia de a-l înăbuşi aproape pe Anticlus, care nu înţelegea sau nu se putea stăpâni şi era gata să-i trădeze.

Dar luptele din timpul nopţii? Deşi surprinşi, troienii se dezmeticiseră neaşteptat de repede. Se dăduseră bătălii pentru fiecare stradă, pentru fiecare casă. Pe zei, troienii nu le ţinuseră piept vreme de nouă ani pentru a se lăsa măcelăriţi după cum credea Evip! Neoptolem, fireşte, îşi pierduse capul. Chiar dacă răzbuna moartea lui Ahile, uciderea lui Priam în faţa altarelor nu era o faptă de războinic. Prăzile, în schimb, reveneau pe drept luptătorilor. Ca şi femeile, pe care şi le împărţiseră a doua zi. Femei şi tripiede de aur.

Ei da, Eupites era o oaie râioasă. Femeile şi aurul sunt plăcute deopotrivă, numai un nebun ar gândi altminteri, dar sunt plăcute pentru că însoţesc victoria, sunt semnul ei vizibil. Fără victorie... Nemulţumit, fu nevoit să-şi mărturisească faptul că femeile şi aurul puteau fi plăcute, chiar neînsoţind o victorie.

— De ce taci, cinstite Castor? întrebă Pisistrate.

— Iartă-mă, slăvite rege. Mă pierdusem în gânduri.

— Cu toţii am fost mişcaţi de cântarea grifonului, spuse înţelegător celălalt. Iată de ce te întrebam dacă n-ai vrea să mi-l vinzi.

— Să-l vând? Ulise aruncă o privire spre Evip, care se aşezase pe nisip şi părea o statuie. Pe câte ştiu, nimeni nu poate cumpăra un grifon. Nici eu nu l-am cumpărat, Pisistrate... Altminteri, e liber să hotărască.

— Sunt Evip, grifonul lui Castor, vesti atunci Evip.

— Vezi?

— Dragul meu Castor, suntem oameni în toată firea, râse regele, şi n-o să ne luăm după un animal, oricât ar fi de ciudat. Am o cuşcă zdravănă, în care am ţinut cândva un leu. Va fi la fel de primitoare pentru leul tău înaripat... Dar adevărul e că n-aş dori să-l închid pe după gratii.

— Mă îndoiesc, dealtfel, că ai izbuti. Dar ce ai dori să faci cu el?

— Să-l ascult, mărturisi Pisistrate. Te-ai mirat mai înainte că Diomede nu cunoaşte căderea Troiei. Vezi tu, Castor, Diomede e un cântăreţ foarte priceput, dar e destul de tânăr. Ca noi toţi.

— Într-adevăr, răspunse Ulise.

Pe plajă nimeni nu mai vorbea, trăgeau cu toţii cu urechea la spusele regelui. În faţa lor, neagra corabie ugariteană se legăna în port.

— În afara lui Agenor, cu care ai venit printre noi, nu se mai află în Pylos niciun bătrân, recunoscu Pisistrate. Şi Diomede, pentru că despre el vorbeam, n-a mai avut de la cine să înveţe. Ne cântă, bietul, cât ştie, cât a apucat să afle...

— Dar ce s-a întâmplat cu bătrânii?

— Tatăl meu, Nestor, a fost cel mai înţelept dintre greci. Dar, dacă l-ai fi văzut în ultimii lui ani, i-ai fi plâns de milă. Orb, surd, mişcându-se împleticit, nu mai înţelegea nimic şi vorbea anapoda. Şi nu era singurul... Ai înţeles că anii de glorie ai războiului sunt sfinţi pentru noi. Am crescut pentru frumuseţe, pentru bărbăţie, pentru dreptate. Nu ne-ai văzut oraşul. Ne-am străduit să-l facem luminos şi curat, piatră albă tăiată după linii drepte. Urâm făţărnicia. Nu cunoaştem teama.

Suntem feciorii celor care au nimicit Troia. (Vorbind, Pisistrate se înflăcăra. Cuvintele îi sunau răspicat şi glasul bătea până departe. Se ridicase în picioare, îşi lăsase capul pe spate şi cicatricea care-i însemna pometele stâng se înroşise. Grave, feţele celor din jur păreau măştile felurite ale aceleiaşi mândrii.) Şi a venit o vreme când n-am mai vrut să îndurăm sluţenia. Ne-am adunat aici, la malul mării, şi am hotărât.

Privindu-l, Ulise îşi spuse din nou că trebuia să fie un luptător de temut. Necruţător.

— Aţi hotărât, repetă el. Ce?

— Înlăturarea nepotrivirii. Curăţirea cetăţii. Milă? De ce? Şi pentru cine?... Într-o singură zi ne-am descotorosit de toţi bolnavii, de schilozi, de bătrâni, de laşi. Pentru că nu vreau să-ţi ascund, nobile Castor, că s-au aflat printre noi trei laşi care s-au împotrivit planului de curăţire a cetăţii.

Agamemnon ucis de Clitemnestra şi Egist. Nestor ucis de Pisistrate. Ulise ucis de Telemac... Ar fi vrut să-şi repeadă pumnul în faţa regelui sigur de sine, bine înfipt în nisip, ar fi vrut să strige pururi fecioară Atena, un Nestor se iveşte o dată la o sută de ani, aminteşte-ţi, dar în sânul ucigaşilor se simţise un timp printre ai săi, îi văzuse tineri şi strălucitori şi inima i se încălzise. Până unde poate merge orbirea? Femei şi tripiede de aur... Ce deosebire era între eroii care uciseseră, totuşi, destui troieni în somn şi Eupites, asasinul lui Astipil?

Între prăzile luate la Troia şi cele pe care Eupites le împărţise în peşteră? Războiul? Tot ce e nelegiuit în timp de pace îşi află îndreptăţirea în timp de război?

Îngrozit, îşi repetă în minte: Curaj. Frumuseţe. Dreptate... Cuvintele aveau acum sunetul găunos al unei armuri ce nu acoperă nimic. Lumea se răvăşea,

nu mai rămânea nimic sigur, totul se pulveriza de îndată ce întindea mâna. Cei de care se apropia mureau. Rătăcesc printr-o viaţă care nu-i a mea, n-o cunosc, nu vreau s-o recunosc.

Dar, sub privirile atente ale lui Pisistrate, spuse doar:

— Şi iată de ce Diomede n-a mai apucat să înveţe cântările, până la sfârşit.

— Înţelegi acum ce folos ne-ar aduce grifonul.

— Ce spui, Evip? întrebă Ulise.

— Sunt Evip, grifonul lui Castor.

Apoi, bătând din aripi, se înălţă în văzduh.

— Opreşte-l! strigă Pisistrate. Un arc! Daţi-mi un arc!

Dar grifonul nu se mai vedea.

— Păcat, spuse regele, aşezându-se. Diomede, măcar ai prins căderea Troiei?

— Fii fără grijă, Pisistrate. Ce am auzit o dată mi se întipăreşte în minte pentru totdeauna, căci ochii mei nu se lasă amăgiţi.

Vor avea căderea Troiei pe care o merită, îşi spuse Ulise. Dar nu mai putea rămâne printre pyleni. Pretextând oboseala drumului, ceru îngăduinţa să se retragă. Pisistrate se împotrivi din răsputeri, el stărui însă şi, până la urmă, se întoarse cu Teoclimene pe corabia ugariteană. Abia îndreptându-se către corabie îşi dădu seama că, de când coborâseră pe ţărm, prezicătorul nu-şi descleştase buzele.



5

Focurile se stinseseră pe plajă. Ulise ar fi vrut să-şi adune gândurile, să cumpănească în linişte tot ce ultimele zile şi nopţi îi aduseseră, de la îngrijorarea lui Telemac la setea de viaţă a Eurinomei, de la îndoielile lui Teoclimene la amărăciunea lui Astipil, apoi sceptica nepăsare a lui El-Melek, ticăloşia lui Polimel, dragostea lui Regedet, sălbăticia pylenilor lui Pisistrate şi, mai presus de toate, ar fi vrut să privească în el însuşi, să se azvârle în propriul lui trecut ca scufundătorul în adâncurile mării, pentru a se ivi din nou în prezent cu adevărul, tânăr şi strălucitor, al mărgăritarului. Dar exista oare un adevăr tânăr şi strălucitor?

Pe punte, la lumina stelelor, echipajul ugaritean îşi jelea căpitanul. Glasurile psalmodiau neobosit şi Ulise auzea o vreme un fel de şoaptă bolborosită, apoi tresărea la strigătul răguşit ce părea un semnal, căci îndată ugaritenii se tânguiau laolaltă şi i se părea că blestemă, ameninţă cu toţii, răcnetele încetau fără

veste aşa cum începuseră şi din nou prindea să curgă bolboroseala ritmică, rugăciune sau evocare a vieţii lui El-Melek, întreruptă de strigătele pătimaşe, modulate în stranii registre răguşite de lacrimi.

Nemaiputând îndura, Ulise apucă un vraf de piei de oaie, îl îndemnă şi pe Teoclimene să-i urmeze pilda şi, coborând amândoi pe ţărmul pustiu, se depărtară de larma funebră. Apoi, întinşi alături şi vegheaţi de puzderia de stele, tăcură. Plângerile ugaritenilor răsunau acum ca un freamăt depărtat, însoţit de talgerele valurilor ce se spărgeau pe nisip.

— Nu asta a fost tinereţea mea, Teoclimene, spuse într-un târziu Ulise.

Vorbea în şoaptă, fără să-şi întoarcă faţa către bătrânul care tăcuse atâta vreme încât, atunci când vorbi, cuvintele răsunară ciudat, ca rostite de o gură străină.

— A fost şi asta, Ulise, dar ai uitat. N-am avut încredere, atunci. În fiecare dintre voi, cei ce porneaţi cu falnice coifuri împodobite cu cozi de cal, vedeam doar câte un Pisistrate. Înţeleg că nu eraţi cu toţii aşa. Tu însă, cel mai viclean dintre greci, te-ai înşelat pe tine. Sau te-ai lăsat înşelat.

— Mi-am luat visele drept adevăruri?

Şi, în chiar clipa când rosti întrebarea, măsură depărtarea dintre cuvintele lui de acum şi cele schimbate cu Teoclimene în poiana amintirilor, înaintea ivirii lui Astipil. În ciuda Eurinomei, eram încă atât de sigur, atunci... Îl năpădi o mare oboseală. Dacă după moartea lui Regedet simţea nevoia să amâne căpătarea răspunsului, acum nu mai dorea nimic. Sau, poate, să se întoarcă din nou în Ithaca pentru a ieşi în întâmpinarea profeţiei lui Teoclimene. Ulise ucis de Telemac. Ca Nestor de Pisistrate; ca Agamemnon de...

I se păru deodată că morţile năprasnice aveau un tâlc, ei trebuind să moară pentru că se făcuseră vinovaţi de noaptea cântată de Evip. Victoria fusese a lui Eupites.

— Cine poate pune mâna pe hotarul dintre vis şi adevăr? întrebă prezicătorul. Visul în care te mişti e adevăr, adevărul se vădeşte un vis.

Tânguirile ugaritenilor răsunau înfundat, ca dintr-o lume de dincolo de lume.

— Am trăit degeaba.

— Înţeleptul nu e sigur de nimic.

— N-am fost înţelept, recunoscu Ulise. Şi nici nu vreau să fiu. Iată de ce ne vom întoarce, bătrâne.

— Telemac?

— E singura mea certitudine.

— Poate, răspunse şovăitor Teoclimene. Dar uiţi de Evip.

Vorbeau în şoaptă şi nici acum nu se priveau.

Cu ochii larg deschişi, cu feţele încremenite, priveau stelele.

— Evip, repetă Ulise, da. Nu-i o certitudine. E un semn de întrebare.

— Încearcă să dormi.

— Am să încerc.

Şi-şi traseră pe umeri pieile de oaie, potrivindu-le în jurul trupurilor. Să mai cobor o dată în împărăţia lui Hades, îşi spuse Ulise. Să-i chem să bea sânge din şanţ şi să-i întreb. Dar îşi aminti de Telemac, de profeţia lui Teoclimene şi, gândul părându-i-se acum liniştitor, adormi cu speranţa că va muri curând.

Se treziră devreme. Corabia ugariteană nu se mai vedea, pornise încă şi mai devreme, iar Ulise se întrebă dacă El-Melek avea să fie însoţit tot drumul de tânguirile echipajului. Mirat, descoperi în el milă pentru rotofeiul căpitan cu ochi cercănaţi, deşi nu se îndoi că

viaţa îi va fi fost plină de fapte îndoielnice. De ce se înduioşa de pieirea unui negustor-pirat, a unui barbar îmbrăcat în năframe ţipătoare?

În ciuda pieilor de oaie, Teoclimene se deşteptă înţepenit. Îl dureau oasele, mâinile şi picioarele nu-l ascultau şi, înlăturând pieile rău tăbăcite în care se învelise peste noapte, rămase întins, cu faţa în soarele ce răsărea. Aşa, cu ochii închişi, spuse încetişor:

— Aseară voiai să te întorci în Ithaca.

— Mai vreau şi acum.

Ulise îşi dăduse cu apă de mare pe faţă şi soarele îi schimba pletele într-un coif de aur.

Teoclimene deschise ochii, îl văzu falnic, frumos şi tânăr. Oftă. Deşi nu-i împărtăşise credinţa, se legase de bătrânul rege în anii petrecuţi în Ithaca, dar se simţea mult mai apropiat de tânărul descumpănit, care nu-şi recunoştea tinereţea. Apoi îşi spuse că, înapoindu-se cu Ulise, nu va fi nevoit să moară.

Dar va mai vedea oare?

— Mergem în port, hotărî Ulise. Poate avem norocul să dăm peste o corabie care să ne lase acasă.

Şi se gândi la Penelopa, la Telemac. Evocarea lor nu mai trezea dorul şi bucuria veche. Nimic, de altfel, nu-l mai bucura şi, regăsind pe limbă gustul cenuşii, se întrebă de ce fusese întinerit. Bătrâneţea avusese acelaşi gust. Atena se străduise în van.

— Poţi să te ridici?

Nu-i poruncise, aşa cum ar fi făcut odinioară.

Clătinând din cap, Teoclimene se înălţă pe nisip, în clipa aceea auziră amândoi bătaia de aripi şi-l văzură pe Evip coborând lângă ei.

— Am hotărât să ne întoarcem în Ithaca, vesti Ulise.

Grifonul tăcu. Dar, când dădură să se îndrepte spre port, cei doi nu-şi putură desprinde tălpile de pe nisip.

— Am vorbit cu cineva, spuse liniştit Evip. Ne închiriază un car, ca să ajungem la Sparta.

Rezemat în suliţă, Ulise îl privi peste umăr.

— N-ai înţeles. Ne întoarcem în Ithaca.

— Nu m-am tocmit, urmă Evip. Carul e zdravăn şi caii sunt buni.

Tălpile lor păreau una cu nisipul, ca şi cum Ulise şi Teoclimene n-ar fi fost decât prelungirile însufleţite ale ţărmului. Siguranţa grifonului şi umilinţa încercărilor zadarnice de a se smulge din loc îl înfuriară pe Ulise în asemenea măsură încât îşi simţi deodată ochii arzând. Apoi îl scăldă o sudoare îngheţată. Icnind, răsuci suliţa şi o zvârli cu toată puterea. Vârful strălucitor se înfipse în pieptul lui Evip şi-i ieşi prin spinare; lemnul suliţei zbârnâi.

— Să mergem, spuse grifonul, ca şi cum nimic nu s-ar fi petrecut.

Şi porni agale spre Pylos. Nicio picătură de sânge nu-i păta blana aurie. Suliţa, a cărei coadă se legăna monstruos ieşind din pieptul lui, nu părea să-l stânjenească. Vârful de bronz lucea în soare.

— Ţi-am spus aseară că-l uiţi pe Evip, şopti Teoclimene păşind resemnat în urma grifonului.

Şi, mânios, Ulise fu nevoit să renunţe la gândul întoarcerii. Putea călca în voie, se simţea iarăşi uşor, dar faptul că nu mai era stăpân pe mişcările lui însemna o lovitura atât de neaşteptată încât mânia i se prefăcu în ruşine. Regele Ithacăi, ajuns sclavul unui grifon. Evip îl apăra, îi poruncea ce să facă. Nu tu l-ai ales, spusese tuciuriul din piaţă. Ce urmărea corcitura de leu cu vultur? Mergând repede, Ulise o luase înainte şi, fără să se gândească, răsucindu-se, apucă de lemnul suliţei şi trase.

— Mulţumesc, spuse Evip.

Suliţa era curată. Pe blana aurie, niciun semn.

— Din ce eşti făcut? scrâşni regele.

— Din ceva pentru care n-aveţi nume.

Atunci, schimbând o privire cu Teoclimene, Ulise ridică din umeri şi nu mai scoase o vorbă. Poarta cetăţii era deschisă, ieşeau acum pescari cu năvoade şi coşuri, iar, recunoscând străinii pe care regele îi poftise la ospăţ, straja nu-i opri. Văzând pereţii albi, străzile drepte, coloanele trufaşe, Ulise îşi aminti de vorbele lui Pisistrate: piatră albă, tăiată după linii drepte.

Într-adevăr, totul era neobişnuit de curat, neomenesc de curat. Nu văzu nicăieri flori. Soarele se înălţase, dar sclipirea pereţilor albi era rece. Băieţii, fireşte, se jucau de-a războiul, dar şi oamenii în toată firea nu mergeau pe străzi, ci defilau. În picioare, încruntaţi, căruţaşii mânau caii de povară de parcă ar fi condus un car de luptă. Cu toţii, dealtfel, aveau scuturile prinse de loitre. Nu văzu nicio femeie. Toate ferestrele erau zăbrelite.

— Aici, spuse Evip.

Intrară într-o curte pustie. Grifonul se îndreptă spre şopron şi le arătă carul. Îndată se ivi un bărbat chel şi scund, care se sili să pară aspru, deşi faţa lui era blajină, iar pântecul îi vădea rotunjimi întru nimic războinice. Caii arătau sănătoşi şi odihniţi. Tocmeala nu ţinu mult, omul se voia scump la vorbă, măcar că lui Ulise îi sări în ochi câtă plăcere i-ar fi făcut să pălăvrăgească, să afle noutăţi şi să-şi deşerte şi el sacul; la porunca lui, o femeie cu faţa acoperită aduse pâine şi vin, pastramă de capră şi fructe. Teoclimene urcă primul, Ulise luă loc lângă el şi, apucând hăţurile, îndemnă caii. Evip zbura înaintea lor.

Şi ieşiră astfel pe poarta de răsărit a cetăţii şi goniră

pe câmpie, oprindu-se doar la prânz, pentru a porni îndată mai departe. Spre seară ajunseră la Feres, dar nu căutară palatul regelui Diocles, fiul lui Eumelus, cumnatul Penelopei, ci se mulţumiră să doarmă sub cerul liber, lângă cai şi vegheaţi de Evip. Ulise nu se simţi îndemnat să afle nimic despre traiul oamenilor din cetate, iar Teoclimene era prea istovit pentru a pune măcar o întrebare. În zori porniră din nou, străbătură câmpia mănoasă şi pe seară ajunseră la Sparta, unde nu opriră decât în curtea palatului lui Menelau, din care se revărsau lumini, zvon de cântece şi de glasuri.

Un bătrân slujitor tocmai dădea să intre, purtând în braţe o mare amforă de lut. Auzind duruitul roţilor pe lespezi, întoarse capul şi, dând cu ochii de Ulise, încremeni. Scoase un strigăt. Amfora îi scăpă din braţe, cepul sări şi vinul începu să gâlgâie, dar bătrânul nu se repezi s-o astupe şi s-o ridice.

— Mi se năzare, bâigui, acoperindu-şi faţa.

— Nu ţi se năzare, credinciosule Eteoneu, îl încredinţă Ulise, recunoscându-l pe vechiul slujitor al lui Menelau, care îl însoţise şi în campania împotriva Troiei.

Apoi, sărind din car, se plecă să ridice amfora.

Dar celălalt se şi năpustise şi, cu picioarele pătate de vinul roşu, lăsând urme sângerii pe lespezile albe, străbătu în fugă marea sală în care Menelau stătea la masă, înconjurat de prieteni, se izbi de un saltimbanc frângându-i saltul, şi glasul îi acoperi zvonul cântăreţilor atunci când Eteoneu strigă răguşit:

— Minune! Umbra lui Ulise la poartă...

Menelau puse pe masă cupa de aur pe care o ducea la gură. Era încă falnic, deşi se îngrăşase peste măsură, deşi ochii îi răsăreau din perniţe de grăsime şi

obrajii i se buhăiseră; avea părul rar şi-i căzuseră dinţii, aşa că molfolea cuvintele, şi buzele lui moi, umede şi tare roşii, se mişcau întruna.

— Te ştiam om cu scaun la cap, bătrâne. Nedumerit, îşi încreţi fruntea. O fi Telemac.

Dar Eteoneu se prăbuşise lângă rezemătoarea pentru picioare a scaunului împodobit al lui Menelau şi-şi acoperise creştetul cu amândouă mâinile.

— E Ulise, gemu. Tânăr şi frumos, ca pe vremuri... Umbra lui Ulise, la poartă.

— Oare umbrele pot căra asemenea amfore?

Ulise se ivise în prag. În ciuda drumului lung, a oboselii, în ciuda prafului care, în amestec cu sudoarea, îi mânjise faţa, în ciuda pletelor răvăşite, a hainelor murdare, părea un zeu tânăr, puternic, plin de viaţă.

Cântăreţii se opriră din cântat. Saltimbancii rămaseră încovoiaţi, cu braţele ridicate. Mesenii scoaseră strigăte de uimire şi groază. Menelau păli.

— Eşti... chiar tu, fecior al lui Laerte?

— Din voia zeilor, divine Menelau. În carne şi oase.

Înaintă şi puse amfora în braţele unui sclav, apoi se apropie de regele care se ridicase anevoie, şoptind:

— Neschimbat... Ulise, e cu putinţă?

Încă nesigur, Menelau îşi desfăcu braţele şi regii se îmbrăţişară. Ulise simţi degetele celuilalt pipăindu-l, spre a se încredinţa că era, într-adevăr, alcătuit din carne şi oase, apoi îl auzi răcnind:

— Pe Zeus! E el, e chiar Ulise...

Târându-se pe lespezi, Eteoneu îşi lipi buzele de mâna eroului. Toţi mesenii se îmbulzeau acum să-l atingă, să-l îmbrăţişeze, cântăreţii făcură să răsune instrumentele, saltimbancii începură să se dea peste cap, toată lumea vorbea în acelaşi timp, un vânt de

nebunie răscoli marea sală. Dar glasul lui Menelau tună, acoperind larma:

— Prieteni, bucuria să nu ne facă să uităm de buna-cuviinţă. Eteoneu, ai grijă de caii lui Ulise.

Demodocus, condu-l pe rege.

— N-am venit singur, spuse Ulise.

Apoi, îndreptându-se către poartă, se întoarse cu Teoclimene şi Evip. Ivirea grifonului stârni un lung murmur, pe care Menelau îl curmă dintr-o mişcare a braţului. Porunci:

— Demodocus!

Şi sclavul se repezi, călăuzindu-i către încăperile unde nenumăraţi sori străluceau în aurul risipit în vase, pe scaune, pe pereţi, pentru a-i duce apoi în sălile de baie. Grifonul se aşeză pe podele, iar cele mai frumoase sclave ale palatului veniră să-i scalde pe Ulise şi Teoclimene, îi unseră cu uleiuri scumpe şi le dădură veşminte de preţ. După care, urmate de Evip care nu părea să le înspăimânte, îi petrecură până în sala ospăţului, unde îi aşezară lângă Menelau, pe scaune meşteşugit lucrate şi nelipsite de rezemători pentru picioare. O sclavă aduse un lighean de argint şi un ibric de aur din care le turnă să se spele pe mâini, ca şi cum nu s-ar fi spălat destul, trase lângă ei o masă pe care se înşiruiră curând bucatele. Un sclav le puse la îndemână cupe de aur şi Ulise tresări văzând că meşterul săpase pe peretele cupei lui o poartă de cetate, în faţa căreia se afla un uriaş cal ţeapăn, cu picioare nefiresc de drepte şi de lungi. Evip se aşeză lângă scaunul lui Ulise.

— Înainte de a sta de vorbă, hrăniţi-vă, iubiţi oaspeţi, şi primiţi cu inima deschisă ceea ce vă dăruim cu dragă inimă, spuse Menelau îmbiindu-l pe Ulise cu o bucată bine friptă de spinare de bou.

Hotărât să-şi uite frământările, Ulise nu se lăsă rugat, dar Teoclimene nu se obişnuia cu aurul, arama, argintul şi fildeşul care-i luau ochii. Neînchipuindu-şi că muritorii puteau trăi în asemenea strălucire, i se părea că ajunsese în palatul unui zeu din Olimp şi, deşi îi era foame, înghiţea cu noduri. Totodată zvârlea căutături neliniştite în jur, încercând să desluşească chipul vreunui vechi duşman venit de la Argos să-i ceară socoteală pentru sângele vărsat într-o tulbure noapte a unei alte vieţi. Dar, ca şi la Pylos, în privirile celor din marea sală nu întâlni decât admiraţie şi respect.

Mâncară deci, în vreme ce, fără a-i scăpa din ochi, Menelau sorbea din cupa lui, o aşeza pe masă şi-şi mângâia barba albă, ducea din nou cupa la buze.

Când isprăviră, regele dădu să vorbească, dar, părăsindu-şi încăperile din care se revărsă înmiresmata undă a parfumurilor, Elena se ivi atunci în capul scărilor.

Şi inima lui Ulise prinse să bată mai repede, căci, recunoscând statura, mişcările unduitoare, mersul de zeiţă, fiica lui Zeus şi a Ledei i se păru neschimbată. Ea îmbătrâni sub ochii lui, pe măsură ce cobora treptele, ca şi când fiecare treaptă ar fi fost un an. Pe faţa Elenei albul era acum prea alb, roşul buzelor prea roşu, negrul din jurul ochilor prea negru, până şi aurul pletelor strălucea prea tare. Tot ce îl înduioşa odinioară în fragila frumuseţe care-i tăia răsuflarea, trezind în el nevoia de ocrotire, imboldul de a se cheltui în isprăvi nebuneşti pentru fericirea de a o vedea înfiorându-se şi privindu-l cu violetul fără seamăn al ochilor ei alungiţi, se prefăcuse în deznădăjduita împotrivire în faţa inevitabilului, în tragica strădanie de a înşela timpul. În locul aţâţătoarei înduioşări de pe vremuri, Ulise nu simţi decât tristeţe. Îşi aminti de Regedet. Şi-i fu

deodată milă de frumoasa îmbătrânită ce supravieţuise propriei ei legende şi, osândită s-o perpetueze, se silea să dovedească lumii greceşti că nu greşise avântându-se de dragul ei în cel mai lung război pe care îl cunoscuse.

— Ulise, şopti regina. Mi s-a spus şi n-am vrut să cred... Dar e adevărat. Dintre toţi, numai tu, iscusitul, puteai rămâne tânăr şi frumos, ca atunci... Cum mă găseşti?

Neschimbat, glasul ei tremura.

— Aş înfrunta şi azi depărtările pentru frumoasa Elena.

Se priveau în ochi. În ciuda făcliilor, a lui Menelau, marea sală se topise, intrase în neant acum când, în picioare unul în faţa celuilalt, tăceau. M-ai iubit, Ulise, aminteşte-ţi că m-ai iubit, m-ai iubi şi acum? Privirile ei strigau, implorau, dar în Ulise citiră numai tristeţe.

— Sunt o căţea! izbucni cu glas ascuţit regina. Îi dăduseră lacrimile şi fardurile curgeau, i se amestecau grotesc pe faţă, dar nu-i păsa, încă o bătălie pierdută şi tocmai Ulise, zadarnic, e totul zadarnic:

— Floarea tineretului din Grecia şi Troada a murit din pricina mea şi nu sunt vrednică decât de dispreţ. Mâinile mele pătate de sânge...

— Încetează, spuse plictisit Menelau. Unde-i scaunul reginei?

Îndată una dintre sclavele ei se ivi cu un scaun, o alta îl acoperi cu un covor de lână ţesut cu fir de aur, a treia aduse un coş de argint şi o furcă de aur pe care se afla un fuior de lână vopsită într-o purpură violetă ca ochii Elenei, a patra se grăbi să-i refacă masca.

— Sunt o căţea, repetă mai potolit regina, aşezându-se cu graţie şi apucând furca.

— Ştim, răspunse Menelau. Dar a trecut destulă

vreme... Mai bine să-l întrebăm pe Ulise cum de a izbutit să se păstreze tânăr.

— Ţi-aş răspunde, dar nu ştiu nici eu. Într-o bună zi, bătrânul Ulise s-a pomenit cum îl vezi.

Falnicul rege clătină din cap.

— Te-am iubit, Ulise, vorbi tărăgănat Atridul. Îţi aminteşti că voiam să-ţi dăruiesc un oraş în Argolida, să-i alung locuitorii şi să-ţi clădesc acolo un palat?... Te-ai fi strămutat cu tot poporul tău, părăsind Ithaca, şi am fi fost nedespărţiţi. Dar poate că atunci ai fi îmbătrânit şi tu, ca noi toţi...

— Ne leagă multe, răspunse prevăzător Ulise, amintindu-şi că, dacă nu primise propunerea marelui rege, de vină fuseseră şi ochii violeţi ai celei ce torcea acum lângă el.

Evita s-o privească. Mila nu-l încerca decât atunci când îi vedea lupta fără speranţe, altminteri, simţindu-i parfumul, se lăsa purtat în trecut şi, ca pe vremuri, aţâţarea înduioşată punea stăpânire pe el.

Era o stare tulbure la înfiriparea căreia luau parte toate femeile lui, cea din poiana amintirilor pătată de sângele lui Astipil, Penelopa din primii ani, Calypso, Nausicaa şi Regedet, toate se contopeau în femeia răpită, recâştigată pentru un altul şi din nou pierdută, a Elenei regăsită peste ani şi pentru totdeauna înstrăinată, imagine alterată a celei neatinse de uitare.

Îşi aminti cum, deghizat în sclav, mânjit cu funingine, pătrunsese într-un rând în Troia asediată, întreaga armată grecească îi lăudase curajul atunci când se întorsese din nebuneasca recunoaştere, dar fapta lui fusese una de dragoste, căci pătrunsese în palatul lui Priam doar pentru a o vedea pe Elena. Ea singură nu se lăsase înşelată de sclavul în zdrenţe. Recunoscându-l, l-a luat cu ea, l-a îmbăiat cu mâna ei

şi l-a uns cu ulei scump, jurând să păstreze taina pătrunderii lui Ulise în inima cetăţii duşmane. Nu şi-au spus vorbe de dragoste, dar nici nu fusese nevoie, se iubiseră în baia palatului cu spaima de a fi surprinşi şi clipele de atunci, scurtate de primejdie, îl înnebuniseră în asemenea măsură încât se năpustise din palat cu spada în mână, fără să se mai deghizeze, şi-şi croise drum spre tabăra grecilor ucigând mai mulţi troieni decât răpusese în toţi anii luptelor din afara zidurilor...

La picioarele lui, aşa cum îl văzuse în cuşca tuciuriului, în cuşca lui Polimel, Evip înţepenise.

Ce aşteaptă de la mine? Încotro mă împinge? Îşi dădu seama că Menelau îl priveşte intrigat şi, făcând un efort pentru a se întoarce în marea sală a ospăţului, întrebă:

— Ai auzit... de moartea lui Nestor?

— Dacă eram mai tânăr... dar Menelau se opri din vorbă. Eşti încă tânăr, Ulise. Îţi dau oameni şi arme.

Însufleţite de un umed du-te-vino, buzele roşii ale regelui palpitau ca nişte măruntaie dezvelite urmându-şi la vedere lucrarea menită să rămână o taină, în bezna trupului. E mai mult decât gol. E jupuit de piele, îşi spuse Ulise, urmărind fascinat mişcarea moale şi roşie.

— Ar fi ciudat, nu? răspunse apoi cumpănit. Pisistrate nu trăieşte decât pentru a ne perpetua amintirea.

— Idiotul!

Menelau rostise ocara de parcă ar fi scuipat.

Acum se zgâlţâia în scaun, râdea cu tot trupul săltându-şi cărnurile, dar faţa nu-i râdea, faţa îi rămânea nemişcată şi doar buzele, petale ale unei roşii flori carnivore, înaintau şi se retrăgeau într-un obscen dans pe loc.

— E drept, felul cum înţelege tot ce s-a petrecut în faţa Troiei şi între zidurile ei...

Sub privirea Atridului care părea să-şi cântărească oaspetele, amuzându-se, Ulise nu-şi duse gândul până la capăt.

— Cel mai viclean dintre greci... iscusitul, înţeleptul Ulise, spuse Menelau. Omul care găseşte răspuns la toate întrebările, iese din toate încurcăturile şi rămâne el însuşi...

Muzicanţii cântau încetişor, abia auzit, glasurile mesenilor se vătuiseră. Faţă în faţă, despărţiţi de un lat de masă, cei doi regi se priveau.

— Ulise, povesteşte-ne ceva, spuse atunci Elena, dându-şi seama că uitaseră de ea. Îmi amintesc, povesteai atât de frumos...

— Vezi-ţi de fuiorul tău, o repezi Menelau şi, pe scaunul ei, regina îşi trase capul între umeri.

Apoi ţipă jalnic:

— Sunt o căţea! Din pricina mea floarea tineretului...

— Taci, porunci din nou marele rege. Obişnuieşte-ţi capul de pasăre cu gândul că nimeni n-a murit din pricina ta. După care, arătând spre Ulise, adăugă: întreabă-l dacă-ţi dă mâna, hai, întreabă!

Degetele lui Ulise se încleştaseră pe lemnul scaunului. Îşi simţea gura uscată. Da, singur îi spusese lui Teoclimene că, dacă ar fi dorit într-adevăr să se întoarcă în patrie, fiica lui Zeus n-avea nevoie de braţele atâtor eroi. Dar fusese un simbol şi, ca atare, cei căzuţi îi dăruiseră sângele lor. O furie cumplită îl încinse, coborându-i un văl roşu peste ochi. Evip îşi lăsă o labă pe genunchiul lui. Vălul roşu se risipi.

— De ce au murit, oare? întrebă Ulise, şi propriul lui glas i se păru mort.

Se făcuse, într-adevăr, tăcere? Rar şi apăsat, îşi

auzea sângele bătând în vinele gâtului.

— Te-am iubit, Ulise, spuse încet Menelau. Şi am iubit-o şi pe Elena...

Baia palatului lui Priam se ivi pe masă şi Ulise se stăpâni cu greu să n-o acopere cu trupul lui.

Aruncă o privire către regină, dar mila îl cuprinse din nou la vederea femeii de două ori umilită, în frumuseţea pierită, în demnitatea călcată în picioare. Cap de pasăre, spusese Menelau, şi Ulise nu se putu opri să nu recunoască asemănarea Elenei cu o fermecătoare pasăre zgribulită.

— Mi-am ales iubirile, spunea Menelau. Ginerele lui Zeus, Ulise. Aş fi iubit-o pe Elena chiar şchioapă, chioară, aş fi iubit-o ciungă... Din fericire, n-a trebuit să mă silesc deloc. Aminteşte-ţi-o aşa cum a fost. O iubeaţi cu toţii...

Nu ştie.

— Am iubit-o cu toţii, recunoscu Ulise.

O spuse cu ochii în ochii Elenei, fericit că-i putea face măcar darul cuvintelor. Violetul privirilor ei palpită, sclipi şi două lacrimi îşi croiră din nou drum prin stratul de fard ce-i acoperea obrajii.

— Pe tine, urmă Menelau, te-am iubit nu pentru viclenia sau înţelepciunea ta... n-am crezut niciodată în ele, Ulise... ci pentru că erai iscusit, asta da, şi făceai totul mai bine decât ceilalţi. Era de ajuns să ţi se spună ce să faci.

— Te-ai folosit de mine...

Glasul lui Ulise era blând.

— A conduce. A şti ce să ceri de la fiecare.

— Recâştigarea Elenei. O faptă bărbătească. Simbolul dreptăţii înfăptuite. Apoi, o lume mai bună.

— Prostii, spuse Menelau. Când îţi auzeam cuvântările îmi venea să mă rup în bucăţi, ca să nu

izbucnesc în hohote de râs.. şi chicoti săltându-şi sânii de femeie şi burţile. Dar încetă pe neaşteptate. Nimeni nu vorbea ca tine. Uneori până şi eu eram în stare să te cred...

Sunt dincolo de ură, de silă, descoperi Ulise. Dar unde mă aflu? Nici măcar tristeţe.

— Vicleanul Ulise a fost şi a rămas un mare nătărău, zâmbi, proclamarea adevărului nemaisupărându-l şi nestârnind în el nici măcar mirare. Dar nu mi-ai răspuns, Menelau. De ce au murit toţi morţii de la Troia?

— Din pricina mea, a mea, spuse cu glas piţigăiat Elena.

Cerşea vina hecatombei. Ulise ar fi vrut să-i poată recunoaşte dreptul de a se împodobi cu suferinţa celor căzuţi cu gândul la ea, dar Menelau nici n-o luă în seamă.

— Troia se îmbogăţise peste măsură şi bogăţia înseamnă putere. Printre altele, şi puterea de a împiedica ridicarea unei noi puteri.

— Un război ca atâtea altele, spuse Ulise, amintindu-şi de vorbele lui El-Melek.

Şi o perdea de minciuni. Frumoase. La minciuni ne pricepem. Paris şi mărul lui, Elena, chiar faptele sunt răstălmăcite. Îşi aminti de căderea Troiei, cântată de Evip.

— Un război care a schimbat faţa lumii, spuse însă Menelau. Care a hotărât triumful Europei asupra Asiei. Şi zeii nu s-au lăsat înşelaţi... Chiar dacă Zeus a şovăit o vreme, a înţeles până la urmă că ne stă în puteri să-i dăruim mai mult decât troienii.

Un târg. Până şi cu zeii. Fireşte, ginerele lui Zeus şi-a putut pleda cauza.

— Nu-l asculta, minte, şopti Elena. Din pricina mea,

toată lumea ştie... sunt o căţea!

— Hazul e că urmaşii noştri vor gândi, probabil, la fel, se înveseli Menelau. Bineînţeles că războaiele au nevoie de legende, ca femeile de sulimanuri.

Nu m-aş mira aflând că nepoţii nepoţilor noştri se încăpăţânează s-o cânte pe frumoasa Elena şi pe vicleanul Ulise. Până şi un porc bătrân ca mine va fi pentru totdeauna slăvitul Menelau...

— Sunt frumoasa Elena, se bucură regina ridicându-se în picioare cu graţia celei de pe vremuri. Troia a căzut din vina mea. Priviţi!

Şi-şi dădu capul pe spate, aşteptând şoapta înfiorată a viitorimii.

— Du-te şi te culcă, rosti plictisit Menelau. Urmaşii nu s-au născut... şi noi te cunoaştem prea bine.

Elena scoase un ţipăt de pasăre rănită şi, acoperindu-şi faţa cu mantia de purpură violetă, se repezi în sus, pe scări. Plecarea ei nestârnind măcar uimire, Ulise înţelese că scena la care asistase se repeta destul de des. Dar, dacă mai găsi în el milă pentru prizoniera zbătându-se între zăbrelele unui adevăr pe care refuza să-l vadă, se înfioră la gândul că de cântecul Eurinomei răsunând într-o dimineaţă în curtea palatului din Ithaca atârnase ca viaţa lui să nu se desfăşoare în hora aceloraşi fantasme.

— Şi Troia s-a ridicat din ruine, spuse, amintindu-şi de cuvintele lui Telemac din acea dimineaţă.

— Nu va mai fi niciodată decât un orăşel oarecare, îl linişti Menelau. Exportând cântece, dansuri şi găteli pentru femei. Toate bune şi frumoase, dealtfel...

Tineri şi strălucitori, eroii muriseră pentru Menelau, pentru puterea lui. Pentru ca, dintr-o Troie jugănită, marele rege să importe cântece, dansuri şi găteli pentru femei. Bune şi frumoase, dealtfel.

— Visătorul meu Ulise, rosti Menelau de parcă i-ar fi citit gândurile, lumea nu va mai fi cum a fost, ţi-am spus. Dar schimbarea nu se petrece de pe o zi pe alta, cum ai crezut, o mare flacără purificatoare – apoi credinţă, dreptate, bărbăţie şi mai ştiu eu ce ţi-ai putut închipui. Lumea a apucat pe un drum care o va duce, poate, unde vrei tu. Cândva, şi dacă va alege bine la toate răscrucile. Că vor fi nenumărate, Ulise... Dar ţine minte, Troia a fost o răscruce, iar noi, înşelătorii şi înşelaţii, morţii sau supravieţuitorii, eroii unei cauze mari. Mai mare, cu siguranţă, decât ţi-ai închipuit vreodată. Şi iată de ce numele noastre nu vor fi uitate. Şi iată de ce, în visul meu, eroii erau tineri şi strălucitori, în ciuda lui Eupites şi a lui Polimel, în ciuda demenţei lui Pisistrate şi a acestui puhav Menelau. Paradoxal, dreptatea rămâne de partea Elenei. De partea mea.

Dar se cuvenea oare să se bucure? Visătorul meu Ulise... făuritor de vise nobile şi mărginite! Chiar dacă braţul şi mintea lui făcuseră ca Troia să se prăbuşească, pământul se cutremurase degeaba şi în van se clătinase cerul de larma glasurilor războinice, de vaier şi bocete. Zadarnic rătăcise ani de zile pe mare, zadarnic ajunsese acolo unde niciun om nu respirase înaintea lui. Vântul nemărginirii îi răvăşise pletele, sarea adâncurilor i se prinsese de barbă. În ochii lui verzi năvăliseră privelişti nemaivăzute, păsări şi stânci, monştri şi scoici, auzise glasurile tunetului şi ţârâitul ierbii, cântecul Sirenelor şi răcnetul lui Polifem. Dar rămăsese măruntul rege domnind peste Ithaca, bolovan derizoriu răsărit din valuri, şi visele-i păstrau dimensiunile modeste ale insulei natale. Nu înţelesese nimic. Preţuise iluzii.

— Taci? Mă dezamăgeşti, Ulise...

Oh, buzele însufleţite de o viaţă desfrânată, a lor, alta decât viaţa trupului robust de care se lipise în pântecul calului de lemn. Mirosea atunci a sudoare, a rumeguş şi spaimă.

— Ai fost un zeu, Atridule.

— Mă chinceam totuşi pe vine deasupra haznalei, rânji Menelau.

Scârbit, Ulise şopti:

— Mă întreb de ce te cobori în ochii mei...

Faţa lui Menelau se îmblânzi parcă. O mare nedumerire îi mări ochii.

— Acum, când mă întrebi, rosti el tărăgănat, îmi pun şi eu întrebarea. Poate că văzându-te din nou tânăr... Oricum, sunt lucruri pe care e timpul să le pricepi!

Sfârşise cu un alt glas şi era din nou sigur de el.

Iar privindu-i faţa congestionată de nenumăratele cupe golite la răstimpuri egale, Ulise fu izbit de asemănarea lui Menelau cu palatul pe care şi-l zidise.

Aidoma regelui, palatul era, fără doar şi poate, măreţ. Dar Menelau se buhăise şi palatul se umflase şi el, ca şi cum tot ce devenise respingător în făptura Atridului i-ar fi dilatat încăperile şi pereţii, infiltrându-se în pietre, în cărămizi, răzbătând în podoabe. Totul era mult prea mare, atât de strălucitor încât obosea privirile şi sfârşea prin a lăsa simţământul neplăcut al unui loc în care nu se trăia, ci se mima viaţa, o somptuoasă viaţă artificială, pe măsura imaginii pe care nişte ipotetici urmaşi vor trebui să şi-o închipuie. Hipertrofia era a viitoarei legende şi, comparându-şi din nou visele cu visul lui Menelau, Ulise măsură încă o dată deosebirea dintre aspiraţiile omeneşti şi vastele planuri ale marelui rege. Apoi, descoperind o stranie satisfacţie în contemplarea amănuntului, revelator pentru că nu putea fi controlat, privi îndelung

neliniştitoarea, băloasa pulsare a buzelor nefireşti de roşii ale lui Menelau.

— E, într-adevăr, timpul, răspunse într-un târziu, atât de târziu încât, buimac, celălalt se strădui să-şi amintească despre ce era vorba.

Dar nu izbuti. Ameţit de vin, făcu un semn şi Eteoneu, care abia îşi mai ţinea ochii deschişi, se apropie de scaunul lui.

— La culcare, bolborosi regele. Ai grijă de oaspeţi.

Apoi, ajutat să se ridice, sprijinit, părăsi sala.

Unii dintre meseni adormiseră demult, alţii se retrăseseră. Paturile lui Ulise şi Teoclimene fură pregătite în fundul curţii, sub un portic. Evip se făcuse nevăzut.

— Nici de faţă cu Pisistrate şi nici aici n-ai scos o vorbă, spuse Ulise atunci când rămaseră singuri şi se întinseră pe pieile de bou peste care fuseseră aşternute stofe de preţ, covoare şi pături.

— Tu eşti cel pornit să-şi întâlnească tinereţea, răspunse Teoclimene.

Stelele tremurau deasupra ţârâitului neîntrerupt al cosaşilor.

— Am vrut adevărul. Mi s-au dat adevăruri... Până şi Paris avea, pesemne, adevărul lui!

— Toate se adună poate într-un singur Mare Adevăr, Ulise. Dar ai urechi pentru el?... Ascultă, cosaşii scot toţi acelaşi sunet.

— Sunt sătul de adevăruri, Teoclimene.

— De ce n-ai rămas în Ithaca? Ai plecat numai pentru a găsi o *anume* dreptate?

— Nu mai ştiu de ce am plecat. Şi nu vreau să mai ştiu... Da, voiam să-mi dovedesc că am avut dreptate.

— Într-un fel, ai avut. Până la urmă, voi, naivii, aveţi întotdeauna dreptate. Nu s-ar zice, aşa-i? Fiecare

generaţie scorneşte noi cuvinte pentru acelaşi ţel, dar neamul vostru nu piere. Ba mai şi schimbă lumea, Ulise.

— În folosul lui Menelau.

— Şi el face parte din adevăr. Ca şi minciuna.

— Minciuna e şi ea un adevăr?

Îşi aminti de Elena, îşi aminti de anii lui din Ithaca şi nu mai aşteptă răspunsul. Teoclimene, dealtfel, nici nu răspunse. Când vorbi, întrebă în şoaptă:

— Cuţitul lui Astipil... e la tine? Şi, cum Ulise încuviinţă mirat, adăugă: Aşează-l lângă mine, la vedere.

— Te crezi în primejdie?

— Cred în Evip. Apoi, învelindu-se cu pătura, mai spuse: După ce înţelegi adevărul cel mare, totul e să nu-ţi pierzi cumpătul. Să rămâi tu.

— Noapte bună, Teoclimene.

Adevăruri şi sfaturi. Şi consolarea Adevărului cu literă mare, apă şi foc într-o singură oală.

Lumea. Prin care orbecăi de la naştere, căutându-ţi drumul. Şi când l-ai găsit, când în sfârşit ţi se pare că l-ai găsit, calea triumfală se dovedeşte o biată potecă, iar ţinta, masca împodobită a unei ţinte ce cade pentru a te pune faţă în faţă cu o nouă mască, şi visele nu fac decât să sulemenească ţinta, măşti peste măşti, năluci strivite după ce ţi-au fost smulse din lumea dinăuntru şi aruncate în soarele care le-a dat iluzia mişcării. Teano... Pallas Atena, de ani de zile îi uitasem numele şi uite că-mi amintesc cum o chema pe fata din poiana amintirilor...

Teano, Penelopa, Elena, Calypso, Nausicaa sau Regedet, ce-au fost, ce sunt oare dacă nu chipurile în care mi s-a părut că o regăsesc pe cea născută de mine, în mine, şi pe care n-o voi afla niciodată?

Nesfârşita căutare a femeii, a adevărului, a înţelepciunii. De îndată ce te opreşti, condamnarea la fericire: clipa de amăgire când, năzărindu-ţi că ai găsit, eşti în pace cu tine şi cu lumea. Clipa sau clipele, unii înţeleg mai greu – proştii, naivii, mereu înşelaţii căzând în capcanele căptuşite cu vorbe frumoase – dar, dacă ceva nu se frânge în adâncurile trandafirii sau vinete, roşii sau albastre, care le îngăduie să fie, pricep până şi ei. Cunosc atunci spaima, desigur, dezamăgirea şi sila, dar ce le rămâne dacă nu să caute mai departe, să orbecăie iar până la o nouă trezire, şi aşa mai departe, aşa mai departe, până la moarte?

Când se trezi, într-o mare linişte, cuvântul moarte îi răsuna încă sub frunte. Răsăritul poleia coloanele porticului, dar ochii i se opriră pe îngusta piramidă îndoliată a unui chiparos. Ce mai aştept? De fapt, am ajuns la capătul drumului.

Dacă Teoclimene nu se înşelase, capătul drumului era Telemac... Trebuia să se întoarcă în Ithaca.

— Încă nu, spuse Evip.

— De ce nu?

— Drumul continuă.

— Crezi că mai am ceva de aflat? Crezi că nu ştiu tot?

— Nu ştii nici ce se întâmplă lângă tine, răspunse Evip.

Şi, întorcând capul, Ulise îl văzu pe Teoclimene întins pe spate. Avea ochii deschişi şi zâmbea, dar pieptul îi primise cuţitul lui Astipil până la plasele şi, când îi atinse mâna, se înfioră. Mâna avea răceala rouei.

Tăcut, regele se ridică. În picioare, privi îndelung faţa prezicătorului. Acum, modelată într-o ceară galben-verzuie, semăna şi nu semăna cu faţa acelui

Teoclimene care-l întovărăşise de la plecarea din Ithaca. În ciuda zâmbetului, acest Teoclimene întins la picioarele lui alesese să fie închis în el şi aspru. Nasul i se subţiase, ochii priveau neînduplecat cerul.

— Aşadar, l-au găsit totuşi, spuse Ulise, întrebându-se dacă bătrânul plecase împăcat, aşa cum zâmbetul lui părea să adeverească. Apoi, uitându-se la Evip, se încruntă: Credea în tine, grifonule.

— Nu i-am înşelat încrederea.

Dar cuvintele căpătau anevoie înţeles. Gândurile lui Ulise evocau umbrele lui Astipil, Eupites, Regedet, El-Melek, umbre cu trăsături deosebite, dar umbre toate, osândite pentru vina de a-l fi întâlnit.

— Mi-a cerut să-i las cuţitul la îndemână...

— Nu pentru el, rosti Evip.

Umbrele se destrămară.

— Şi-a prezis moartea? şopti Ulise.

— Nu i-am înşelat încrederea, repetă grifonul.

Ca de obicei, glasul lui era egal, lipsit de inflexiuni, neuman. L-am căutat pe omul răzbunării şi i l-am adus.

Cred în Evip. Teoclimene pregătise cuţitul pentru ucigaş. Voia să plătească şi alesese cuţitul lui Astipil. De asta zâmbetul. Dar asprimea? Era doar a morţii care-i imitase trăsăturile în ceara galben-verzuie? Şi deodată se întrebă dacă Teoclimene avea acum să prezică pentru umbre şi-şi răspunse singur că umbrele nu mai au viitor. Pe pajiştea cu asfodele, trecutul e un lung prezent.

— Zei atotputernici! şopti îngrozit Eteoneu.

Venise să vadă dacă oaspeţii regelui se deşteptaseră.

— Să fie un rug înalt, porunci Ulise. A fost un om bun.

Apoi, scoţând cuţitul din pieptul prezicătorului, se

îndreptă spre poartă. Evip îl urmă.

— Divinule, strigă Eteoneu.

Dar Ulise nu se întoarse.





6

Ieşiseră dintre zidurile Spartei şi mergeau de-a lungul Eurotasului, coborând spre mare. Mai înainte, încă în vreme ce străbăteau cetatea lui Menelau:

— Cum de nu stârneşti măcar uimire? întrebase Ulise, niciun trecător nepărând mirat că dă cu ochii de un grifon.

— Nu mă văd, răspunsese cu seninătate Evip. Mă arăt numai când vreau.

Apoi se certară din nou, Ulise repetând că voia să se întoarcă în Ithaca, Evip răspunzând că va avea el grijă atât de corabie, cât şi de ţintă.

Viile rugineau pe costişe. Era o toamnă dulce a împlinirilor, dar Ulise îşi simţea pustiite inima şi mintea.

— Nu mi-a mai rămas nimic. Nici măcar libertatea de a hotărî încotro mă îndrept.

— Singura libertate de care eşti lipsit e a renunţării.

— Am aflat de ajuns, nu crezi?

— Nu, spuse Evip.

Şi Ulise simţi deodată vântul. Sufla din spate şi-l împingea, silindu-l să-şi mişte mai repede picioarele,

silindu-l să alerge. Frunze uscate i-o luau înainte, se rostogoleau în vârtejuri de praf ca şi cum ar fi fost atrase de un uriaş sorb, de o gură nevăzută. Piuind, zbătându-se în zadarnice încercări de a se împotrivi şuvoiului, păsări înspăimântate treceau deasupra capului lui. Un iepure i se izbi de picioare, sări într-o parte, dar fu târât de vânt. Alături de Evip, care sălta elastic contractând şi destinzându-şi muşchii sub blana aurie, Ulise gonea într-un tunel de şuierături, de ţipete şi chiţăieli anonime. Vijelia neaşteptată îl orbea şi, cu braţele întinse, căuta zadarnic trunchiul unui copac de care să se prindă sau îndărătul căruia să se adăpostească. Apoi, fără veste, aşa cum se stârnise, vântul încetă, de parcă cineva ar fi legat la gură burduful din care ar fi ţâşnit.

Şi Ulise văzu că se află pe buza unei râpe. Se însera. Apele râului foşneau în vale. Cineva aprinsese un foc pe mal şi pata roşie părea un semn.

Cum o potecă şerpuia până la liziera nisipoasă, Ulise începu să coboare. Avea în urechi vacarmul abia potolit şi-n tot trupul o oboseală dureroasă, de parcă s-ar fi luptat cu o armată întreagă şi, clătinându-se, ar fi presimţit că intră într-o oază de pace.

— Nu te apropia.

Era glasul unei femei, un glas bătrân. Ghemuită lângă foc, femeia îi întorcea spatele. Liziera nisipoasă era presărată cu trupuri strivite, printre care recunoscu un iepure, şobolani de câmp, o vulpe.

Unele vietăţi căzuseră pesemne în apă, ciulinii şi frunzele pe celălalt mal. În ce-l privea, Evip se oprise la vreme.

— Un iepure, spuse Ulise. Îl jupoi şi-l mâncăm împreună.

Dar femeia nu se mişcă şi nu-i răspunse. Ridicând

din umeri, regele se apucă de treabă. Mai întâi spălă îndelung cuţitul lui Astipil, frecându-l şi cu nisip. E doar un cuţit... ştia însă că nu era un simplu cuţit. Se simţi privit de ochii negri ai centaurului, de ochii verzi ai prezicătorului şi se întrebă dacă umbrele lor ştiu într-adevăr că se află pe malul unui râu, unde spintecă un iepure cu arma care-i străpunsese. Clătinând din cap, curăţă carnea de pe oase. Apoi spuse:

— Am nevoie de foc.

— Ia flacără, dar fă-ţi focul tău.

Evip tăcea. Ulise adună crenguţe uscate şi lemne uitate de apă, luă flacără şi aprinse un foc. Trecu prin faţa femeii, dar era toată acoperită cu o mantie cenuşie, avea gluga trasă şi-şi lăsase bărbia în piept, aşa că nu-i văzu chipul. Crenguţele luaseră foc. Îl hrăni întruna, puse pe foc şi oasele, apoi fripse carnea.

— Mogâldeaţă cu glas de femeie, nu vrei să mănânci?

— Te-am înţeles, zise femeia. Te-am înţeles de cum ţi-am auzit paşii. Dar *mie* mi-e milă, auzi?

— Milă? De cine?

— De voi. Toţi la fel... N-ai să te laşi, aşa-i? Acum, dacă ţi-ai pus în gând, n-ai să te laşi.

Ulise se aşeză. Oboseală şi dezamăgire, gust al cenuşii (numele tău e zădărnicie). Sila şi ura şi neputinţa îl năpădiseră dintr-odată, ca şi cum de la tălpi, suind prin coloanele picioarelor, l-ar fi umplut o mâzgă neagră, i-ar fi prins pântecul şi pieptul şi gâtul, gata să se reverse acum în gură, pe urechi, pe nări, făcând să sară dopurile sticloase ale ochilor pentru a curge lânced din găvanele lor, noroi gras, puturos, pe care nimeni şi nimic nu-l mai putea stăvili.

— Aş vrea să mă las, şopti. Dar...

— Minţi, şuieră un glas dogit. Mă minţi pe mine, aşa

cum te minţi. N-ai să te laşi.

Vorbe. Încă. Mereu şi mereu... Aşa că rosti moale:

— Poate că ai dreptate. Deşi dezgustul...

— Dezgustul? strigă însă femeia.

N-ar fi crezut-o în stare de atâta putere. Sub mantia cenuşie trupul se îndreptase, se încorda.

— Ia şi mănâncă, spuse împăciuitor.

Dar, fără a se ridica, femeia se răsuci atunci pe loc, ajutându-se cu mâinile şi cu picioarele acoperite de pulpana mantiei. Avea gesturi sacadate şi, ca nişte capete, genunchii îi împungeau postavul prăfos. De sub gluga care-i ascundea faţa ieşea un geamăt întretăiat. Descinsă de pe un alt tărâm, neomenească, se zbuciuma între focurile aprinse pe mal.

— Ce urmăreşti? Ştiu ce urmăreşti, răsună glasul bătrân. Asta!

Şi, făcându-i faţă, femeia îşi zvârli capul pe spate. Gluga lunecă. Totodată braţele îi zvâcniră de sub faldurile mantiei. Şi Ulise văzu solzii livizi şi rănile, nasul mâncat şi cioturile mâinilor.

— Nu asta am vrut, spuse cu blândeţe, mirat că nu se simte răscolit de oroare, ci doar de imensa milă pentru blestemul ce lovise femeia necunoscută. Faţă de Elena am fost la fel, otrăvit de milă. Ştiam odinioară ce e mila?

Dar nefericita îl înfruntă cu ură:

— Minţi! Toţi, toţi... vă ştiu. Până la capăt, cu preţul suferinţei voastre, cu preţul suferinţei celorlalţi. Numai să aflaţi, să vedeţi. Priveşte! Am fost ca tine şi nu ştiam ce moarte coace în mine, mai cumplită ca toate morţile. Priveşte. Acum putrezesc pe picioare. Cască ochii, satură-te privind. Bucură-te că nu eşti şi tu la fel...

— Sunt la fel, spuse rar Ulise. Dar nu se vede încă.

Încremenită, femeia îl privi lung, cu o sălbatecă speranţă. Pentru o clipă păru să reînvie.

— Nu, spuse ea apoi, nu se vede.

Şi începu să plângă. Focurile descrescuseră, din râu urcau fuioare de neguri.

— Cum te cheamă? întrebă Ulise pentru a-i abate gândurile şi, când ea răspunse printre hohote:

Briseis..., regele se simţi strâns într-o tunică de gheaţă şi-şi auzi dinţii scrâşnind.

Albă, Briseis în cortul lui Ahile... Prădând Hrisa, Agamemnon pune mâna pe Hriseis, fiica preotului Hrises. Când acesta vine s-o răscumpere la corăbii, regele regilor îl alungă. Dar Zeus trimite ciuma în tabără şi Agamemnon e nevoit s-o înapoieze pe Hriseis, luându-i-o în schimb lui Ahile pe Briseis.

Cearta cu Ahile. Mânia şi retragerea Mirmidonului în cort... Soare, totul se petrecea în soare şi erau tineri şi strălucitori până şi în sudalme, zei nărăvaşi, egoişti, sub zidurile Troiei.

— Briseis, repetă Ulise. Şi Agamemnon te-a luat cu el la Argos...

Fulgerător, gluga acoperi faţa sluţită şi glasul femeii tremură:

— M-ai cunoscut?

— Nu, minţi Ulise. Dar cine n-a auzit de Briseis?

— Ciudat, eşti încă tânăr.

— Tata a luptat la Troia.

— Aşa... Ei bine, da, Agamemnon m-a dus la Argos. Ahile murise... Dar am fost răzbunată. Cu ochii mei l-am văzut pe Atrid răpus, zbătându-se în năvodul zvârlit de Clitemnestra. Răcnea ca o fiară şi-mi vârâsem unghiile în palme ca să nu chiui, îmi încrucişasem picioarele ca să nu joc... Egist era şi el un ticălos, dar pentru mine rămâne bărbatul care l-a răzbunat pe

Ahile. Căci l-am văzut pe Agamemnon mort şi însângerat şi am înălţat mulţumiri zeilor. Apoi...

Însufleţirea o părăsi şi Briseis păru că se ghemuieşte, se strânge în ea însăşi.

— Apoi? şopti Ulise.

— Clitemnestra n-avea ochi să mă vadă, dar Electra a fost bună cu mine. Ore întregi plângeam împreună. O lăsam să vorbească de Agamemnon ca să-i pot vorbi de Ahile... Şi a venit Oreste. Ştiam ce plănuiau şi am tăcut. Între timp îl cunoscusem pe Egist, era la fel de desfrânat ca Agamemnon...

Dar când s-a prăbuşit sub loviturile lui Oreste mi s-a ivit pe faţă prima pată. De atunci rătăcesc şi fug de oameni. Nimeni nu-şi mai aminteşte de alba Briseis, până şi mie îmi vine greu să cred că Ahile m-a iubit şi că a fost o vreme când căpeteniile lumii greceşti s-au certat din pricina mea...

Tăcut, Ulise înfipse cuţitul într-o bucată de carne şi i-o întinse. Bătrâna o apucă, ferindu-se să atingă arama. Şi mâncară, între cele două mormane de jăratec.

— După amar de ani, zise într-un târziu Briseis, eşti primul om care s-a dovedit bun cu mine. Nu vreau să ştiu cine eşti. Dar împlineşte-mi o ultimă rugă.

Pornit din mogâldeaţa cenuşie, glasul dogit se ridica monoton şi Ulise încerca zadarnic să-l lege de amintirea iubitei lui Ahile. Mereu îmbujorată, fata avea o aluniţă în colţul ochiului stâng. O trestie albă cu o coamă de păr negru... N-o va mai vedea decât sub înfăţişarea cumplită pe care Moira i-o hărăzise. Nimic din ce fusese nu mai era, vremea soarelui apusese pentru totdeauna, iar adevărul vorbea cu glasul spart ce răsuna acum pe un mal nisipos, la mii de stadii de mormântul lui Ahile. Unde-i Ahile? Iubite, mi-e lene...

— Nu spui nimic, rosti jalnic Briseis şi Ulise îşi dădu

seama că n-o mai ascultase.

— Iartă-mă.

— Te rugam să-mi iei viaţa, spuse simplu Briseis. Eu nu sunt în stare.

Astipil. Teoclimene. Un iepure. Şi acum Briseis...

Singurul care nu voise să moară era Astipil, deşi se ştia condamnat. Teoclimene pornise în întâmpinarea morţii, iepurele apucase să moară. Briseis era o moartă vie. Ce gânduri îmi trec prin minte?

Oameni şi iepuri... Privi cuţitul. Şi mereu şi mereu, ca un val legănat sub frunte, cântecul Eurinomei: Unde-i Ahile? Iubite, mi-e lene...

— Pentru Ahile, spuse Ulise. Pentru tabăra de pe plajă şi pentru cei tineri şi strălucitori sub, soarele Troiei.

Se ridică în picioare. Încet, stăpânindu-şi un hohot de plâns, se ridică şi Briseis. Şi-şi desfăcu mantia, la piept.

— Pentru alba Briseis, mai spuse regele, înfigând cuţitul.

Şi bătrâna rămase o clipă în picioare. Buzele i se mişcară. Şopti:

— Om... bun...

Apoi i se muiară genunchii şi căzu ca o păpuşă de cârpă. Iar lui Ulise i se păru că sângele lui se scurge în nisip şi că trupul nu-i mai e decât învelişul foşnitor, tăinuind un gol pe care nimic nu-l va mai putea umple. Fără a-şi lua privirile de la mormanul care fusese Briseis şi din care doar mâinile răsăreau, ca două cioturi cenuşii, îşi spuse că murise atât de uşor pentru că era pe trei sferturi moartă şi pentru că celălalt sfert tânjea demult după moarte. Şi-şi mai spuse că şi locul lui era în pajiştea cu asfodele, printre cei în mijlocul cărora se visase.

— Putem pleca, spuse Evip.

Atunci, întorcându-şi capul, Ulise îl privi.

— Ştiai. De asta m-ai adus aici.

— Putem pleca, repetă Evip.

— Câţi morţi o să mai las în urmă? Eşti în stare să înţelegi că fiecare dintre ei pleacă ducând şi câte ceva din mine?

Dar Evip nu se osteni să răspundă. Ridicându-se pe labele dindărăt, bătu din aripi. Toate bucăţile de lemn de pe liziera nisipoasă se puseră în mişcare şi se adunară într-o stivă. Apoi, sub ochii lui Ulise, trupul înfăşurat în mantia cenuşie se ridică, pluti şi se lăsă peste stiva sărăcăcioasă. Îndată cele două grămăjoare de jar zburară, tăciunii incandescenţi se înfipseră în interstiţiile lemnelor şi, peste puţin, limbile de foc începură să salte.

— Putem pleca, spuse pentru a treia oară Evip.

Şi porniră în josul râului, urmându-şi drumul spre mare.

— Ai noroc, râse marinarul arătându-şi dinţii, albi ca albul ochilor lui. În rest, toată faţa îi era mâncată de o barbă neagră care-i invada pometţii, fruntea îngustă abia i se zărea printre laţele coborând până în dreptul sprâncenelor, chiar şi pe nas îi creşteau peri negri. Nu tragem niciodată aici, dar ni s-a stricat apa...

— Încotro porniţi? întrebă Ulise, cu ochii la corabia oprită ceva mai încolo, în larg.

Semăna destul de bine cu butoiul lui El-Melek, doar că era mai puţin butucănoasă. Alungit, trupul corăbiei se ridica la pupă într-o curbă graţioasă, sfârşind cu o sculptură înfăţişând gâtul şi capul unei păsări de mare.

— Ne întoarcem în Lemnos.

Păcat, vru să spună Ulise. Aveam treabă tocmai în

partea cealaltă, în Ithaca. Dar se auzi rostind:

— Se potriveşte numai bine. Vin cu voi.

Şi, încredinţat de zădărnicia oricărei împotriviri, se suflecă şi intră în valuri. Căpitanul, un bărbat vesel pe nume Orsiloh, îi luă suliţa şi o culcă pe punte, apoi îl întâmpină prieteneşte.

— Mă bucur că vii cu noi. Aşa o să mai am şi eu cu cine schimba o vorbă... Venim tocmai din Corcyra şi mai avem în faţă un drum lung.

— Aţi oprit cumva şi în Ithaca?

— Bineînţeles. Se zice că bătrânul Ulise e încă verde.

Orsiloh părăsise Ithaca înaintea lui. Atunci, lăsându-l pe căpitan să-şi vadă de treburi, se rezemă de balustradă. Nimeni nu părea, să-şi fi dat seama de prezenţa lui Evip, deşi grifonul se afla lângă el.

— Încotro mergem? întrebă în şoaptă.

— La Troia.

O nelinişte bucuroasă şi, pentru o clipă, totul fu altfel, totul fu la fel, şi Ulise cel de cu ani în urmă se îndreptă spre Troia. Prin faţa ochilor i se învălmăşeau corăbiile flotei greceşti, Agamemnon şi Menelau, Ahile şi Nestor şi Aiax şi Diomede, soare, soare şi clinchet şi sclipăt şi râsul nepăsător, mirosul curelelor... Închise ochii şi până şi glasurile celor de pe corabie fură glasuri de odinioară,

Polites, Euriloc, Perimede... o, zei, încrederea şi certitudinile unei tinereţi entuziaste, agresive şi certăreţe, până şi Elpenor, până şi Eupites, toţi tineri şi strălucitori în drum spre Troia, ha-ha, spre Troia cea sulemenită, cuib de fătălăi mai deprinşi cu dansurile decât cu spada, se zice că până şi bărbaţii umblă acolo înfăşuraţi în năframe cu ciucuri şi-şi leagănă şoldurile în mers, bietele troiene, lasă că venim cu tot ce trebuie, n-am uitat nimic acasă, băieţi, un cântec

pentru regele Ulise...

— Un cântec pentru regele Ulise!

Deschise ochii. Al cui fusese glasul? Orsiloh se îndrepta spre el râzând cu toţi dinţii, dar o ceaţă părea să-i stăruie pe faţă, trăsăturile nu i se vedeau şi ceva se zbuciuma sub masca de aburi. Opintit pe cele două lopeţi ale cârmei, marinarul în picioare la pupă avea şi el un văl pe faţă, iar puntea e plină de oameni mascaţi.

— Orsiloh! strigă Ulise, dar ceaţa se destramă fără veste şi Orsiloh nu mai e Orsiloh.

Ne-a luat cu el Ulise la Troia...

cântă acum Polites, tânăr şi strălucitor.

La Troia, la Troia...

urlă corul (Euriloc, Perimede, Elpenor şi toţi ceilalţi), iar Ulise se clatină tremurând, gâfâie, răcneşte:

— Evip!

— Evip! Evip! încuviinţează corul. Cântă cu noi!

Ne poartă peste valuri...

hârâie Evip, iar corul reia:

La Troia, la Troia!

Era noapte şi s-a făcut zi şi soarele e soarele de atunci, agresiv, entuziast şi tânăr. Sfinte umbre, fie-vă milă, Ulise se clatină şi lacrimile îi şiroiesc, se pierd în mătura bărbii, nu vă jucaţi cu mine, atâta fericire nu încape într-o inimă de om, sunt un om, prieteni, iubiţilor, n-aş da nălucirea asta pe tot aurul lui Menelau, plecaţi, rămâneţi, străpungeţi-mă cu spadele voastre şi luaţi-mă cu voi acolo unde au coborât Astipil, Teoclimene şi Briseis, dar alte cuvinte se adună, gâlgâie, bolborosesc în gâtlej şi Ulise le scuipă deznădăjduit, strigă:

— Evip, încetează! Oh, încetează...

— Nu-i place, spune Evip. Ştiţi că nu-i place. De ce mă tot puneţi să cânt?

L-au înconjurat cu toţii (am să-mi pierd minţile) şi Polites (dragul, bunul meu Polites) i-a pus mâna pe braţ. O mână caldă, puternică.

— Ulise...

— Nu-i cu putinţă, Polites. Se sileşte să-şi stăpânească tremurul glasului, cu dosul palmei şi-a zvântat obrajii. Înţelegi, ştiu foarte bine...

Dar vorbele nu se lasă rostite, nu-i poate spune că ştie cum a murit, că se afla pe punte când Scilla l-a înşfăcat împreună cu încă cinci marinari şi i-a devorat pe insulă, sub ochii lui, la intrarea peşterii.

— Cred că nu te simţi bine, spune Polites. Du-te şi te întinde, slăvite...

— Dar Evip? strigă Ulise. Ce caută Evip pe corabie?

— E mascota noastră. Ai uitat cum l-ai găsit într-o dimineaţă pe muntele Nerit şi cum te-a urmat ca un căţelandru?

Învins, Ulise încuviinţează, dă din cap.

— Eupites, mai porunceşte Polites, ajută-l pe rege.

Şi Eupites, tânăr, se arată cu măturoaiele sprâncenelor lui de sub care ochii fug într-o lature.

— Astipil, spune Ulise.

— Cum? Sprijină-te de umărul meu, mărite rege.

Toate bucuriile îmi sunt otrăvite. Singur dintre toţi, ştiu. Să ştii. Să taci. Asta simţeai întruna, Teoclimene?

— Nu mai e nevoie, Eupites. Mă simt mai bine. Du-te.

— Cum doreşti, slăvite.

— Eşti un ticălos, Evip.

Sunt singuri. Ceilalţi s-au dus la rosturile lor sau joacă arşice lângă catarg.

— Niciodată mulţumit, se supără Evip. Am vrut să-ţi fac o plăcere.

Îmbufnat, se retrage, se lungeşte pe punte.

Coada îi biciuieşte scândurile. Şi Ulise îşi spune că l-a certat, poate, degeaba. A făcut totul cum nu se poate mai bine, toată marea e înţesată de corăbii, umbre de corăbii, dar dacă s-ar apropia şi ar sări pe puntea uneia dintre ele l-ar găsi acolo, de ce nu, pe Menelau cel de pe vremuri, pe Nestor sau pe Ahile. Îngrozit, se întreabă ce i-ar spune unui Menelau în care nu va putea să nu-l vadă pe cinicul obez de care se despărţise de două zile, unui Nestor căruia înţelepciunea nu-i folosise la nimic, unui Ahile a cărui Briseis o înjunghiase cu o zi în urmă. Dar Ahile nici n-a apucat s-o cunoască.

Anii se încalecă, trecutul e viu aici, vraja lui Evip a despicat o falie în timp şi iată-mă pornind pentru a doua oară spre Troia, tânăr ca Ulise, bătrân ca Ulise, totul e din nou ca odinioară, când marea şi flota, oamenii şi regii erau una.

Doar el şi Troia nu mai sunt la fel. Deşi se apropie unul de alta, atâta vreme cât îi mai despart o mie de paşi, o sută de paşi, zece, trebuie să alunge amintirile. O bucurie mincinoasă, bineînţeles, şi şubredă, dar nu toate bucuriile sunt mincinoase şi nu ne încântă oare numai pentru că nu ştim cât sunt de şubrede? La capătul drumului, Troia, ultima confruntare. Până la ea, nu-mi spulbera, lucidă Atena, sfâşietoarea minciună a visului îngăduit numai pentru că tu m-ai întinerit şi mi-ai redat aurul din plete şi vigoarea braţelor.

— Iartă-mă, Evip, spune Ulise apropiindu-se de grifonul care-şi rumegă supărarea. Ca întotdeauna, ai dreptate. Îţi mulţumesc.

— Omule Ulise... răspunde Evip, şi regele nu ştie dacă a pus în cuvinte dispreţ sau compătimire.

Dar nu mai are ochi pentru Evip. E tânăr cu ceilalţi şi-i vine să râdă prosteşte ca Elpenor când vântul îi

bate în faţă şi corabia sare peste valuri ca un delfin, pentru că îşi simte faţa udă şi buzele sărate, dar mai ales pentru că se află acolo, în drum spre Troia, spre Troia unde Elena îl aşteaptă s-o scape de Paris şi unde se va bate în aşa fel încât numele lui va răsuna în toate limbile pământului.

— Prieteni, strigă, vom zări curând în dreapta insula Afroditei. Să ne spălăm pe mâini şi să înălţăm rugăciuni zeiţei.

Şi toţi se spală pe mâini, iar când trec prin dreptul Cytherei o slăvesc pe aceea care le-a prilejuit bucuria de a înfrunta depărtările şi de a purta un război ce va rămâne în amintirea oamenilor.

— Elpenor, întrebă apoi Euriloc, ce faci de cum intri în cetatea lui Priam?

— Întâi şi întâi? Trag un chiot...

Şi râde, şi din nou râd cu toţii şi, ca nişte animale tinere, se hârjonesc pe punte. N-au nevoie să-şi vorbească, se înţeleg din priviri. Ştiu că lumea întreagă le urmăreşte înaintarea pe marea Egee (cea mai mare flotă care a înfruntat vreodată valurile), ştiu că dreptatea e de partea lor (au pornit s-o readucă pe Elena în palatul lui Menelau), ştiu că trăiesc marea aventură din care se vor înapoia încărcaţi de glorie (dar şi de pradă, ceea ce, bineînţeles, nu supără pe nimeni). Fiecare visează prima luptă, primul troian pe care îl va despuia de arme şi podoabe, clipa când va năvăli în cetatea cucerită pentru a face tot ce-i trece prin minte, cruţând sau ucigând, siluind, jefuind, dând foc într-o dezlănţuire fără oprelişti. Pe zei! numai gândul ăsta te face să-ţi pierzi minţile şi umbli ca un leu în cuşcă gemând de nerăbdare, tremurând de nerăbdare, mai repede, trageţi de vâsle, urniţi lada asta care scârţâie din încheieturi şi pare încleiată pe

valuri, la capătul drumului sunt luptele Troiei, aurul Troiei, femeile Troiei, tot ce se zbate în visele noastre şi face să fiarbă sângele în cazanele de bronz ale trupurilor gata să plesnească...

Atunci când nu mai poate îndura, câte unul se repede, izbeşte la întâmplare şi lupta se încinge, otgoanele şi nodurile muşchilor se umflă, iar braţele strâng, trupurile pârâie, tălpile izbesc scândurile şi buhaii gâfâie leoarcă de sudoare, se rostogolesc pe punte şi se descleştează într-un târziu, buimaci, rânjind uşuraţi.

Fecioară Atena, ia-mi gândurile celuilalt Ulise, se roagă regele, dar Atena nu-l aude şi, printre ai lui, tineri şi strălucitori aşa cum i-a visat, tânărul

Ulise trece stânjenit şi singur. Nu-i recunosc, sunt alţii... E cu putinţă ca Evip să se fi înşelat? Să le fi înviat trupurile fără să le poată dărui adevărul simţirii, al gândurilor?

— Perimede, bunul meu Perimede, de la Elpenor nu mă aştept la nimic de seamă, dar ce ai să faci tu, o dată pătruns în Troia?

— L-ai auzit? O să chiuie... şi Perimede râde, bătându-se cu palmele peste pulpe. Apoi, serios deodată: M-am gândit mult. O să fiu cu băgare de seamă. Nu scap o casă. Le cercetez pe rând şi-mi aleg trei... nu, cinci fete. Cele mai frumoase. Aici e aici, în zăpăceala iureşului te poţi înşela... E greu să-ţi păstrezi sângele rece, ştiu, dar eu am să aleg cu grijă. Cele mai frumoase fete din Troia, divinule. Numai pentru mine.. Ce zici?

— Fete frumoase găseşti peste tot, Perimede.

— De-ale noastre?... E vorba de troiene, slăvite! şi glasul i se pierde într-o şoaptă umedă: Se spune că ucenicesc de mici într-un templu al Afroditei. Învaţă de

zece ori câte zece feluri de a iubi, n-ai auzit?

Dintr-o lume a viitorului, care numai pentru Ulise e trecut, şoapta lui Eupites, tulbure, pătimaşă, răsună pe punte: Femei... şi tripiede de aur... Iar văzând zâmbetul înţelegător al lui Astipil, Ulise, repetă înmărmurit:

— Tripiede de aur...

— Bine, am să fac eu destule fapte vitejeşti pentru ca nimeni să nu mă uite la împărţirea prăzii, îl încredinţează Perimede. Dar cinci fete, înţelegi, cele mai frumoase din Troia...

E roşu la faţă şi zâmbetul care-i umezeşte buzele e zâmbetul lui Menelau. Evip nu s-a înşelat niciodată. Şi dacă, totuşi, de data asta?

— Aminteşte-ţi, Perimede. Dreptatea... o lume mai bună...

Cuvintele i se sleiesc pe buze şi, sub privirile celuilalt, Ulise e acum, la fel de roşu. De ruşine.

— Fără îndoială, spune repede Perimede. Ce, parcă nu ştim? Ne-ai vorbit de atâtea ori... Elena... şi toate celelalte... cum să nu!

Apoi se repede spre Euriloc şi amândoi şuşotesc, trăgând cu coada ochiului către Ulise, mereu mai străin şi mai singur. Ciudată răzbunare, Polifem!...

Vicleşugul din viitor se întoarce împotrivă-mi, din trecut. Nimeni. Acum, într-adevăr, sunt Nimeni.

— Nu te necăji, spune însă Polites apropiindu-se. Eram de cealaltă parte a catargului şi v-am auzit. Nu-l ştii pe Perimede...?

— Nu, şopteşte Ulise. Are faţa trasă şi-şi muşcă buzele. Şi toţi ceilalţi... Dragul, bunul meu Polites, îţi dai seama?

— Trebuiesc ţinuţi în frâu, slăvite. Nu-s nici mai buni nici mai răi decât atâţia alţii.

— Nu mai am încredere, Polites...

Dar inima-i e deodată fierbinte şi valul de căldură îi cuprinde pieptul, se răspândeşte în trupul tânăr înainte ca Ulise să-şi fi dat seama că nu mai e singur.

— Nu ţi le mai pune pe toate la inimă, adaugă Polites. O să fie bine, ai să vezi... şi din nou regele nu-i poate spune că ştie cum au să fie toate şi nici că îi mulţumeşte de dincolo de perdeaua mânjită a treizeci de ani pentru că el, Polites, nu l-a dezamăgit.

— Dragul, bunul meu Polites...

— O lume mai bună, visează acum Polites. Dreptate... Face să lupţi, Ulise, şi face să trăieşti!

— Dar să mori?

— Nu murim noi cu una, cu două! Râsul lui Polites mătură puntea, goneşte peste marea înspumată. Am în mine o poftă de viaţă că ar ajunge pentru încă douăzeci...

Dar undeva, în peştera unui viitor, pândeşte Scilla, monstrul cu şase gâturi cât şase şerpi purtând şase capete, şase boturi cu câte trei rânduri de dinţi.

Numai o asemenea iasmă a putut zdrobi vigoarea lui Polites. După Troia, după toate încercările din vremea întoarcerii.

Simţind că nu mai poate înfrunta privirile strălucitoare, Ulise îşi întoarce faţa. Şi umbra severă a lui Teoclimene se înalţă din valuri.

Corăbiile lunecă printre insule, din când în când opresc, şi marinarii coboară, pe rând, după hrană şi apă proaspătă. Ulise i-a însoţit prima dată şi a încercat zadarnic să-i înfrâneze atunci când, la marginea unei păduri, au dat peste o mică aşezare.

Acum rămâne pe punte şi se retrage de îndată ce oamenii întorşi de pe uscat îşi povestesc isprăvile.

Aşa se vor purta şi la Troia. Nu le poate vorbi despre

Circe, vrăjitoarea care îi va preface în porci, nici despre insula Soarelui unde, neţinând seama de rugăminţile lui, vor ucide boii lui Apollo şi-şi vor atrage astfel mânia lui Zeus, care le va trăsni corabia, îngăduindu-i numai lui să ajungă pe insula lui Calypso.

Toate se vor petrece mult mai târziu, pe lungul drum al întoarcerii şi, timp de ani de zile, Ulise avea să creadă că era vorba de întâmplări nefericite, iscate de ura pe care i-o purta Poseidon. N-am ştiut cu cine am părăsit Ithaca. Dar un gând îl urmăreşte, otrăvindu-i ceasurile, faptul că nu-şi dăduse seama cine îi erau tovarăşii nu însemna oare că fusese deopotrivă cu ei? Privindu-i acum, cu o milă în care intră un dram de silă, îşi simte sufletul sfâşiat. Atât de rar, şi doar lângă Polites mai încearcă fericirea contopirii cu tinereţea lui regăsită, încât se surprinde dorind să ajungă mai repede la Troia, numai pentru că ţinta înseamnă sfârşitul călătoriei.

Într-un rând, rezemat de catarg, îşi aminteşte cum demult, în copilărie, Laerte îi pusese o dată în braţe un mare pachet verde, legat cu rafie. Se apucase să-l desfacă şi înlăturase mai întâi o uriaşă frunză de brusture, care acoperea o altă frunză, roşie. Tot mai nerăbdător, despăturise frunze de toate soiurile şi petice de ţesături sclipitoare. Pachetul se micşora văzând cu ochii şi el tot mai despuia înveliş după înveliş. Îi trecu prin minte că Laerte făcuse o glumă dându-i pachetul, dar regele de atunci al Ithacăi nu-l slăbea din ochi şi Ulise nu îndrăzni să se oprească înainte de a desface şi cea din urmă frunzuliţă, care învelea o boabă străvezie. Nedumerit, o duse la gură. Era amară.

— Ţine minte. Ai să fii rege. Adevărul se ascunde sub învelişuri amăgitoare, dar e ades amar, spuse

Laerte, căruia îi plăcea să vorbească în pilde.

Rezemat de catarg, Ulise zâmbeşte. Căci pilda lui Laerte învie prea târziu: regele are acum nu gura, ci sufletul amar.

— Prost a fost iscusitul Ulise, îi spune mai apoi lui Evip, care-l priveşte ţintă cu un ochi de aur şi de sânge.

Grifonul rosteşte din nou:

— Omule Ulise... şi nici acum nu se poate şti dacă glasul lui poartă compătimire sau dispreţ.

Au lăsat în urmă furtuni, fapte la care regele n-a luat parte şi pe care preferă să nu le afle. Apele albastre clatină corabia ca o doică legănând un prunc.

— Pământ în stânga! vesteşte Elpenor din vârful catargului şi Ulise recunoaşte cel dintâi coastele insulei Tenedos, al cărui nume nu spune încă nimic nimănui, deşi îndărătul ei se vor ascunde corăbiile flotei greceşti atunci când troienii vor descoperi pe ţărm uriaşul cal de lemn.

Forma stâncilor e cea rămasă în amintire. Pe punte, regele le vede apropiindu-se şi, spunându-şi că ele, măcar, sunt aşa cum le ştia, se simte din nou aproape de Teoclimene. În tot timpul călătoriei, asemenea prezicătorului, a trebuit să înăbuşe în el amintirile din viitor. Ar vrea să se gândească la asta mai pe îndelete, şi-a mai spus cândva că taina prezicătorilor nu ţine, poate, decât de darul lor de a retrăi un trecut ce revine periodic, ascultând de aceeaşi lege a rotirii ce perindă căluţul de lemn la anume răstimp prin faţa celui ce priveşte goana căluşeilor, dar era obosit atunci şi totul se petrecea într-o tulburare a minţii, acum e altfel, ştie, se gândise la Parce, la împrejurările, câteva, reluate şi refolosite la nesfârşit pentru că oamenii n-au răgazul să-şi amintească, trăiesc puţin, lui însă i-a fost dat să

vadă căluţul de lemn rotindu-se de două ori, aşa că ştie şi cum arată şi pe unde va trece şi ar putea prezice viitorul, dacă n-ar fi încredinţat că e uneori mai bine ca oamenii să nu afle ce îi aşteaptă... şi uite că a ajuns la vorbele lui Teoclimene, care nu voia să-i destăinuie tâlcul macilor din vis, ai macilor veniţi pe mare, cu care îl împodobise femeia cu faţa acoperită. Ce împrejurare se repeta atunci, cunoscută lui Teoclimene, pentru ca bătrânul să-i poată prezice crima lui Telemac?

— Priveşte, mărite rege... strigă Polites de la celălalt capăt al punţii şi, cum se grăbeşte să se apropie, fâşii de neguri i se vălătucesc pe faţă.

Toate capetele au dispărut iarăşi pe după glugile de aburi, destul de străvezii pentru a trăda frământarea zvâcnită de sub ele. Şi, liniştit acum, cu un amestec de uşurare şi de tristeţe, Ulise recunoscu faţa blajină a lui Orsiloh şi glasul lui întregind fraza începută de Polites:

— ...ai ajuns.

Ulise întoarse spatele stâncilor din Tenedos. Dincolo de fâşia de coastă, o cetate cu ziduri mai scunde decât îşi amintea. În zare, pe malul Hellespontului, movila de piatră ce acoperă urna de aur lucrată de Hefaistos şi în care osemintele şi cenuşa lui Ahile sunt amestecate cu





7

Se despărţiră schimbând vorbe frumoase, Orsiloh neostenind să-i mulţumească cinstitului Castor pentru plăcutele convorbiri din timpul călătoriei. Ulise se uită la Evip, dar grifonul părea de piatră. Trecuse de prânz. Cu suliţa în mână, Ulise atinse ţărmul Troiei. Şi un nor acoperi soarele când regele se îndreptă cu paşi mari spre locul unde, cu ani în urmă, se înălţa tabăra grecească.

Nu văzu însă nicio urmă a trecerii Aheilor pe pământul străin şi doar numărând paşii se opri acolo unde ştia că-şi întinsese cortul. Ştia sau credea? Un smochin creştea pe locul unde se zbuciumase înflăcărat, nerăbdător, unde urzise planuri.

Pescăruşii scârţâiau avântându-se în larg. Eficace, mătura anilor trecuse peste întinderea înnobilată de istorie şi nimeni n-ar fi deosebit-o de oricare loc unde niciodată nu se petrecuse nimic. Ridică din umeri, corectându-se. Unde el nu ştia să se fi petrecut ceva... Oriunde sapi descoperi un topor de piatră, un ciob de oală, un vârf înverzit, de săgeată.

El-Melek avusese dreptate, războiul Troiei era unul printre multe altele. Ce-ar găsi săpând pe locul unde îşi înălţase cortul? Nici vise, nici speranţe.

— Cauţi amintiri, străine?... Cu greu se mai găseau, acum câţiva ani. Am şi eu acasă un pumnal ştirb.

Un băiat de vreo optsprezece ani, cu ochii ca două măsline coapte.

— Ştii, deci, ce a fost aici?

— Tabăra ticăloşilor.

Ulise se aşeză. Acolo unde şezuse, cu înfăţişarea lui de acum. Liniştit, băiatul se ghemui lângă el, pe vine.

— Ticăloşi, repetă Ulise. Erau încredinţaţi că au dreptate.

— Ei aşi! i-o reteză băiatul. Care dreptate? Am năvălit cumva noi peste ei şi au trebuit să-şi apere căminele? Am dat oare foc cetăţilor greceşti?

— Mă tem că se cuvine să porneşti de la cauză, şi nu de la efect.

Dar, încruntat acum, băiatul îl privi dintr-o parte.

— Mă tem că te pregăteşti să-mi torni braşoavele cu Elena...

— Cum?... Nu, zise Ulise. Nu.

Şi se simţi umilit. Din pricina răspunsului?

Fiindcă şi el crezuse cândva în acele braşoave?

Ţipetele Elenei îi răsunau în urechi, aşa cum le auzise în palatul lui Menelau, şi privirile nu i se dezlipeau de pe smochinul crescut pe locul cortului. De câte ori mâncase acolo smochine?

— Atunci? se încăpăţână băiatul. Apoi începu să râdă: Vă ştiu eu, pelerinilor. Tatăl tău a luptat aici, aşa-i? Ai venit să te reculegi, să-ţi înalţi sufletul...

— Poate...

Îl asculta cu o ureche. Din întinderea moartă smochinul răsărea, viu. Încă un adevăr. Ce să-i spună

băiatului? De fapt, nu-i venea să spună nimic.

— Şi bunicul meu a luptat aici, vezi tu? Dacă l-ar fi întâlnit atunci pe tatăl tău s-ar fi năpustit unul asupra celuilalt şi s-ar fi schilodit cât ai zice peşte. Şi uite că noi stăm alături şi vorbim despre ei.

— Cum te cheamă? întrebă Ulise.

— Hector. Nu, nu mă trag din neamul lui Priam.

Suntem acum mulţi Hector în cetate... Cum ţi se pare?

— Numele? Frumos. E bine că-i păstraţi amintirea.

— Lasă numele. Cetatea. Cum ţi se pare Troia de acum?

— Nici n-am apucat s-o văd, zâmbi Ulise. Abia am venit.

— Şi te-ai dus întins la locul amintirilor nepieritoare...

— Unde am găsit un smochin.

— Pe care nu-l poţi căra acasă!... Dar negustorii au fost mai harnici. Au apucat să sosească din Argos, din Lacedemonia, din Creta... Şi, deşi s-au întors cu mâinile goale sau cu câteva fleacuri, se pare că nu mai pridídesc vânzând săgeata otrăvită a lui Paris, smulsă din călcâiul lui Ahile, coiful lui Agamemnon, cupa lui Menelau şi aşchii din calul de lemn al lui Ulise.

— Mă cheamă Castor, spuse Ulise.

Aşadar, vechile glorii căzuseră pe mâna telalilor.

Totul e calp, până şi semnele trecerii noastre. Măsluite, mormanele de haine vechi, podoabele sparte şi amintirile.

— Ştii ceva, rupse Hector tăcerea, dacă te-ai recules îndeajuns te iau cu mine în cetate.

— Îţi voi fi recunoscător, spuse Ulise rotindu-şi privirile peste ţărmul pustiu.

Ţărm dezolant. Ţărm binecuvântat, care-i

înflăcărase amintirile: o fâşie de nisip, apoi pământul de sărătură, albicios, ca presărat cu cenuşă. Dar *este* cenuşă... Ici, colo, trunchiuri schiloade, tufişuri mărunte, ţepoase. Şi zdrenţe de glorii purtate prin văzduh: Regele regilor, Ahile şi mânia lui, Briseis... scaieţi rostogoliţi sub pale de vânt.

— Ăsta cine mai e? întrebă Hector.

Evip hotărâse să se arate. Dar, înainte ca Ulise să poată răspunde, grifonul hârâi:

— Sunt Evip, grifonul lui Castor.

— Hm, făcu Hector. Vii de departe, Castor?

— Din Creta.

— Şi-s mulţi ca el în Creta?

— Atâţia cât trebuie, îl înştiinţă Evip.

— Despre oameni nu se prea poate spune acelaşi lucru, observă Hector şi, adresându-se grifonului, mai întrebă: Şi ce mănânci?

Ulise îşi dădu seama că nu-l văzuse niciodată pe Evip hrănindu-se. Curios, aşteptă şi el răspunsul.

— Oameni, zise grifonul.

Iar Ulise şi Hector se uitară la clonţul lui, scoabă de bronz sclipind în soare, şi tăcură.

— Nu cred că ai haz, rosti troianul, în cele din urmă. Apoi, ridicând din umeri, adăugă: Să mergem, Castor.

Atât de uşor drumul spre Troia, încât nu-i vine să creadă că se îndreaptă spre cetatea pe care a asediat-o timp de nouă ani. Dar poarta e aceeaşi, au refăcut-o aidoma, şi turnurile care o străjuiesc, şi zidurile, parcă ceva mai scunde decât în amintire.

Aici se înălţase calul de lemn (Ulise îi caută pe pământ urmele şi zâmbeşte vinovat când simte privirea lui Hector aţintindu-l batjocoritoare), aici s-au zvârcolit Laocoon şi fiii lui în inelele şerpilor, aici s-a oprit Elena strigându-i pe nume cu glasuri prefăcute şi

ei au tresărit părându-li-se pentru o clipă că-i cheamă într-adevăr nevestele, rămase de cealaltă parte a mării. Urme de roţi. Pâmânt ars de soare. Vânt.

Ca pe oricare poartă, trec pe poarta Troiei, ca oricare stradă, strada albă se întinde paşnic între pereţii orbi. Nimic nu mai aminteşte războiul, noaptea atacului cântată perfid de Evip. Oare numai din pricina asta nu recunosc cetatea? Totul e altfel în lumina crudă, oamenii trec pe lângă ei, privirile le lunecă nepăsătoare peste faţa, peste hainele străinului.

Hector dă lămuriri, dar Ulise nu-l ascultă, se străduie să-şi amintească înfăţişarea Troiei *lui* şi uneori i se pare că recunoaşte o piaţă, colţul unei străzi, nu e sigur, nu poate spune dacă tot ce-l înconjoară e mai frumos sau mai urât, nu mai ştie cât adevăr e în amintirile înceţoşate, acum când le confruntă cu piatra şi cărămida pe care poate pune mâna.

— Templul Atenei, strigă, în sfârşit bucuros de certa coincidenţă a trecutului cu prezentul, iar Hector încuviinţează:

— Da, n-a fost atins.

Şi în clipa acea, pe fereastra lângă care trec, cântecul Eurinamei ţâşneşte, scaldă strada în valurile leneşei lui melancolii:

Apropie-ţi gura de buzele mele,
Lasă-i pe cei ce se-ntrec să te-nşele.
Unde-i Ahile? Iubite, mi-e lene,
Uită de arc şi de coiful cu pene...

Ulise ar vrea să asculte, cântecul e aici la el acasă, dar Hector a luat-o înainte, amândoi pătrund în piaţă (înghesuială, larmă de glasuri) şi cântecul nu se mai aude. Ciudat, acum îmi pare rău. Nici mânie, nici

suferinţă... Ithaca e departe, într-o lume scoasă din lume şi, ca şi el, cântecul Eurinomei le leagă pe amândouă. Hector s-a îndreptat spre una dintre dughenele în care meşterii trebăluiesc, o sandală făcută pentru piciorul unui uriaş spânzură de un lanţ subţire şi se leagănă deasupra uşii înguste, deschisă.

— Ai nevoie de ceva, bunicule? întreabă băiatul.

Bătrânul care bocăne la măsuţa lui îşi ridică privirile. O curea groasă cât degetul îi trece ca o diademă peste frunte şi-i prinde pletele albe.

— Puţină tinereţe mi-ar trebui, băiete. Vezi că Alomaon a deschis azi-dimineață o putină plină... Poate i-a mai rămas un strop şi pentru mine.

Şi râd amândoi, după care Hector îi spune lui Ulise că Alomaon ciobanul e cel mai bătrân om din Troia. Atât de bătrân, că nici la război n-a luat parte.

— Mi-ai adus un muşteriu? întrebă meşterul.

— E Castor din Creta, bunicule. A venit să vadă locurile unde tatăl lui a luptat împotriva noastră.

Bătrânul rămâne cu ciocanul ridicat. Îl aşează pe măsuţă, iese din umbra dughenei mirosind a iuft şi a clei. Clipeşte în soare, pune mâna streaşină la ochi şi se uită la Ulise. E înalt şi drept, n-ai zice că stă cât e ziua de lungă aplecat peste masa scundă, la care meştereşte sandale.

— Din Creta?... apoi zâmbeşte: Nu-i cumva o insulă mai mică?

— L-ai cunoscut pe tata? întrebă liniştit Ulise. Agastrof a fost un luptător vestit.

Dar bătrânul clatină din cap.

— Cine l-a văzut măcar o dată nu-l mai poate uita. Şi eu l-am văzut de aproape, străine, aşa cum te văd... Se furişase în cetate să iscodească, nimeni nu prinsese de veste şi năvălea acum dinspre palatul lui Priam, gonind

spre poartă. Hermes însuşi părea să-i fi împrumutat aripile de la glezne şi Ares înverşunarea. Mahaon al lui Evrimedonte îl recunoscu cel dintâi şi-şi repezi suliţa, dar vârful lunecă pe scutul eroului, care se repezi ca un leu.

Spada i se înfipse necruţător în grumazul lui Mahaon şi, când o smulse, un val de sânge ţâşni din rană. Eram câţiva acolo şi ca un singur om ne-am aruncat să-i tăiem drumul, dar tatăl tău, străine, rotea zece braţe. Unul după altul cădeau vitejii în faţa lui şi el râdea împărţind lovituri năprasnice, ca şi cum sângele l-ar fi îmbătat, iar o putere mai presus de fire i-ar fi călăuzit mişcările. Eu am rămas să-l înfrunt cel din urmă. N-aveam nicio nădejde să-l opresc, dar m-am zvârlit înainte strigând şi am încrucişat spadele. O dată a lunecat în sângele celor căzuţi şi am prins curaj, dar a râs şi şi-a învârtit spada cu atâta dibăcie că nu l-am putut atinge. S-a ridicat, piciorul stâng i se prinsese în cureaua tolbei unuia dintre ai noştri şi din nou m-am repezit cu spada ridicată. Am înţeles însă că un zeu îl apăra atunci când, şontăcăind şi jucând pe loc pentru a-şi desprinde piciorul, a izbutit să-mi zboare arma din mână. Noroc că nu se descurcase din cureaua care-l ţinea locului, altminteri n-aş mai fi aici. M-am aplecat, am cules unul dintre pumnalele scăpate din mâinile celor căzuţi şi m-am ridicat să-i fac faţă. Între timp izbutise să-şi desprindă piciorul. Şi nici azi nu-mi dau seama cum s-a întâmplat, dar şi-a înfipt spada aici, în dreapta, sub lingura pieptului şi a trecut peste trupul meu, gonind pe strada pustie, pe poarta deschisă, până a ajuns în tabăra grecească. Se zice că n-avea nicio zgârietură... Eu am zăcut trei luni încheiate, eram tânăr pe atunci şi viguros, aşa că m-am înzdrăvenit. Dar port pentru totdeauna semnul întâlnirii cu cel ce ţi-

a dat viaţă... şi cu care semeni într-atât încât, dacă n-ai fi prea tânăr, aş zice că-l am în faţă pe Ulise.

— Ulise? strigă Hector.

Ascultase cu destulă nepăsare povestea bunicului, încă una dintre multele ţinând de războiul purtat înaintea naşterii lui şi de aceea împins într-un trecut fabulos, greu de crezut şi oarecum plictisitor, dar nu se aşteptase să audă numele lui Ulise.

Încremenit, privea spre cel ce-şi zisese Castor.

— Pe toţi zeii, şopti, ducându-şi mâna la gură.

Dar, cu ochii în ochii lui Ulise, bătrânul îşi dezveli umărul drept, arătând o cicatrice albă.

— Tata m-a învăţat să cinstesc vitejia, spuse Ulise aplecându-se în faţa bătrânului şi apropiindu-şi buzele de buzele întărite, pe care le croise cu spada.

Se silea să se stăpânească, dar amintirile se zbuciumau în el, întâlnirea cu Elena, baia şi clipele de dragoste furate bătăliei, apoi iureşul sălbatec pe străzile celeilalte Troie şi lupta nebunească, inegală, în care se zvârlise cu înăbuşitoarea vitalitate ce se cerea cheltuită, expulzată din trupul devenit invulnerabil... Calm, cu zâmbetul care-i însoţise cuvintele: Nu-i cumva o insulă mai mică? bătrânul stătea drept în soarele Troiei.

— Telemac, mi se pare? întrebă. Şi adăugă: Mai trăieşte Ulise?

— Trăieşte, răspunse Ulise. Şi s-ar bucura să te ştie în viaţă.

Bătrânul dădu din cap. Privea acum forfota pieţii.

— A trecut multă vreme... Fireşte, e rege în Ithaca şi e Ulise, iar eu un biet meşteşugar. Dar m-am întrebat de multe ori ce ar face dacă soarta ne-ar pune din nou faţă în faţă...

— Ce am făcut şi eu, răspunse Ulise. Şi asta!

Culcând suliţa, apucă lemnul cu amândouă mâinile şi-i întinse bătrânului arma care îl însoţise la Troia, în rătăcirile întoarcerii, în anii petrecuţi în Ithaca şi în noile lui peregrinări. E suliţa lui Ulise.

Cuţitul lui Astipil în pieptul lui Briseis, suliţa mea la Troia. E un tâlc aici?

— Nu mă credeam vrednic de un asemenea dar, spuse încet bătrânul luând suliţa din mâinile lui Ulise.

Ca fermecat, Hector îşi apropie degetele de vârful sclipitor. Dar, de parcă s-ar fi fript, le trase repede îndărăt şi le duse la buze.

— Ce faci? întrebă Ulise.

— Suliţa lui, şopti băiatul.

— I-aş face şi eu un dar, zise atunci bătrânul fără a lua în seamă tulburarea nepotului. Şi, intrând în dugheniţa lui, se întoarse cu o pereche de sandale. Dă-i-le când te întorci. Şi spune-i din partea unuia pe care l-a însemnat la Troia că-i doreşte să le poarte sănătos. A trecut multă vreme, Telemac.

De Ulise mă despart atâtea... şi marea. Dar înţelepciunea vârstei ne uneşte azi, de bună seamă.

— E şi gândul meu, răspunse Ulise apucând sandalele.

Mai apoi, despărţindu-se de vechiul duşman şi pornind pe o uliţă umbrită de coroanele oţetarilor, se simţi, după multă vreme, împăcat cu el şi cu lumea. Nu-şi aminti că în noaptea uciderii lui Teoclimene socotise amăgitoare asemenea clipe de împăcare. Numele Troiei căpătase altă rezonanţă, oamenii şi casele încetau să fie decorul refăcut al amintirilor sau li se integrau păstrându-şi noua dimensiune într-un univers deschis pentru amândouă.

— Iartă-l pe bătrân, spuse ruşinat Hector. Lui Ulise... nişte sandale!

— Prostuţule, zâmbi Ulise, întinzând mâna şi ciufulindu-l. Unde mergem acum?

— Ştiu eu unde. Dar, mai întâi, ai vrea să vezi ceva anume?

— Palatul lui Priam. A fost refăcut?

— Nu mai seamănă cu cel de pe vremuri.

Şi înţelegând că trecutul se cufundase pentru totdeauna în apele unui timp mort, Ulise ridică din umeri.

— Pace umbrelor. Du-mă unde vrei tu, Hector.

Străduţe cotite, înguste, apoi una şi mai îngustă, coborând spre mare. Era un cartier sărăcăcios, fără arbori, fără verdeaţă. Copii cu ochi mari şi picioare subţiri cântau, lângă măgari cu burţile cât butiile.

Fetiţele nepieptănate, în zdrenţe, dansau. Praful cald ţâşnea de sub tălpi ca o apă şi mersul era o afundare lentă în nicăieri.

Ulise tăcea. Furându-l din când în când cu coada ochilor, Hector îi respecta tăcerea.

Ulise: păşesc de parcă aerul mi-ar frâna mişcările. Aş vrea să nu mai ajung. Înaintez în mine, uliţa n-are putere, mă soarbe atât de încet încât am răgazul să străbat depărtările într-o ţară pustie. Nici oameni de care să mă ciocnesc, nici umbre. Pace fără semne, albă.

Dar Hector se opri în faţa unui zid. Împinse o poartă îngustă şi amândoi ieşiră din cetate, pe un fel de pinten de piatră. Marea sclipi în vale. Din larg sufla un vânt aducător de miresme şi, întorcându-se în lumea din care alunecase pe nesimţite,

Ulise rămase împăcat cu cerul şi marea, cu stânca şi vântul. Cum Hector sărea dintr-un colţ de piatră într-altul, îl urmă coborând după el pe plaja aflată aici mai aproape de cetate decât în dreptul marei porţi, unde

grecii îşi instalaseră, cu ani în urmă, tabăra. Nici măcar nu se întrebă dacă poarta îngustă exista şi atunci.

La poalele stâncii, un hăţiş de tufe, de fire de papură, de scaieţi. Hector se apropie, trase dintr-o parte şi împletitura dibaci meşterită se dădu în lături, descoperind intrarea unei peşteri. Ulise se întrebă dacă peştera însemna pentru băiatul care i-o arăta ceea ce însemnase pentru el peştera din poiana amintirilor. Intrară, apoi Hector astupă dinăuntru gura îngustă. Era beznă şi, peste mirosul de piatră umedă, plutea un iz dulceag.

— Aşteaptă, spuse Hector, care se repezi şi aprinse făcliile prinse în scoabele pereţilor.

Flăcările se zbătură, scoţând fum. Şi, în peştera neaşteptat de înaltă, Ulise văzu ridicându-se trufaşa siluetă ţeapănă a calului de lemn gândit de el într-un timp pe care îl socotise mort, dar ale cărui ape zvârleau din nou în prezent martorul mut al tinereţii sale. Pallas Atena, şi abia mă împăcasem cu toate!

Încă nevenindu-i să creadă, dădu ocol calului al cărui cap îngust se ridica sfidător pe coloana gâtului, privi picioarele lungi şi subţiri, pântecul primitor şi pieptul lat. Nu era o copie, recunoştea lemnul, semnele dulgherilor şi semnele lui, gaura făcută de suliţa lui Laocoon şi, învârtindu-se în jurul alcătuirii neînsufleţite, auzea din nou larma bătăliei, strigătele de îmbărbătare şi vaietele, mugetul flăcărilor.

Hector desfăcu bârna potrivită şi, împreună cu o parte a gâtului, pieptul de lemn se desprinse, lunecă în jurul balamalelor de bronz şi atinse piatra, descoperind treptele prinse pe faţa dinăuntru. Fără să-şi dea seama ce face, Ulise începu să urce, iar glasurile înviară, cu sunetul de atunci... Până la capăt, lipeşte-te de perete, e loc destul. Nu puteau să ia praful? Îmi vine să

strănut. Strănută acum, Glaucos, mai încolo te omor cu mâna mea dacă strănuţi. Mai repede. Puteau să pună o pătură, mi-a intrat o ţeapă în genunchi. De ce nu şi o fată? Ei, gata? Ai loc, Menelau? Închideţi, băieţi.

Se întinse pe scândurile pătrunse de mirosul dulceag, ce-l izbise de cum intrase în peşteră. Dacă i-ar da prin minte să mă închidă aici, ar fi un sfârşit bun. Hector, închide.

— Nimeni nu s-a atins de calul de lemn, spuse de afară Hector. Până şi flăcările l-au cruţat... Câţi n-au pierit în noaptea atacului sau n-au fost robiţi, s-au împrăştiat care încotro. Şi s-au întors numai după ce au văzut plecarea ultimelor corăbii. Atunci au găsit calul de lemn lângă templul Atenei, acolo unde îl lăsaseră cei care îl trăseseră în cetate. Şi-au amintit de soarta lui Laocoon şi a fiilor săi şi n-au cutezat să se atingă de el. Mi-a spus bunicul că a rămas pe loc timp de luni de zile, apoi, într-o noapte, n-a mai fost. S-a vorbit întâi de o minune, dar s-a aflat cu timpul de noua credinţă născută în lunile şi anii cumpliţi când oamenii rătăceau printre ruine. Adăpostit aici, în peşteră, calul de lemn şi-a găsit închinători. A fost adorat ca întruchiparea mâniei Atenei şi se zice că, la început, i s-au adus jertfe omeneşti. Dar poate că nu-i adevărat... Treptat, peştera a ajuns un templu, ca oricare altul.

Apoi Troia a renăscut şi închinătorii calului de lemn s-au împuţinat. Rar mai vine câte unul să aprindă jertfelnicul... Dar nimeni n-a cutezat să se atingă de imaginea mâniei şi calul părintelui tău, Telemac, a rămas aici, aşa cum îl vezi.

Jertfe. Încă. Mereu şi mereu, ca şi cum cele de atunci n-ar fi fost destule. Împăcarea cu lumea, din nou o amăgire. Pentru Ulise nu există împăcare.

— Ieşi din peşteră, Hector, porunci apoi, coborând pentru a doua oară din ascunzătoare.

Vorbise potolit, fără să ridice glasul, dar băiatul nu puse nicio întrebare şi, împingând împletitura din dreptul intrării, părăsi peştera. Iar Ulise se îndreptă spre peretele de piatră. Cu mişcări încete, ca şi cum toată oboseala anilor pe care nu-i arăta i-ar fi împovărat braţele, desprinse din scoabele lor două făclii şi le zvârli în pântecul calului de lemn.

Cu faţa împietrită aşteptă să vadă primele limbi de foc (rugul lui Astipil, rugul lui Briseis), ascultă primele trosnete ale lemnului. Vălătuci de fum începeau să se tragă către ieşire, ţâşneau pe gura peşterii. Îl înecă tusea. Şi în clipa în care se înscrise în golul intrării, o suliţă i se înfipse în piept şi Ulise se clătină, făcu câţiva paşi cu mâinile încleştate pe lemnul lustruit şi se prăbuşi pe nisip.

— În sfârşit, şopti. Şi îndată, închizând ochii: Teoclimene... te-ai înşelat... totuşi...

— Nu prea mult, răspunse Evip, coborând din cer. Omul cu suliţa e Telegonos, feciorul tău şi al nimfei Calypso. Sânge din sângele tău, aşa suna profeţia.

Un fiu de care nici n-am ştiut! Dar nu-i Telemac...

— Omule, eşti rănit? Abia am debarcat... Am văzut focul. După luni de zile pe mare... zeii mi-au luat minţile şi de bucurie, eu... cum să fi bănuit?

Ulise îşi ridică pleoapele. Atât de grele. Femeia cu vălul pe faţă erai tu, Calypso. Doar ochii sunt ai mei, verzi.

Auzi hohote de plâns şi, descoperindu-l de cealaltă parte pe Hector, o mare linişte îl cuprinse la gândul că moare pe ţărmul Troiei, sub ochii înlăcrimaţi ai unui troian.

— Mi-ai pregătit... o moarte... frumoasă, Evip...

Dar limbi de foc ieşeau acum pe gura peşterii.

Buimăciţi, Telegonos şi Hector traseră trupul lui Ulise la adăpostul unui colţ de stâncă.

— Telegonos... dă-mi mâna.

— Ştii cine sunt?

— Şi tu... Hector.

Răstignit pe spate, cu mâinile în mâinile celor doi, Ulise privi cerul. Aş fi putut sfârşi aici, cu ani în urmă. Fericit în neştiinţă. Dar sunt Ulise... Voi naivii, aveţi întotdeauna dreptate, spusese Teoclimene.

Auzi, Menelau? Şi înţelese că nu greşise şi că, dacă s-ar naşte pentru a doua oară, ar porni din nou împotriva Troiei, pentru că Troia lui nu era de piatră, sau nu numai de piatră.

O mare lumină îl orbi, ca şi cum nisipul s-ar fi prefăcut în pulbere de aur şi fiecare grăunte ar fi răsfrânt focurile soarelui.

— Da, Mentor. Din nou vii la timp.

— Nemuritorul meu Ulise, acum deopotrivă cu zeii. Ştii?

— Am văzut tot, Mentor. Ştiu.

— Şi eşti în pace?

— Şi sunt în pace.

— Pe pajiştea cu asfodele, Ulise. În curând.

Şi apucând de coada suliţei, Mentor smulse bronzul din rană. Apoi se făcu nevăzut. Aurul nisipului se întunecase.

— Ce-a fost asta? strigă Hector.

Dar Sirenele cântă şi Telemac are mâinile curate, el şi Hector vor scorni noi cuvinte pentru vechiul ţel, femeia care stă cu faţa spre mare se întoarce, îşi ridică nemaipomenit de încet vălul alb şi nu e doar Calypso, e Teano şi Penelopa, Elena şi Nausicaa şi Regedet, toate întruna care-i împodobeşte pieptul cu maci fierbinţi,

lunecoşi, macii îl acoperă din cap până în picioare şi Troia arde şi Troia străluceşte în soare, lumea e o mare corabie ce înfruntă talazuri cu feţele lui Menelau, Pisistrate, Eupites, totul e să...

— Totul... e... să...

Cuvintele sunt tot mai grele, dar zâmbetul e încă uşor, citiţi-mi zâmbetul sub soarele Troiei şi veţi înţelege.

Cei doi privesc zâmbetul, în mâinile lor mâinile lui Ulise zvâcnesc şi se destind. Apoi, sub ochii lor, faţa tânărului răstignit pe nisip se brăzdează pe nesimţite, se scofâlceşte, aurul din barbă şi plete se întunecă şi trece în argint, trupul se usucă, scade, lăsând pe plajă un mort bătrân.

— Telemac, se înfioară Hector.

— Ulise, spune Evip, şi Telegonos tresare, îşi ascunde faţa în palme. Gata, plecaţi!

Din peşteră nu mai ies decât fuioare de fum.

Îngroziţi de răstignitul înţepenit într-un prezent pe care veşnicia a şi început să-l drapeze în faldurile legendei, îngroziţi de Evip, Telegonos şi Hector o iau la fugă.

— Sunt Evip, grifonul lui Ulise, proclamă Evip bătând din aripi pe ţărmul pustiu, apoi clonţul de bronz se înfige în rana lăsată de suliţă.

Şi e soare, [illegible] văzute roind neauzit.



